دوماهنامه تخصصی
شماره ۱۸ | دی و بهمن ۱۳۹۷
قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

پیام اقتصادی

بورس کالا

گفت‌وگو با
حمیدرضا فولادگر
به کنترل دستوری بازار
اعتقاد نداریم

گفت و گو با
خداداد غریب پور
تحول در صنعت فولاد
با توسعه ابزارهای مالی

حجت الاسلام و المسلمین مصباحی مقدم
عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام
از دستاوردهای بورس کالا
برای اقتصاد می گوید

تولد آمار

در این شماره می‌خوانید:

راه اندازی قرارداد آپشن زعفران تا پایان امسال ۵

جهش یا سقوط کامودیتی ها؟ ۱۶

خوشحالی زعفران کاران ارزشمند است ۲۴

پایگاه اطلاع رسانی

کالاخبر

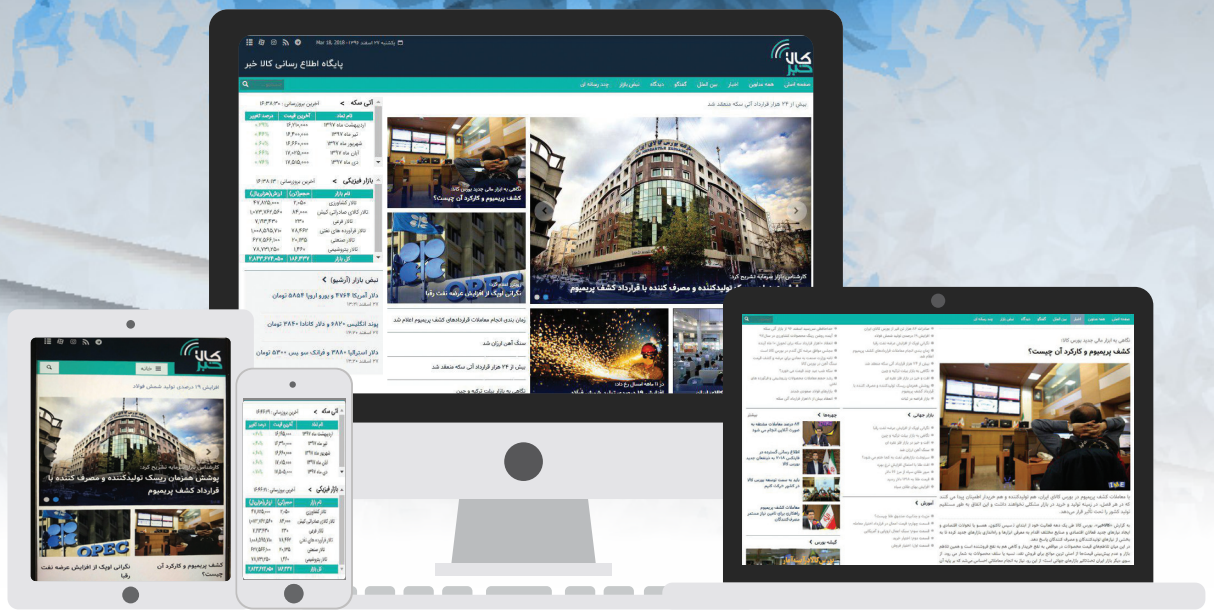

www.ime.co.ir

imereport

@kalakhabar

www.imereport.ir

بازار را از وبگاه ما ببینید

- مرور تحولات بازار کالای ایران و جهان
- جدیدترین تحلیل‌ها از روند معاملات
- معرفی ابزارهای مالی بورس کالا
- انعکاس دیدگاه کارشناسان و مسئولان
- مشاهده لحظه ای قیمت آتی زعفران
- مشاهده لحظه ای حجم معاملات بازار فیزیکی

بسم الله الرحمن الرحيم

دوماهنامه تخصصی
شماره ۱۸ | دی و بهمن ۱۳۹۷
قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

پیام اقتصادی
بورس کالا

صاحب امتیاز: شرکت بورس کالای ایران - زیر نظر شورای سرد بیری
مدیر مسئول: حامد سلطانی نژاد
همکاران این شماره: امید امانی، پرویز امانیان، مهدیه انوشه، محمدحسین بابالو، الهه پیروی، سعیده جلادتی، مهدی حاجی‌وند، مریم زمانیان، حبیب علیزاده، سودابه کیوان‌فر، گلاره کحالی، کتایون ملکی، محسن نعمتی
صفحه آرایی: مهدی امامی
عکاس: سجاد رزم
چاپخانه: واژه‌پرداز اندیشه
نشانی: تهران، خیابان آیت الله طالقانی، نبش بندر انزلی، شماره ۳۵۱
تلفن: ۲-۸۵۶۴۰۰۰۰ نمابر: ۸۸۳۸۳۰۰۰

راه اندازی قرارداد آپشن زعفران تا پایان امسال ۵
تولد آمار ۸
به کنترل دستوری بازار اعتقاد نداریم ۱۰
تحول در صنعت فولاد با توسعه ابزارهای مالی ۱۱
نقش آزادسازی قیمت‌ها در دور زدن تحریم ها ۱۲
پایان تشریفات ۱۴
جهش یا سقوط کامودیتی‌ها؟ ۱۶
زیر و بم آمار ۱۰ماهه تالار نقره ای ۲۰
زعفران آپشن‌دار می‌شود ۲۱
معامله زعفران ۳ سال ایران در ۱۰ ماه ۲۲
خوشحالی زعفران کاران ارزشمند است ۲۴
تضمین خرید یا قیمت کدام بهتر است؟ ۲۶
بوی خوش زعفران بورسی در نمایشگاه مشهد پیچید ۲۸
بازارگردانی با طعم زعفران ۳۲
چندماه پرهیاهوی مسی ۳۳
بازار فولاد در کوره تقاضا ۳۴
سکوی پرتاب تجارت به آسیای میانه ۳۷
تقاضای مس سوار بر خودروهای برقی ۳۹
امنیت همیشگی طلا ۴۰
مدل بورس کالا برای توسعه صادرات ۴۱
حل مشکلی بزرگ با فرصتی دو ماهه ۴۴
بورس کالا سرعت‌گیر تحریم‌ها ۴۶
نفت به آشتی تجاری لبخند می‌زند؟ ۴۸
همه می‌دانند ۵۰
اهمیت آمارهای بورس کالا در تحلیل بازار سهام ۵۲

مدیرعامل بورس کالای ایران خبر داد

راه‌اندازی قرارداد آپشن زعفران تا پایان امسال

معاملات قراردادهای اختیار معامله زعفران پس از استقبال فعالان بازار زعفران از قراردادهای آتی، تا پایان سال جاری راه‌اندازی می‌شود.

به گزارش «پیام اقتصادی بورس کالا» حامد سلطانی نژاد، مدیرعامل بورس کالای ایران با اعلام خبر فوق گفت: با توجه به استقبال گسترده فعالان بازار از راه‌اندازی معاملات آتی و گواهی سپرده زعفران و تاثیر مثبت آن بر شفاف شدن قیمت زعفران و حذف واسطه‌ها، بورس کالای ایران بر آن شد تا معاملات قراردادهای اختیار معامله زعفران را نیز تا پایان سال جاری راه‌اندازی نماید.

وی افزود: بورس کالای ایران با هدف پوشش ریسک قیمت معاملات زعفران و به تبع آن ایجاد امکان برنامه‌ریزی و مدیریت بلندمدت عرضه و تقاضا برای کشاورزان و فعالان این حوزه و نیز توسعه معاملات ابزارهای مشتقه که یکی از ستون‌های اصلی توسعه بازار سرمایه کشور به شمار می‌رود، قراردادهای آتی زعفران را برای اولین بار در ایران در ابتدای سال ۹۷ راه‌اندازی کرد که با استقبال بالایی همراه شده است.

به گفته سلطانی نژاد، از ابتدای راه‌اندازی این معاملات تاکنون بیش از ۱۱ میلیون قرارداد آتی زعفران در شرکت بورس کالای ایران مورد معامله قرار گرفته است.

مدیرعامل بورس کالای ایران با بیان اینکه ورود ابزارهای معاملاتی جدید باعث کاهش هزینه مبادلات، رشد شفافیت و افزایش سطح مبادلات می‌شود، گفت: راه‌اندازی قراردادهای آتی زعفران در سال جاری منجر به ارتقای ساختارهای سنتی بازار به ساختارهای مدرن و توسعه بازارهای داخلی زعفران شد. از این رو با توجه به استقبال گسترده فعالان بازار از معاملات آتی و گواهی سپرده زعفران، معاملات قراردادهای اختیار معامله زعفران نیز تا پایان سال جاری راه‌اندازی می‌شود. سلطانی نژاد در بیان مزایای استفاده از این ابزار معاملاتی اظهار کرد: معاملات قراردادهای اختیار، امکان تضمین فروش در قیمت‌های مشخص را برای کشاورزان فراهم می‌کند. علاوه بر آن با توجه به هزینه اندک معاملاتی و شفافیت قیمت در بورس کالای ایران، ورود کشاورزان به این بازار منجر به حذف بیشتر واسطه‌ها و مدیریت قیمت زعفران خواهد شد.

مدیرعامل بورس کالای ایران افزود: راه‌اندازی و توسعه بیشتر معاملات مشتقه در بورس کالا، اطمینان خاطر کشاورز را نسبت به قیمت‌های آینده و تصمیم‌گیری برای کشت و فروش در آینده را در پی خواهد داشت.

سلطانی نژاد با بیان اینکه این معاملات برای فعالان حوزه معاملات آتی زعفران نیز به عنوان یک ابزار مکمل عمل می‌کند و سرمایه‌گذاران و فعالان می‌توانند با پوشش ریسک نوسانات قیمت، سرمایه خود را مدیریت کنند، گفت: با توجه به انجام فرآیند تحویل این قراردادها به وسیله گواهی سپرده کالایی و انبارهای مورد تایید بورس کالای ایران، فعالان این بازار می‌توانند با اطمینان خاطر از کیفیت و استاندارد زعفران تحویلی بر اساس استانداردهای مشخص، کالای خود را در سررسید این قراردادها از انبار تحویل بگیرند.

براساس این گزارش، اختیار معامله، قراردادی دوطرفه بین خریدار و فروشنده است که براساس آن خریدار قرارداد، حق (نه الزام و تعهد) دارد که مقدار معینی از دارایی مندرج در قرارداد را با قیمت معین و در زمانی مشخص بخرد یا بفروشد. در واقع در این قرارداد، دو طرف توافق می کنند که در آینده معامله‌ای انجام دهند، به طوریکه خریدار اختیار معامله، در ازای پرداخت مبلغ معینی، حق خرید یا فروش دارایی مندرج در قرارداد را در زمانی مشخص با قیمتی که هنگام بستن قرارداد تعیین شده است، به دست می‌آورد. از طرف دیگر، فروشنده قرارداد اختیار معامله، در مقابل اعطای این حق به خریدار با دریافت مبلغ معینی هنگام عقد قرارداد، براساس مفاد قرارداد، آماده فروش دارایی مذکور است. چنان که از تعریف قرارداد اختیار معامله پیداست، دارنده قرارداد (خریدار) در اعمال حق خود مختار است و به عبارت دیگر هیچ تعهد و الزامی ندارد و در صورت صرف‌نظر وی از اجرای قرارداد، مبلغی را که در ازای این حق، پرداخته است از دست می‌دهد؛ از طرف دیگر فروشنده در صورت تمایل خریدار، مجبور به اجرای قرارداد است.

جعفر سرقینی، معاونت امور معادن و صنایع معدنی وزارت صمت

عملکرد مناسب در بحران اخیر ارزی

بورس کالا کارکردهای مطلوبی در اقتصاد کشـور دارد به طوری که در بحران اخیر ارزی که قیمت کالاها و خدمات را تحت تاثیر قرار داد، بورس کالا با تلاش‌های زیاد، عملکرد خوبی را با همکاری وزارت صمت داشـت. در واقع ما در توانستیم از طریق مکانیسم بورس کالا، زمینه افزایش عرضه محصولات را فراهم کنیم و البته برخی محدودیت‌های مقطعی نیز در بازار اعمال شـد که هم اکنون آنها برطرف شـده اسـت. به عنوان مثال قیمت میلگرد که در ابتدای نوسانات شدید ارزی به ۷ هزار تومان رسیده بود، امروز با قیمت ۳ هزار تومان به فروش می‌رسد که این امر با همکاری فولادسازان و بورس کالا محقق شد. در آخر اینکه با توجه به کارکردهای مطلوب بورس کالا در اقتصاد که این بازار از مولفه‌های اصلی شفافیت در کشورمان تلقی می‌شود، وزارت صمت، رویکردی تقویتی و حمایتی به این بورس دارد.

خداداد غریب پور، رییس هیات عامل ایمیدرو

نفوذ ابزارهای مالی در صنایع

بورس کالای ایران ساختار و کارکرد مناسبی دارد به طوری که سیستم این بورس به روش حراج بوده و در این مکانیسم خریدار و فروشنده می توانند محصول خود را روی تابلوی بورس و در فضایی شفاف با قیمت مناسب عرضه کنند و اگر برای محصول تقاضا وجود داشته باشد در رقابت به فروش می‌رسد. هیچ بستری در اقتصادمان با این کارکرد شفاف نمی تواند به تسهیل معاملات کالاهای اساسی و مواد اولیه واسطه‌ای کمک کند. همچنین این بورس به سمت معرفی ابزارهای مالی نوین رفته است که استفاده از این ابزارها به نفع خود صنایع است و به مرور شاهد نفوذ این ابزارها به بخش‌های مختلف صنعت خواهیم بود. در این بین حمایت از بورس کالا و ورود محصولات و شرکت‌های بیشتر به این بازار، همواره در برنامه‌های ایمیدرو است تا بتوانیم به شفافیت حداکثری در بازار کالای کشور برسیم.

حمیدرضا فولادگر، عضو کمیسیون صنایع مجلس

بسترسازی برای رقابت سالم

هدف از تشکیل و راه‌اندازی بورس کالا حاکم شدن رقابت پذیری و کمک کردن به رقابت سالم هم در عرضه محصول و هم تنظیم قیمت و بازار است که در این راستا اقدامات شایسته‌ای طی سال‌های گذشته انجام شده است. این در حالی است که وقتی شرایط خاصی در کشور ایجاد می‌شود، مانند اعمال تحریم‌ها و نوسانات شدید ارزی، مسئولان مجبور می‌شوند تا تصمیمات مدیریتی اتخاذ کنند که این تصمیمات باید حداقلی و مقطعی باشد و تنها در زمان بحران اتخاذ شود؛ البته اعتقاد ما در مجلس این است که باید به سـمت عرضه و تقاضا و واقعی شدن قیمت‌ها در اقتصاد حرکت کنیم که بهترین ابزار برای رسیدن به این مهم، بورس کالاست.

حمید رضا عظیمیان، مدیرعامل فولاد مبارکه اصفهان

افزایش سهم بورس کالا در اقتصاد

بورس کالای ایران نهادی است که می تواند ارتباط منطقی و شفافی بین تولیدکننده و مصرف‌کننده ایجاد کند ضمن اینکه با عرضه محصولات در بورس کالا، کشـف قیمت شـفاف و عادلانه و ایجاد رقابت واقعی صورت می گیرد. اکثر کشورهای دنیا که راه پیشرفت و شـفافیت اقتصادی و صنعتی را از طریق بنگاه‌های بزرگ خود طی کردند، با کمک بورس‌های کالایی و همچنین بهره‌گیری از ابزارهای مالی به این نقطه رسـیده اند بنابراین ما نیز باید سهم استفاده صنایع از ظرفیت‌های بورس کالا را افزایش دهیم؛ به طوریکه امروز جای ابزار پرطرفدار دنیا یعنی قراردادهای آتی در صنایع مختلف از جمله فولاد خالی است و امیدواریم که به زودی با برنامه‌های بورس و توجه فعالان صنعت فولاد، شاهد راه‌اندازی قراردادهای آتی انواع محصولات فولادی باشیم.

محمدرضا باهنر، نماینده ادوار مجلس

استفاده از بورس کالا برای پایان عادت به یارانه

هنوز به دلایل مختلف در میدان اقتصاد، رقابت را قبول نکرده ایم و همه نهادهای اقتصادی اعم از اشـخاص حقیقی، حقوقی، بنگاه ها، دولتی، خصولتی و خصوصی به اقتصاد همراه با یارانه عادت کرده ایم؛ در واقع از مصرف کننده یک نان و یک لیتر بنزین تا بنگاه‌های بزرگ، امروز همه به یارانه و حمایت غیر اصولی دولت عادت کرده ایم. از این رو باید اجازه واقعی شدن قیمت‌ها در اقتصاد داده شود و در این بین دادن یارانه به مردم، باید به صورت شفاف و با راهکاری درست انجام شود نه آنکه با دستوری کردن نرخ ارز و کالاها سعی در حمایت از مردم داشت. در این میان ما در کشورمان، بورس کالا داریم که برای ایجاد رقابت و شفافیت راه‌اندازی شده اسـت. به این ترتیب عرضه حداکثری مواد اولیه و کالاهای اساسی در بورس کالا، قطعا گامی موثر برای شفاف‌سازی و بالابردن رقابت در اقتصاد به شمار می‌رود.

حسین سلاح ورزی، نائب رئیس اتاق بازرگانی ایران

قیمت گذاری، سیاستی شکست خورده

اجبار تولیدکنندگان به فروش محصولاتشان با نرخ‌های پایین تر از قیمت واقعی باعث مرگ تدریجی تولید می‌شود از این رو به دلیل وجود بورس کالا به عنوان بازاری شفاف در کشور، نیازی به قیمت‌گذاری دستوری نیست و قیمت‌ها در بورس کالا و در مقابل دیدگان مسوولان می‌تواند نظارت و تنظیم شود. نظام قیمت‌گذاری دستوری و دخالت در تعیین قیمت از سابقه طولانی در کشور و دنیا به خصوص طی ۴۰ سال اخیر برخوردار است، در اغلب مواقع این اقدام به عنوان یک سیاست شکست خورده تلقی شده و هیچ‌گاه در کشور با نتیجه و جواب مثبتی همراه نبوده است.

فریال مستوفی، رییس کمیسیون سرمایه‌گذاری اتاق ایران

اصلاح ساختارهای سنتی

هدف اصلی از راه‌اندازی بورس کالای ایران، اصلاح ساختارهای سنتی در اقتصاد و اجرای سیاست‌های خصوصی‌سازی و آزادی اقتصادی بوده است، به طوریکه می توان گفت با تاسیس این بورس حرکت به سمت اقتصاد بازار محور آغاز شد. بورس کالا در این سال‌ها باعث ایجاد شـفافیت و حذف رانت‌ها در حوزه‌های مبادلات کالا شده است که این روند را با شفافیت و فراهم کردن زمینه نظارت‌های درست، انجام داده است. همچنین بررسی برنامه‌های آتی بورس کالا بیانگر پیاده‌سازی معادلات تهاتری، معاملات حق امتیاز، اوراق خرید دین، راه‌اندازی روش‌های مناقصه‌ای و توسعه معاملات اوراق بهادار مبتنی بر کالاست که این برنامه‌ها به معنای ارائه خدمات جذاب و متنوع به صنایع است.

احسان دشتیانه، معاون سابق فروش ذوب آهن اصفهان

کاهش لایه‌های واسطه‌ای بین تولیدکننده و مصرف‌کننده

راه‌اندازی بورس کالا باعث ایجاد شفافیت و کاهش لایه‌های واسطه‌ای بین تولیدکننده و مصرف‌کننده شده است، در واقع اثرات شفافیت در بورس کالا باعث می‌شود تا قیمت به صورت واقعی و در یک فضای رقابتی کشف شود. بنابراین بورس کالا توانسته است فاصله غیرمنطقی بین قیمت کارخانه و قیمت مصرف‌کننده و تقسیم سود کلان در لایه‌های واسطه‌ای را کاهش دهد و به سمت تولیدکننده ببرد. همچنین استفاده از ابزارهای بورس کالا مانند بازار آتی می‌تواند بسیار راهگشا باشد زیرا تمام کشورهایی که تولیدکننده بزرگ فولاد هسـتند و بازار اصلی این محصول را در اختیار دارند از بازار آتی برخوردارند چراکه بازار آتی به کشف قیمت واقعی تر کمک می‌کند. امروز بسیاری از فعالان بازار فولاد برای تحلیل قیمت‌های فولاد، قراردادهای فیوچرز دالیان و چین را مورد بررسی قرار می‌دهند زیرا این بازار به فعالان دید تحلیلی ارائه می‌دهد.

حجت الاسلام و المسلمین مصباحی مقدم عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام از دستاوردهای بورس کالا برای اقتصاد می گوید

تولد آمار

محسن نعمتی

چهل سال از پیروزی انقلاب اسلامی ایران می گذرد و اقتصاد کشور طی این سال‌ها گردنه‌های سخت و ناهمواری را پشت سر گذاشته که به زعم کارشناسان یکی از این گردنه ها، بحث تنظیم و اصلاح روندها در بازار بوده است. در واقع از نیمه‌های انقلاب اسلامی و اواخر دهه ۷۰ بود که فکر تشکیل بازاری برای ساماندهی مبادلات کالاها ایجاد شد و سرانجام با فراهم شدن شرایط در اوایل دهه ۸۰، بورس فلزات تهران برای پایان دادن به قیمت‌های دولتی و سود هنگفت واسطه ها، در شهریور ماه سال ۸۲ راه‌اندازی شد. در همین زمینه حجت الاسلام غلامرضا مصباحی مقدم، عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام، توسعه بازار سرمایه کشور و راه‌اندازی بورس کالای ایران را یکی از دستاوردهای اقتصادی کشور پس از انقلاب اسلامی می‌داند که مشروح گفت و گوی «پیام اقتصادی بورس کالا» با او را می خوانید.

۱۵ سال از راه‌اندازی نخستین بورس کالایی در کشور می گذرد، این بورس چه نقشی در اقتصاد طی این سال‌ها داشته است؟

بورس کالای ایران به عنوان بستری شفاف و قانونمند، ویژگی‌هایی دارد که طی سال‌های گذشته به رشد و پیشرفت اقتصادی و تولید کشور کمک شایانی کرده است. در وهله نخست، سازوکار بورس کالا به روش‌های سنتی معامله کالاها همچون سیستم حواله و سهمیه‌ای پایان داد که همین اتفاق به حذف بخش بزرگی از فسادها در بازار کالاها منجر شد. در واقع انتقال معاملات به بستری شفاف و الکترونیکی که

آمار معاملات آن اعم از میزان عرضه، تقاضا، قیمت و کیفیت محصول برای همگان در دسترس است، یک منبع اطلاعاتی را برای کشور فراهم کرده که امروز همه صنایع برای تحلیل و معرفی ظرفیت‌های صنعت خود از این آمارها استفاده می‌کنند. این شفافیت اطلاعاتی در شرایطی است که در گذشته هیچ آماری از معاملات کالاها و مواد اولیه وجود نداشت؛ نه عرضه و تقاضایی مشخص بود، نه قیمتی به درستی کشف می‌شد و نه نحوه فروش محصولات به خریداران عیان بود. به این ترتیب باید قدر آمارهایی که بورس کالا طی این سال‌ها به سهولت در اختیار همگان قرار داده است را بدانیم و برای ورود کالاها و شرکت‌های جدید به این بورس برای بزرگ شدن سطح دایره این اطلاعات تلاش کنیم. اما جدای از بحث مهم شفافیت، از دیگر ویژگی‌های بورس، پذیرش کالاهای استاندارد است. در واقع کالایی که استاندارد نباشد قابل عرضه در بورس نیست و به این ترتیب هر شرکتی که محصولش در بورس عرضه می‌شود به نوعی استانداردهای کیفی را در تولید محصول رعایت کرده است.

دستاورد دیگری که بورس کالا برای اقتصاد به ارمغان آورده، رقابت است. ما در معاملات بورس کالا شاهد یک رقابت واقعی، سالم و شفاف بین عرضه کنندگان و تقاضا کنندگان هستیم که این رقابت باعث می‌شود بهترین و واقعی‌ترین قیمت شکل بگیرد. در واقع بستر بورس این شرایط را مهیا کرده که قیمت‌ها برای تولیدکنندگان قابل پیش بینی باشد که طبعا تولیدکننده براساس این پیش بینی ها، اقدام به تولید می‌کند.

نکته حائز اهمیت دیگر این است که با ورود دادوستد کالاها در بورس، رانت‌ها و واسطه‌های پرنفوذ از مبادلات تا حد زیادی حذف شده است. در واقع در گذشته یک سری روابط به جای ضوابط و قانون برقرار بود که امروز با شفاف شدن روند معاملات، امکان تصرف در معاملات وجود ندارد.

همه این موارد از مزایای بورس کالا برای اقتصاد از نیمه‌های راه انقلاب اسلامی بوده است که باید با توجه بیشتر به ظرفیت‌های این بازار در راستای بین المللی شدن آن حرکت کنیم.

دیدگاه شما در خصوص قیمت‌گذاری کالاها چیست؟

اصولا قیمت‌گذاری به ایجاد رانت منتهی می‌شود. رانت در جایی شکل می‌گیرد که دو قیمت در بازار باشد؛ یک قیمت بازار و دیگری، قیمتی است که دولت به صورت دستوری و با هدف حمایت از مصرف‌کننده تعیین کرده و به بنگاه‌ها تکلیف می‌کند که آن قیمت را رعایت کنند. همین دوگانگی قیمت باعث می‌شود تا زمینه رانت و سوء استفاده در بازار بروز کند و نظم معاملات برهم بخورد. در سمت عرضه، تولیدکنندگان که اجبار به ارزان فروشی محصولشان را دارند، از میزان عرضه خود می‌کاهند تا بتوانند بخشی از محصولاتشان را با قیمت بازار به فروش برسانند. از طرف دیگر عده زیادی نیز به صف خرید محصول ارزان قیمت می‌روند و با ایجاد تقاضای کاذب، التهاب در بازار اوج می‌گیرد. به این ترتیب تجربه نشان داده است که بازار هیچ‌گاه با قیمت‌های مصنوعی و غیرواقعی به تعادل نمی‌رسد و در این بین تولیدکنندگان، مردم و مصرف کنندگان نیز سودی نمی‌برند. با این تفاسیر در مورد عرضه کالاها در بورس باید توجه کرد که عموما کالاها به مقدار کافی در داخل کشور تولید می‌شود به این ترتیب

> «معاملات حواله‌ای و سهمیه بندی کالاها، تقلا کردن عده‌ای برای گرفتن سهمیه به هر نحو، فسادهای آشکار و پنهان و زیان توامان تولیدکنندگان و مصرف کنندگان، تصویری از شرایط سخت تنظیم بازار کالاهای اساسی و مواد اولیه در سال‌های نه چندان دور است؛ اما از ۱۵ سال پیش به واسطه یک تصمیم بزرگ در اقتصاد کشور، بستری برای مبادله کالاها و تامین کالاهای اساسی و مواد اولیه فراهم شد که حاصل آن در چهلمین فجر انقلاب اسلامی، تولد شفافیت در اقتصاد، رشد تولید و توسعه صنایع کشور بوده است».

وجود بستری رقابتی و به دور از دستور، یک ضرورت است و هیچ مکانیسم دیگری نمی‌توان همانند بورس کالا، زمینه شفافیت و رقابت معاملات را فراهم کند.

چرا همواره افرادی وجود دارند در مقابل ورود برخی کالاها به بورس کالا مقاومت می‌کنند؟

عده‌ای هستند که آشنایی نسبت به بورس کالا ندارند که برای این دسته، آموزش و فرهنگ‌سازی لازم است. اما من اسم عمده افرادی که با معاملات کالاها در بورس مخالف هستند را ویژه خواران می‌گذارم. کسانی که سعی دارند با ایجاد بنگاه‌های انحصاری و قدرت چانه زنی بالا، اقدام به ویژه خواری کنند در مواقع گوناگون و به بهانه‌های مختلف به دنبال تضعیف بورس هستند. این عده همواره باید مراقبت شوند چراکه اگر به آنها مجال دهیم با استفاده از توانایی‌های مالی و اقتصادی دارند به سرعت بازار را در انحصار خودشان می‌گیرند.

نظر شما درباره تشکیل بازار مشتقه ارزی چیست؟

کاربرد اصلی بازارهای مشتقه، پوشش ریسک است و مسلما اگر بازار مشتقه ارزی در کشور ایجاد شود، اطمینان خاطری برای متقاضیان ارز و واردکنندگان و صادرکنندگان در فعالیت هایشان به وجود می‌آید. البته معتقدم که استفاده از اوراق مشتقه نیازمند یک ثبات نسبی در بازار ارز است به طوریکه این ابزار می‌تواند ثبات در بازار را بادوام تر کرده و ریسک فعالیت‌های اقتصادی در آینده را بیمه کند.

چشم انداز شما از آینده بورس کالا چیست؟

مطمئنا با توجه به تجربه ۱۵ سال گذشته، باید گام به گام به سمت تبدیل شدن به مرجع قیمت برخی محصولات باکیفیت ایرانی در منطقه پیش رویم که ابزار این اقدام، بورس کالای ایران است. برای تحقق این مهم، باید تولیدکنندگان اصلی و بزرگ ما به طور مستمر اقدام به عرضه محصولات در تالار داخلی و سپس تالار صادراتی بورس کالا کنند تا رفته رفته عرضه محصولات با کیفیت و با استاندارد بالا از طریق بورس کالا انجام شود و با بازاریابی لازم، خریداران خارجی برای خرید اقدام به ثبت سفارش در بورس کالای ایران کنند. در پایان اینکه اگر به ظرفیت‌های داخلی باور داشته باشیم، می‌توانیم مسیر توسعه بورس‌های کالایی دنیا که امروز مرجع تعیین نرخ بسیاری از کالاها در سطح جهانی هستند را برویم.

گفت و گو با عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس

به کنترل دستوری بازار اعتقاد نداریم

«با تجربیات به دست آمده در این سال ها، باید همواره اصول و قواعد اقتصادی را برای تنظیم اقتصاد رعایت کنیم به طوریکه برای توسعه، راهی جز رفتن به سمت مکانیسم عرضه و تقاضا و ایجاد رقابت در اقتصاد نداریم.» این گفته حمیدرضا فولادگر، عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس است. فولادگر که رییس کمیسیون ویژه حمایت از تولید و نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ مجلس شورای اسلامی نیز است، براین باور بوده که راه‌اندازی بورس کالا یکی از نقاط عطف در ایجاد نظام بازار در اقتصاد کشور به شمار می‌رود.

به گزارش «پیام اقتصادی بورس کالا» وی گفت: مکانیسم بورس کالا به شفاف‌سازی و جذب سرمایه به سمت تولید کمک می کند، از این رو در جریان عرضه و معامله محصولات مختلف در این بورس نباید محدودیت ایجاد کنیم به طوریکه عرضه مواد در این بورس به افزایش رقابت پذیری بازارها کمک می کند.

نماینده مردم اصفهان در مجلس در پاسخ به این پرسش که چرا در ماه‌های اخیر با قیمت گذاری برخی کالاها، از اقتصاد رقابتی و سازوکار عرضه و تقاضا فاصله گرفتیم؟ گفت: بله ما هم قبول داریم که در چندماه گذشته از اقتصاد رقابتی دور شدیم اما این زمان‌ها خاص و مقطعی است و بدون شک تلاش برای کنترل بازارها در یک برهه کوتاه از سوی دولت انجام می‌شود.

فولادگر توضیح داد: یک بار در ۵ سال پیش و بار دیگر در چند ماه گذشته به دلیل نوسانات شدید ارزی و شرایط تحریمی، مسوولان مجبور به اتخاذ تصمیماتی کنترلی شدند که رقابت صددرصدی را از صنایع و بورس کالا گرفت؛ اما تکرار می کنم که اهمیت جایگاه بورس کالا در اقتصادمان که شفافیت بازارها و کشف واقعی و عادلانه قیمت‌ها را به ارمغان آورده، برای همه پذیرفته شده است اما در شرایط بحرانی خاص بعضا تصمیم‌هایی به ناچار گرفته می‌شود که روی اثرات این تصمیم‌ها نیز بحث وجود دارد. این عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس تصریح کرد: نکته حایز اهمیت این است که در این شرایط بحرانی نیز تصمیم‌ها باید به گونه‌ای گرفته شود که مصرف کننده اصلی و مردم مورد حمایت قرار گیرند که به دلیل شفاف نبودن همه بخش‌های اقتصادی این موضوع نیز به سختی محقق می‌شود.

فولادگر عنوان کرد که در ماه‌های گذشته پس از قیمت‌گذاری بر روی چند کالا، در آخر با برداشتن سقف رقابت از معاملات بورس کالا، تعادل به بازارها برگشت و بازهم شاهد آن بودیم که مکانیسم بورس کالا توانست کمک کننده اقتصاد باشد.

رییس کمیسیون ویژه حمایت از تولید و نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ مجلس بار دیگر تاکید کرد: کنترل دستوری بازار مورد حمایت نیست و ورود دولت در مواقع خاص نیز باید حداقلی باشد به این ترتیب هیچ گاه روند قیمت گذاری و کنترل دستوری بازار برای عموم کالاها رخ نمی‌دهد چراکه دولتی شدن بازارها، نتیجه مثبتی برای اقتصاد به همراه نخواهد داشت.

عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس تاکید کرد: باید از رویدادهای گذشته درس بگیریم تا در سخت‌ترین شرایط هم قواعد اقتصادی را برای پیاده‌سازی اهدافمان در تنظیم بازارها بکار گیریم؛ از این رو بهترین ابزار برای تنظیم بازار براساس قواعد و اصول اقتصادی، بورس کالاست.

نماینده مردم اصفهان در مجلس در پایان گفت: باید کشف قیمت کالا و محصولات به‌گونه‌ای باشد که از ناهنجاری‌هایی مانند قاچاق و رانت جلوگیری شود و این مهم با عرضه محصولات در بورس کالا محقق خواهد شد.

گفت‌وگو با رییس هیات عامل ایمیدرو

تحول در صنعت فولاد با توسعه ابزارهای مالی

رییس هیات عامل ایمیدرو معتقد است که با معرفی ابزارهای مالی همچون قراردادهای آتی برای محصولات فولادی، امکان معامله انواع این محصولات با پوشش نوسانات قیمتی و برای تحویل آینده فراهم می‌شود که این اتفاق در بستر بورس کالا می‌تواند یک تحول در صنعت فولاد ایجاد کند.

خداداد غریب‌پور در گفت‌وگو با «پیام اقتصادی بورس کالا» با بیان اینکه تقویت بورس کالا همواره در برنامه‌های مسوولان اقتصادی از جمله ایمیدرو بوده است، عنوان کرد: بورس کالای ایران در سال‌های گذشته توانسته با ایجاد بستری شفاف برای معامله انواع محصولات از جمله فولاد در راستای رسیدن سود واقعی به تولید اثرات ویژه‌ای داشته باشد و بررسی‌ها نشان می‌دهد که مکانیسم این بورس از عوامل رشد صنعت فولاد در سال‌های گذشته بوده است. به گفته رییس هیات عامل ایمیدرو، وقتی محصولی در بورس کالا عرضه می‌شود، مصرف‌کنندگان علاوه بر اینکه به شکلی واقعی و شفاف در معاملات حضور پیدا می‌کنند، از کیفیت و استاندارد بالای محصول نیز اطمینان به دست می‌آورند که این روند در بازارهای آزاد و غیررسمی وجود ندارد. وی اظهار داشت: در آینده می‌توان با معرفی ابزارهای مالی همچون قراردادهای آتی برای محصولات فولادی، انواع این محصولات را برای تحویل آینده و با پوشش نوسانات قیمت‌ها ناشی از تغییرات نرخ ارز و سایر عوامل معامله کرد که این اتفاق نیز در بستر بورس کالا یک تحول مناسب در صنعت فولاد ایجاد خواهد کرد. غریب پور در ادامه به روند تولید فولاد در ایران اشاره کرد و گفت: ظرفیت تولید فولاد در ایران اکنون به ۳۵ میلیون تن رسیده و ۷۴میلیون تن سنگ آهن نیز تولید شده است؛ این در حالی است که نزدیک به ۴ میلیارد دلار صادرات فولاد در کشور داریم که این امر نشان دهنده رشد و تعالی این حوزه در کشور است. وی ادامه داد: صنعت فولاد حلقه نخست صنایع و توسعه صنعتی است و اکنون در دنیا یک میلیارد و ۸۰۰ میلیون تن فولاد تولید می‌شود که از این میزان ۳۰ درصد در جهان جابه‌جا می‌شود اما در ایران بیش از ۴۰درصد فولاد تولید شده صادر می‌شود که از میانگین دنیا بالاتر است و این نشان دهنده اهمیت صنعت فولاد در کشور است. غریب‌پور با بیان اینکه تولید فولاد در سال‌جاری نسبت به سال گذشته ۱۲ درصد و تولید آهن اسفنجی رشد ۲۰ درصدی داشته است، تصریح کرد: برای بهبود شرایط در کشور بخش خصوصی باید توانمند شود و حتی می‌توان با اصلاح قانون به این موضوع پرداخت. رئیس هیات عامل ایمیدرو اظهار کرد: بهبود رقابت پذیری در صنعت فولاد و افزایش دانش فنی از الزامات فعلی صنعت فولاد و معدن به‌شمار می‌روند. در این راستا، ایمیدرو از توان متخصصان و دانشگاهیان استفاده خواهد کرد.

گفت‌وگو با مدیرعامل بانک توسعه صادرات ایران

نقش آزادسازی قیمت‌ها در دور زدن تحریم‌ها

رسم است که کالاهای خام و فرآوری نشده مانند فلزات، پنبه، گندم، برنج و... در بورس کالا داد و ستد می شوند. در ایران نیز بورس کالا با بیش از ۱۵ سال سابقه در حالی پا به عرصه اقتصادی گذاشته که بی شک از مهمترین اهداف تاسیس این بورس ایجاد بازاری قانونمند، شفاف سازی معاملات و قیمت‌ها، حذف واسطه گری های غیرضروری و مبادله آزاد کالا بین عرضه کنندگان و تقاضا کنندگان است. در رابطه با اهداف و ماموریت‌های بورس کالای ایران و نقش آن در اقتصاد کشـور به گفت و گو با علی صالح آبادی، مدیرعامل بانک توسعه صادرات ایران و رییس سابق سازمان بورس و اوراق بهادار پرداخته ایم که شرح آن را در ادامه می خوانید.

به اعتقاد شـما چرا بـورس کالا در اقتصاد ایران متولد شد؟

بورس کالا به موجب قوانین توسعه‌ای در کشور برای ایجاد شـفافیت در بازارهای کالایی و کشف قیمت مناسب و آزادسازی قیمت محصولات صنعتی و ایجاد رقابت در این صنایع شکل گرفت. ابتدا بورس فلزات تهران و سپس بورس کشـاورزی راه‌اندازی شد؛ اما بورس کالای کشاورزی حجم معاملات قابل توجهی نداشـت در حالی که بورس فلزات بورس فعالی بود و معاملات آن رونق خوبی پیدا کرده بـود. از این رو تصمیم گرفته شد تا این دو بورس با هم ادغام شوند و در سال ۱۳۸۶ به موجب ابلاغ قانون بازار اوراق بهادار، شرکت بورس کالای ایران فعالیت خود آغاز کرد.

در ایـن میان پـس از نمایان شـدن اثـرات واقعی شـدن قیمت فلزات برای بخش تولید کشـور، در بودجه سال ۱۳۸۶، بندی مبنی بر آزادسازی قیمت محصولات پتروشـیمی قرار گرفت؛ چراکه پیش از این قیمت گذاری این محصولات دولتی بود. به این ترتیب آزادسازی قیمت محصولات پتروشیمی هم از طریق بورس اتفاق افتاد. یعنی در بهمن ماه سال ۸۶ اولین محصولات پتروشـیمی در بورس کالای ایران پذیرفته شد و در سال ۸۷ بسیاری از محصولات پتروشیمی در بورس کالا پذیرفته شدند و شفافیت قیمت محصولات پتروشیمی هم در بستر این بورس اتفاق افتاد و رقابت و آزادسازی قیمت‌های این کالاها رقم خورد.

به بیان دیگر، اگر صنعت پتروشیمی امروز در کشور ما رشـد کرده و حجم صادرات قابل توجهی را از آن خود کرده، مرهون آن تصمیم است که محصولات پتروشـیمی در بورس کالای ایران پذیرفته شدند و قیمت این محصولات واقعی شد. با واقعی شدن قیمت محصولات صنعت پتروشیمی، طرح‌های توسعه‌ای بسیاری در این صنعت شکل گرفت. بخش خصوصی در صنعت پتروشیمی فعال شد و شرکت‌های فعال در این حوزه وارد بورس اوراق بهادار شدند و حجم بازار سرمایه ایران بزرگ شد. نهایتا با توسعه این صنعت شاهد صادرات قابل توجه در این بخش هستیم که در شرایط تحریم بخش قابل توجهی از ارز کشور را که از جمله درآمد غیرنفتی است، تولیدکنندگان این صنعت تامین می کنند.

در حـال حاضـر حدود ۱۵ سـال از راه‌اندازی نخسـتین بورس کالایی در کشـور ما می‌گذرد. اما گاهی اوقات مشـاهده می کنیم که بورس کالا هنوز در حال اثبات خود در اقتصاد است و مقاومت‌هایی در مسیر توسعه این بورس دیده می‌شود. به نظر شما ریشه این مقاومت‌ها چیست؟

بورس کالا با هدف ایجاد شفافیت شکل گرفت و به منظور اینکه رقابت در بازار شـکل بگیرد و قیمت‌ها و عرضه و تقاضا شفاف شود. گاهی شاهد هستیم که نرخ ارز یا قیمت‌ها در بازارهای جهانی نوسان می کند. طبیعتا باید بورس کالا نیز به موازات نوسانات قیمتی ارز و نرخ‌های جهانـی خود را تعدیل کنـد تا به آن شـفافیت و فضای رقابتی خللی وارد نشود. در این رابطه، یکسری ملاحظاتی وجود دارد که بخشی از این ملاحظات به حقوق مصرف کننده بر می گردد تا براساس این ملاحظات، مصرف کننده در کشور هم با افزایش قیمت کالای موردنظرش مواجه نشود. یا در زمانی که کاهش قیمتـی اتفاق می‌افتد، ملاحظات تولیدکننده مطرح می‌شود. چراکه تولیدکننده ممکن است از این کاهش قیمت‌ها متضرر شود. به طور مثال، دوران‌هایی را شـاهد بودیم که عرضه کننده‌ها در مقابل کاهش قیمت مقاومت داشتند. زمانیکه قیمت نفت به ۳۰ دلار کاهش یافت، طبیعتا قیمت فلزات هم در دنیا کاهش پیدا می کرد؛ بنابراین عرضه کننده‌ها در مقابل افت قیمت مقاومت می کردند. در مقابل، زمانیکه قیمت‌ها افزایش می یابد، عرضه کنندگان به افزایش قیمت‌ها علاقه‌مند هسـتند و در مقابل خریداران نسبت به این افزایش قیمت از خود مقاومت نشان می‌دهند. بنابراین بعضی از این مقاومت‌ها به ملاحظات عرضه کننده و تولیدکننده، مصرف کننده و دستگاه‌ها و نهادهای دولتی ذی ربط بر می گردد. بطوریکه گاهی برخی دستگاه‌های دولتی ذی ربط هم در مقابل هر یک از این شرایط مقاومت دارند. بنابراین زمانی که این شرایط تحت تاثیر نوسانات قیمتی به وجود می‌آید معمولا مقصر اصلی بورس کالا شناخته می‌شود. به این ترتیب، بورس کالا در شرایط مختلف بازارها باید تلاش کند که همه فعالان صنایع اعم از تولیدکننده و مصرف کننده و دستگاه‌ها و نهادهای دولتی، طبیعـت و ذات بـازار در افزایش و کاهش قیمت‌ها را بپذیرند. کما اینکه ما در بورس اوراق بهادار هم این شرایط را داریم؛ در بازار سهام نیز زمانی افزایش شاخص‌ها اتفاق می‌افتد و در زمانی دیگر شاهد کاهش قیمت‌ها هستیم.

بنابراین متناسب با شرایط اقتصاد کشور و بازارهای جهانی و تحت تاثیر نوسـانات نـرخ ارز و در نهایت تغییرات سودآوری بنگاه ها، طبیعتا شاخص بورس هم نوسان می کند که البته این نوسانات در بازار سهام

و بین سرمایه گذاران بیشتر از بازیگران بورس کالا جاافتاده است که باید این فرهنگ عمومی و پذیرش نوسان در بورس کالا هم اتفاق بیفتد که البته زمان بر هست.

با وجود آنکه بورس کالا برای فاصله گرفتن از اقتصاد دولتی راه‌اندازی شده است چرا بعضا مانند همین چند ماه پیش شاهد بازگشت نرخ‌های دستوری در اقتصاد هستیم؟

البته باید این چند ماه گذشته را به عنوان یک دوره استثنایی در نظر گرفت؛ چراکه در این برهه زمانی شاهد نوسانات زیادی در نرخ ارز بودیم که بخش قابل توجهی از آن کاذب بود و پس از مدتی با کاهش مواجه شد. در طول این مدت، بخشی از این نوسانات ارز ناشی از تحولات سیاسی و اقتصادی بود که توجیه پذیر است؛ اما بخش زیادی از این نوسانات توجیه پذیر نبود و دلایل غیراقتصادی داشت و ناشی از هیجانات کاذب ایجاد شده در بازار بود. در آن شرایط بخشی از رشد قیمت‌ها کالاها نیز ناشی از نوسانات کاذب نرخ ارز بود. بنابراین باید آن دوران را یک دوره خاص و استثنایی تلقی کرد که خوشبختانه به سلامتی از آن عبور کردیم. با این حال، بورس کالا ابزارهای متنوعی در اختیار دارد که می تواند در شرایط مناسب و بسته به حجم تقاضا کاربرد داشته باشد و باید در چنین شرایطی از این ابزارها بیشتر بهره برد.

آیا در سال‌های پیش رو این بازار می‌تواند به مرجع قیمتی محصولات مختلف تبدیل شود؟

به نظر من با ورود خارجی‌ها به بورس کالا این هدف امکان پذیر است و می‌توان به این سمت حرکت کرد که بورس کالا به مرجع قیمتی محصولات مختلف تبدیل شود؛ اینکه عرضه کنندگان داخلی در بازار وجود داشته باشند و متقاضیان و خریداران داخلی و خارجی نیز در آن حضور یابند. همچنین برای محصولاتی که در تولید آنها مزیت نسبی داشته و سهم قابل توجهی از تولید آن محصولات را در دنیا در اختیار داریم، می توانیم به مرجع قیمتی در منطقه و حتی در دنیا تبدیل شویم.

چشم انداز شما از آینده بورس کالا چیست؟

تصویری که من برای سال‌های آینده بورس کالا تصور می کنم این است که یک رسالت بورس کالا باید کشف قیمت منصفانه و رقابت پذیر باشد تا خریداران خارجی در سطح منطقه کالاهای موردنظر خود را از بورس کالای ایران تامین کرده و قیمت‌های موردنظر خود را از این بازار استخراج کنند. در داخل نیز هم متقاضی و هم عرضه کننده باید احساس کنند که می توانند محصول را به راحتی و با قیمت منصفانه در بورس معامله کنند که این نیازمند گسترده شدن حجم عرضه‌ها و تنوع کالاهاست. همچنین بورس کالای ایران باید محلی برای تامین مالی باشد که خوشبختانه امروز به کمک ابزار معاملاتی سلف و سلف موازی استاندارد، این هدف محقق شده تا در کنار بازار نقدی و معاملات فیزیکی که هدف آن شفافیت و کشف قیمت منصفانه است، بازار سلف به تامین مالی صنایع کمک کرده است و تولیدکنندگان می توانند از اوراق سلف استاندارد موازی هم برای بازه‌های زمانی کوتاه مدت و هم بلندمدت استفاده کنند. بنابراین بورس محلی قانونمند است که دو طرف معامله در بورس به منافع خود می رسند. چراکه از یک سو، خیال عرضه کننده راحت است که پول خود را طبق ضوابط و به موقع دریافت می کند؛ مصرف کننده هم مطمئن است که کالای موردنیاز خود را با حجم معین و کیفیت بالا دریافت می کند. افزون بر این، اگر در یک معامله بین خریدار و فروشنده هم اختلافی در بورس به وجود بیاید، می‌توانند به هیات داوری مراجعه کنند که رأی این هیات قطعی و لازم الاجراست؛ بنابراین حقوق مصرف کننده و تولیدکننده در بورس کالا تضمین می‌شود و این از مزیت‌های بورس کالاست.

به این ترتیب، بورس کالا هم محل شفافیت و کشف قیمت منصفانه است و هم محل رقابت و تامین مالی است. ضمن اینکه ریسک معامله گران نیز در آن قابل پوشش است؛ به شرط آنکه ابزارهای مشتقه را در کالاهایی که امکان پذیر است، راه‌اندازی کنیم. همه این موارد، کارکردهای بورس کالاست و فکر می کنم بورس کالا با توجه به گسترش حجم معاملات آن که در سال‌های گذشته چندین برابر شده، این قابلیت را دارد که طی ۱۰ سال آتی در وظایف کارکردی خود پیشرو بوده و با گسترش حجم معاملات و بزرگتر شدن بازار متشکل کالایی کشور، هم به تولید و صادرات کمک کند و هم افزایش کیفیت در تولید و استانداردسازی کالاها را به ارمغان آورد.

رییس مرکز مطالعات راهبردی دانشگاه تهران مزایای بورس کالا برای صنایع را بررسی می کند

پایان تشریفات

مهدی حاجی‌وند

نگاهی به تاریخچه شکل‌گیری بورس‌های کالایی نشان می‌دهد، سابقه تشکیل این بازارهـا در جهان به قـرن ۱۹ میلادی باز می‌گردد. بر این اساس در کشور ما نیز در راستای تحقق اهداف برنامه سوم و چهارم توسـعه که مطابق بـا آنها شـورای عالی بورس موظف بـه راه‌اندازی و گسـترش بورس‌های کالایی در ایران شناخته شده بود، بورس فلزات در شـهریورماه ۱۳۸۲ (نخستین بورس کالایی در ایران) و بورس کالای کشاورزی در شـهریورماه ۱۳۸۳ آغاز به فعالیت کردند.

بر مبنای قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران (مصوب یکم آذرماه ۱۳۸۴ مجلس شـورای اسـلامی) و بـا تصویب شورای عالی بورس، شرکت بورس کالای ایران در آذرمـاه ۱۳۸۵ با درهم آمیختن سازمان کارگزاران بورس فلزات تهران و سازمان کارگزاران بورس کالای کشاورزی تشـکیل شـد و پس از پذیره‌نویسـی و برگزاری مجمع عمومی، از مهرماه ۱۳۸۶ کار خود را زیر نظر سازمان بورس و اوراق بهادار آغاز کـرد که از آن زمـان تاکنون بیش از ۱۱ سال می‌گذرد. کارشناسان در خصوص کارکردهای بورس کالا در اقتصاد ملی به مـوارد مختلفی اشـاره می‌کنند که در ایـن زمینه رئیس مرکـز مطالعات راهبردی دانشـگاه تهران، بورس کالا را عاملی می‌داند که اجرای قانون و تعهدات را به مبادلات کالای کشور آورده است.

حذف تشریفات زمانبر و پر دردسر

ساسان شاه‌ویسی، رئیس مرکز مطالعات راهبردی دانشـگاه تهـران در گفت و گو با «پیام اقتصـادی بورس کالا» با اشـاره بـه اهـداف شـکل‌گیری بـورس کالا در کشـور گفت: ایجاد بـازاری قانون‌مند و سـازمان‌یافته جهت تسـهیل دادوستد کالاهـا، به حداقل رسـاندن تشـریفات زمانبـر و سـرعت در انجـام معاملـه، سامان‌دهی بازار از طریق مکانیسم ناظر بر اجرای تعهدات و تضمین منافع طرفین معامله و کشـف شـفاف قیمت کالاها بر اسـاس تقابل عرضه و تقاضـا و نیاز بازار از جمله اهدافی اسـت که بورس کالا در کشور دنبال می‌کند.

شاه ویسی معتقد است، حذف تشریفات زمانبر و پر دردسـر برای فروش یا خرید محصولات یکی از تحولاتی بوده است که با راه‌اندازی بورس کالا محقق شد و فعالان بازارها از یک پروسه ناکارآمد به معاملات الکترونیک رسیدند.

بـه گفتـه وی، یکـی از مهمتریـن مشـخصه‌های بورس کالا در این سال‌ها این اسـت کـه این بورس توانسـته به سـاختارمندی دادوستد کالا و محصولات در کشور تا حد زیادی کمک کند؛ چراکه پیش از به‌وجود آمدن و راه‌اندازی بورس کالا، بازار منسـجمی برای مبادله محصـولات مختلف به‌ویژه فلزات، پتروشیمی و کشاورزی در کشور وجود نداشت و خوشبختانه با راه‌اندازی این بورس این روزها شـاهد هسـتیم که اقتصاد کشور نیز این انسجام را پذیرفته و به رسمیت شناخته است.

این انسجام و شـفافیت و باورپذیری که توسط بورس کالا در اقتصاد کشور به‌وجود آمده در وهله نخسـت مربوط بـه نظم و قانون در مبـادلات فیزیکی و نقدی بوده و در مرحله بعـد به ابزارهـای مختلف از جمله ابزار مشتقه و قراردادهای گوناگون ارتباط داشته است.

شاه‌ویسی در خصوص اینکه چه نمره‌ای را می‌تـوان به بـورس کالا و تاثیـر آن در اقتصاد کشـور از زمـان راه‌انـدازی داد، گفت: با توجه بـه عمر کوتـاه این بورس که چیزی بیشـتر از یک دهه است، نمره قابل قبولی می‌توان به فعالیت و اثرگذاری آن در اقتصـاد و همچنین ایجـاد انگیزه در تولیدکننـدگان داد. ضمن این که این کارنامه و قبولی یـا رد آن را نیز در قیاس با سـایر بازارها هم باید بررسی کنیم. به هر حال شـاید یکی از موضوعات بارز در خصوص بورس کالا، قابلیت رقابت‌پذیری در این بـازار برای محصـولات و کالاهای مختلف و نیز صنایع گوناگون است.

رئیس مرکز مطالعات راهبردی دانشگاه تهران افزود: توسـعه فعالیت‌های بورس کالا تاثیر متقابل و مفیدی بر سایر صنایع دارد، به عنـوان مثال زمانـی که صنعت خودروسازی بداند که می‌تواند مواد اولیه خود را در بستری شفاف و رقابتی از طریق بـورس کالا تامین کند و ایـن موضوع به خرید با کیفیت و با قیمت مناسـب مواد

اولیه منجر می‌شود؛ بنابراین خودروساز مواد اولیه مورد نیاز خود را از طریق بورس کالا تامین می‌کند که این موضوع علاوه بر این که مواد با کیفیت و با قیمت مناسبی را به این صنعت می‌رساند، موجب از میان رفتن دلالی و کاهش هزینه تمام شده در این صنعت می‌شود. ضمن این که خودروی تولیدی به عنوان محصول نهایی نیز با کیفیت و قیمت مناسبی به دست مشتری می‌رسد و همه از این مزیت استفاده می‌کنند.

این اقتصاددان تصریح کرد: البته با وجود مزایای بی‌شماری که بورس کالا برای اقتصاد کشور دارد و نمره قبولی که می‌توان برای این بورس به ثبت رساند، ذکر این نکته نیز ضروری است که باید تلاش کنیم با آزادسازی و اجرای سیاست خصوصی‌سازی در اقتصاد کشور، از تداوم مالکیت و مدیریت دولت در اقتصاد رهایی پیدا کنیم تا هر چه بیشتر شاهد کارایی بازارهای کالایی به‌ویژه بورس کالا در کشور باشیم.

به گفته وی، همان‌گونه که اشاره شد رقابت‌پذیری در بورس کالا یکی از مزایایی است که از زمان راه‌اندازی این بورس ایجاد شده است؛ بنابراین باید تلاش کنیم تا رقابت میان بنگاه‌ها هر چه بیشتر شدت بگیرد و با اعمال سیاست‌های ضدانحصاری، کشش‌پذیری رقابتی را در اقتصاد کشور ایجاد کنیم که در این میان بورس کالا می‌تواند ویترین این بستر رقابتی در کشور باشد. بنابراین با توجه به موارد اشاره شده باید تلاش کنیم با استفاده از ابزارهای موجود، هم شرایط رقابتی را در اقتصاد ایجاد کنیم و هم انحصار را کمرنگ کنیم.

در این راستا بورس کالا به عنوان بازاری شفاف به شرایط و پیش‌نیازهایی از جمله باور به آزادسازی اقتصادی و حضور بخش خصوصی در اقتصاد نیاز دارد که تحقق این موارد می‌تواند به ایجاد رقابت بیشتر در اقتصاد و رشد سهم بورس کالا در اقتصاد منجر شود.

شاه‌ویسی گفت: بین رابطه مالی عمومی و تحریک‌پذیری سرمایه رابطه منظمی وجود دارد. در این میان شفافیت در عملکرد شرکت‌ها و موسسات اقتصادی معیار مناسبی است و شاید بخشی که بتواند در هندسه اقتصاد کشور در این رابطه اثرگذار باشد، بورس کالا است، چراکه این بازار می‌تواند به بهبود جریان کسب و کار کمک کند و ذینفعان بیشتری را به سمت خود جذب کند. از سوی دیگر خلاقیت، قابلیت شفافیت، منابع و فرصت‌ها و مزایایی این چنینی در بورس کالا بروز می‌یابد و این بورس می‌تواند با الگوسازی مناسب و سیاست‌گذاری، نقش مهمی برای اقتصاد کشور بازی کند.

رئیس مرکز مطالعات راهبردی دانشگاه تهران در پایان گفت: با همه این تفاسیر، بورس کالا با وجود همه ابزارها و جذابیت‌هایی که برای سرمایه‌گذاران می‌تواند داشته باشد، در صورتیکه به شکلی ملی نه دولتی به آن نگاه شود، بستری امن خواهد بود که سرمایه‌ها برای ورود به آن نیاز به قانع شدن نخواهد داشت. خوشبختانه این ظرفیت در بورس کالای ایران فراهم است و نگاهی به حجم و ارزش معاملات این بورس که در دو سال اخیر به رتبه اول بازار سرمایه تبدیل شده و نیمی از ارزش بازار نیز به آن اختصاص دارد، علاوه بر جذب منابع سرگردان می‌تواند به اجرای خصوصی‌سازی واقعی در اقتصاد ایران کمک کند.

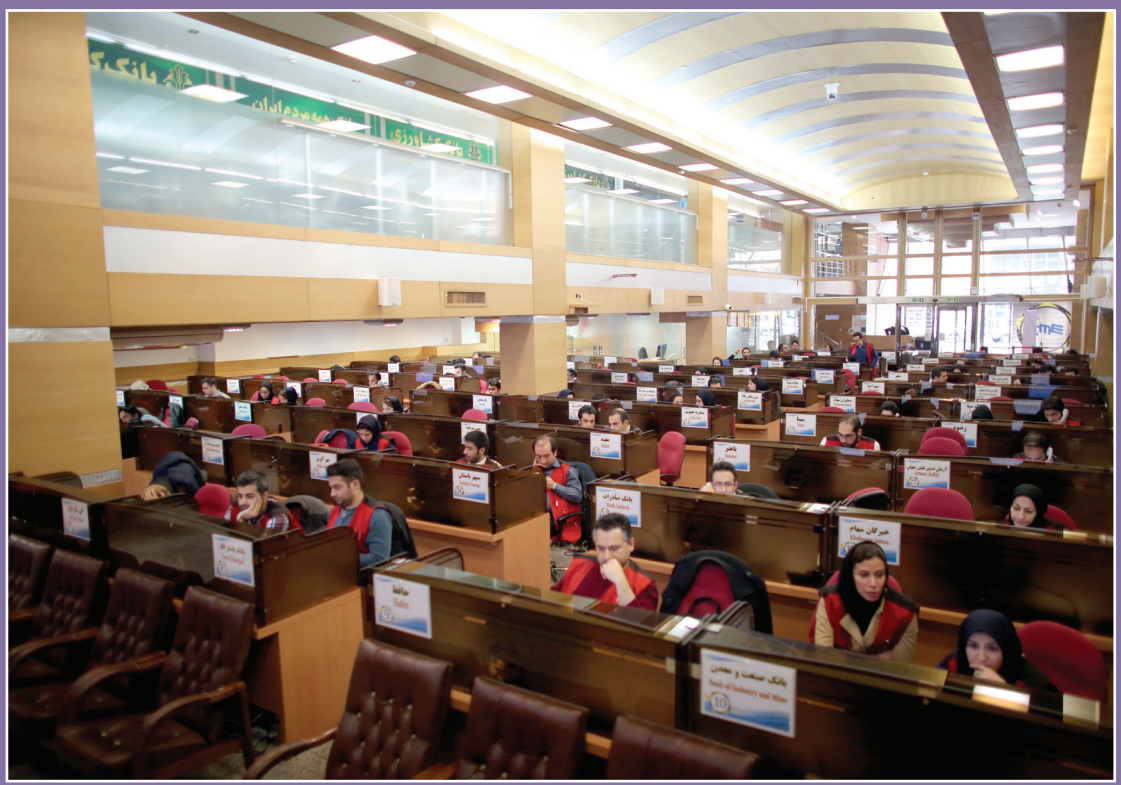

معرفی و بررسی ۵ عامل و نمودار اثرگذار بر بازار ۲۰۱۹

جهش یا سقوط کامودیتی‌ها؟

حبیب علیزاده

با بسته شدن دفتر ۲۰۱۸، سالی پر از تلاطم در حوزه‌های ژئوپلیتیک و تجارت به پایان رسید و انتظار می‌رود در سال ۲۰۱۹ نیز شاهد تحولاتی در این حوزه‌ها باشیم. برآوردها حکایت از آن دارند که چشم‌انداز بازارهای کالا نیز با تغییرات سریعی همراه خواهد بود. طی سال‌های اخیر، عوامل بنیادی عرضه و تقاضا، عامل اصلی حرکت بازارهای کامودیتی به ویژه بازار نفت بوده‌اند. با این حال، امروز تاثیر عوامل ژئوپلیتیک بر دیدگاه سیاست‌گذاران و تصمیم‌سازان به سرعت در حال افزایش است (این اتفاقی است که در دهه ۱۹۷۰ میلادی نیز شاهد بودیم). روشن است که جریان‌های تجاری همچنان یکی از عوامل مهم تحرک بازارهای کامودیتی خواهند بود، اما عوامل دیگری همچون تحولات فناوری، تغییرات سیاسی و موانع تجاری نیز تاثیر فزاینده‌ای بر سطح قیمت‌ها خواهند داشت. پیش‌بینی می‌شود که میزان تقاضای نفت جهان برای نخستین بار در سال ۲۰۱۹ به بیش از ۱۰۰ میلیون بشکه در روز برسد اما نگرانی درباره تغییرات آب و هوایی و آلودگی ناشی از سوخت‌های فسیلی همچنان مطرح خواهد بود.

مارتین فرانکل رئیس S&P Global Platts در پیامی با اشاره به اینکه در سال ۲۰۱۹ باید منتظر اتفاقات غیرمنتظره‌ای باشیم، دیدگاه خود را درباره وضعیت بازارهای کالا در سال جدید تشریح کرد. همچنین وبسایت Investing Haven در یادداشتی به معامله‌گران بازارهای کالا توصیه کرد که در سال جدید پنج نمودار کالایی را زیر نظر بگیرند. در این نوشتار، پنج نکته و پنج نمودار کالایی مهم را مرور می‌کنیم.

پنج نکته

ریسک‌های ژئوپلیتیک

در سال ۲۰۱۹ این احتمال وجود دارد که تنش‌های ژئوپلیتیک در مهمترین منطقه تولید انرژی جهان تشدید شود. در حال حاضر با اعمال تحریم‌های آمریکا علیه ایران، منطقه خاورمیانه در بطن این تنش‌ها قرار گرفته و با ریسک‌های متعددی مواجه است. عربستان سعودی هم (به عنوان بزرگترین تولیدکننده نفت و بزرگترین اقتصاد منطقه) اگر در اجرای برنامه اصلاحات اجتماعی شکست بخورد، به نگرانی دیگری تبدیل خواهد شد. به دلایل مختلف اقدامات و فعالیت‌های دولتمردان ریاض زیر ذره‌بین کارشناسان سیاسی و فعالان بازار انرژی قرار دارد و نوع واکنش حکومت عربستان در برابر این چالش‌ها، یکی از عوامل مهم تعیین قیمت نفت خام در سال ۲۰۱۹ خواهد بود. در همین حال، معامله‌گران از نزدیک مسیرهای مهم صادرات نفت خام منطقه از طریق تنگه هرمز و دریای سرخ را برای آگاهی از هرگونه اختلال احتمالی تحت نظر دارند.

تحول در روابط روسیه با آمریکا نیز یکی از مسایل مهم ژئوپلیتیک در سال ۲۰۱۹ به شمار می‌رود. تضاد و ناسازگاری موجود بین بزرگترین تولیدکننده انرژی جهان با بزرگترین مصرف‌کننده نفت خام جهان از زمان جنگ سرد تاکنون سابقه نداشته است. روابط بین این دو کشور از عوامل مهم اثرگذار بر بازارهای کالا خواهد بود. یکی از اختلافات آمریکا با روسیه بر سر این است که مسکو به سرعت در حال دستاندازی و گسترش حضور خود در مناطق تحت نفوذ سنتی واشنگتن در خاورمیانه است. مسکو همچنین با تشدید تحریم‌ها و محکومیت‌ها از سوی اروپا و آمریکا مواجه است.

البته بازارهای کالا می‌توانند این نگرانی‌ها را دور بریزند. گسترش همکاری بین اوپک و تولیدکنندگان غیراوپک به رهبری روسیه یکی از مواردی است که موجب خوش‌بینی فعالان بازار است. با وجود تنش‌های سیاسی بین برخی تولیدکنندگان نفت خام، این مجموعه (که ۴۵ درصد عرضه جهانی نفت خام را در اختیار دارد) نظم و توانایی خود را در کاهش و کنترل عرضه نشان داده است. در سوی دیگر جهان، تولیدکنندگان نفت شیل آمریکا تا حدودی توانسته‌اند نگرانی بازار نسبت به احتمال کمبود نفت خام به دلیل تنش‌های سیاسی را رفع کنند. در حال حاضر روزانه حدود ۱۱ میلیون بشکه نفت خام در آمریکا تولید می‌شود و انتظار می‌رود این رقم در سال ۲۰۱۹ افزایش پیدا کند.

جنگ تجاری

در سال ۲۰۱۸ تاثیر منفی بدتر شدن روابط بین دو اقتصاد بزرگ جهان بر بازار انرژی کاملا مشهود بود. قیمت نفت خام به دلیل نگرانی از کاهش تقاضا سیر نزولی پیدا کرد. این وضع همچنان ادامه دارد و ممکن است در سال ۲۰۱۹ بازارهای ال.ان.جی هم از آسیب‌های آن در امان نمانند. چین بزرگترین مصرف‌کننده نفت خام آسیاست. پیش از آغاز تنش‌ها، میزان واردات نفت خام چین از آمریکا از طریق خریدهای نقدی و قرارداد مدت‌دار تقریبا سه برابر شده بود. در ماه ژوئن گذشته، صادرات روزانه نفت خام آمریکا به چین به مرز ۴۵۰ هزار بشکه رسید که ۵ درصد کل واردات نفت چین بود. با این همه، با تشدید اختلافات تجاری بین دو کشور، از ماه ژوئن به بعد از این میزان کاسته شد و در حال حاضر نفت آمریکا به دیگر مشتریان آسیایی این کشور صادر می‌شود. انتظار می‌رود در سال ۲۰۱۹ آمریکا نفت

بیشتری را به منطقه جنوب شرق آسیا صادر کند. همزمان انتظار می‌رود پالایشگاه‌های چین نیز مشتریان تازه‌ای در اروپا، آفریقا، کانادا و آمریکای لاتین پیدا کنند. چین در ماه سپتامبر یک تعرفه ۱۰ درصدی بر صادرات ال.ان.جی آمریکا وضع کرد. حال مشتریان چینی به دنبال جایگزین در میان عرضه کنندگان ال.ان.جی از خاورمیانه، نیجریه، آسیای جنوب شرقی و استرالیا هستند. کارشناسان می‌گویند میزان تقاضای ال.ان.جی چین رو به افزایش است، بنابراین از دست دادن بزرگترین مصرف‌کننده آسیا زیان بزرگی برای تولیدکنندگان آمریکایی خواهد بود. اگر جنگ تجاری بین چین و آمریکا تشدید شود، همه کامودیتی‌ها از آن آسیب خواهند دید.

حمایت‌گرایی

سیاست‌های حمایت‌گرایانه تاثیر زیادی بر بازار فلزات دارند و انتظار می‌رود این روند در سال ۲۰۱۹ نیز ادامه داشته باشد. یک نمونه آشکار این سیاست‌ها، تصمیم آمریکا برای اعمال تعرفه ۱۰ درصدی بر واردات آلومینیوم است که به افزایش قیمت این فلز در بازار داخلی این کشور منجر شده است. تحریم شرکت روسال (بزرگترین تولیدکننده آلومینیوم جهان) نیز به افزایش قیمت‌ها کمک کرده است. جدای از سیاست تجاری، برخی اقدامات تشویقی آمریکا نیز به افزایش تقاضای فلزات منجر شده است. اصلاح برخی مقررات و اصلاحات در بخش مالیاتی به افزایش فعالیت بخش تولید منجر شد به طوری که شاخص انجمن ملی تولیدکنندگان آمریکا در ماه ژوئن به رقم بی‌سابقه ۶۳٫۶ واحد رسید. براساس گزارش پژوهشی این انجمن، در ماه اکتبر درصد تولیدکنندگان آمریکایی (از کوچک تا بزرگ) که نسبت به آینده خود خوش‌بین بودند، به رقم ۹۲٫۵ درصد دست یافت.

گشودن جبهه جدید

شرکت‌های ملی نفت برای افزایش کارآمدی خود هر روز بیش از پیش درگیر معاملات نفتی به شکل مستقیم می‌شوند. شرکت‌های ملی نفت در منطقه خاورمیانه پیشتاز این روند هستند. شرکت تجارت بین‌المللی عمان نخستین بازیگر منطقه در این عرصه بود که امروز در مجموعه‌ای از فعالیت‌ها (از نفت و فرآورده‌های پالایشی تا محصولات پتروشیمی) در بازارهای آسیایی حضور دارد. شرکت تجاری آرامکو دفتری در سنگاپور افتتاح کرده است و قصد دارد به معاملات نفتی بپردازد. سرمایه‌گذاری مشترک دو شرکت سومو عراق و لیتاسکو روسیه که سال گذشته انجام شد، نشان‌دهنده تمایل عراقی‌ها به حضور فعالانه‌تر در بازارهای جهانی معاملات نفت خام است. شرکت ملی نفت ابوظبی نیز با ایجاد یک بازوی معاملاتی تلاش می‌کند تا بیشترین بهره را از معاملات نفت خام ببرد. در مجموع، حضور بازیگران سنتی در بازار معاملات رو به افزایش است و ممکن است در سال ۲۰۱۹ با تغییرات گسترده‌ای در صنعت معاملات روبه‌رو شویم.

فناوری

پیشرفت‌های نوین در عرصه فناوری موجب افزایش کارایی در همه بخش‌های صنعت کامودیتی‌ها شده است. فناوری بلاکچین طلایه‌دار این روند است که ماهیت بازارها را تغییر خواهد داد. امروز در سایه این فناوری، اصلاح و مستندسازی معاملات فیزیکی با امنیت بالایی انجام می‌شود. جایگزین کردن پیگیری‌های فردی، تلفنی یا کاغذی با فرآیندهای دیجیتال، هزینه‌های معاملات را کاهش می‌دهد. فرآیند شناسایی سریع مشتری در سایه برنامه بسیار امن مدیریت هویت فردی و شرکتی، کار تجارت با شرکای جدید را آسان‌تر می‌کند. دسترسی سریع و آسان به اطلاعات مورد نیاز در بخش‌های تولید، عرضه، حمل و نقل و معاملات بازار از دیگر ویژگی‌های مهم فناوری بلاکچین در بازار کامودیتی‌ها به شمار می‌رود.

پنج نمودار

در مقاله Investing Haven به پنج نمودار مهم اشاره و به معامله‌گران توصیه شده که آنها را زیر نظر بگیرند چون این نمودارها، زمان تغییر قیمت کامودیتی‌ها و مسیر حرکت آنها در سال ۲۰۱۹ را نشان می‌دهند. بازارهای کامودیتی نه تنها به خاطر پتانسیل بالای درآمدزایی بلکه به دلیل مفهومی که برای بازارهای جهانی دارند، از اهمیت زیادی برخوردارند. به عنوان مثال، عملکرد خوب بازارهای کالا به معنای افزایش ریسک پذیری و سطح مطلوب تورم است.

نمودار تورم

براساس برآوردهای کارشناسان، این احتمال وجود دارد که تورم دور تازه‌ای از افزایش را تجربه کند. «شاخص تورم مارتین پرینگ» که در نمودار زیر نشان داده شده است، پیش‌بینی کارشناسان را تایید می‌کند. در این نمودار ارتباط بین نرخ تورم و قیمت طلا از سال ۱۹۹۹ تا ۲۰۱۸ نشان داده شده است. حقیقتی که در این نمودار نهفته به این شرح است: پس از ثبت دو نقطه حضیض در سال‌های ۱۹۹۹ و ۲۰۰۱ و دو نقطه اوج در سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۱۰ انتظار می‌رود که در سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۸ نیز دو نقطه حضیض به ثبت برسد که در این صورت، تورم آماده دور تازه‌ای از افزایش نرخ خواهد شد. به بیان دیگر، در سال ۲۰۱۹ نرخ تورم شاهد روندی صعودی خواهد بود و به دنبال آن، قیمت طلا و بیشتر کامودیتی‌ها نیز با افزایش قیمت روبه‌رو خواهند شد.

نمودار نفت خام

قیمت نفت خام از آغاز سال ۲۰۱۸ در مجموع روندی افزایشی به خود گرفت اما این روند تا سه ماه پایانی سال گذشته متوقف شد به طوری که قیمت نفت خام سبک آمریکا در پایان سال بیش از ۲۵ درصد نسبت به آغاز سال کاهش پیدا کرد. اما با شروع سال ۲۰۱۹، قیمت‌ها دوباره روند صعودی به خود گرفتند. نمودار زیر نشان‌دهنده مسیر حرکت قیمت نفت از سال ۱۹۹۹ تا ۲۰۱۸ است.

برخی کارشناسان معتقدند، همانند دوره‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۰۹ و ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۵ نفت خام شاهد سقوطی دیگر خواهد بود. اما عده‌ای می‌گویند، تحولات غیرمنتظره اخیر در بازار انرژی جهان، احتمال افزایش قیمت‌ها را تقویت کرده است. به عنوان مثال، هماهنگی تولیدکنندگان اوپک و غیراوپک برای کاهش عرضه یکی از عواملی است که این احتمال را تقویت می‌کند.

نمودار کشاورزی

برآوردهای کارشناسان بر پایه نمودار زیر حکایت از آن دارد که سال ۲۰۱۹ زمان به نتیجه رسیدن کالاهای کشاورزی است. در واقع الگوی مثلثی بزرگی که طی ۱۰ سال گذشته شکل گرفته است، دو احتمال را پیش‌رو قرار می‌دهد: جهش یا سقوط. بر اساس نمودار تورم، احتمال جهش قیمت‌ها بیشتر از سقوط آنهاست. مسیر حرکت قیمت‌ها در سه ماه نخست سال ۲۰۱۹ می‌تواند مبنای مناسبی برای پیش‌بینی فراهم کند.

نمودار قهوه

قهوه یکی از محصولاتی است که در نمودار بالا (کشاورزی) به عنوان یکی از اجزا گنجانده شده است. اما دلیل انتخاب آن به عنوان یک کالای واحد و اختصاص نمودار به آن این است که قیمت قهوه از سال ۱۹۹۹ تا ۲۰۱۸ از الگویی جالب پیروی کرده که در شکل کاملا مشهود است. تمام موارد ذکر شده برای بخش کشاورزی برای قهوه نیز صدق می‌کند. به احتمال زیاد در سال ۲۰۱۹ شاهد اوجگیری قیمت قهوه خواهیم بود.

نمودار پالادیوم

بررسی برآوردهای کارشناسان و آمارهای موجود نشان می‌دهد که روند حرکت قیمت پالادیوم صعودی است. طی ۵ سال گذشته بازار این فلز با کمبود عرضه روبه‌رو بوده است (میزان کاهش عرضه و کمبود پالادیوم در سال ۲۰۱۸ به ۱,۲ میلیون اونس رسید که عامل اصلی آن، تقاضای بخش خودروسازی بوده است). در حال حاضر بیشتر شاخص‌ها از افزایش قیمت این فلز همگام با طلا خبر می‌دهند.

زیر و بم
آمار ۱۰ ماهه تالار نقره‌ای

امید امانی

ارزش کل معاملات بورس کالای ایران در ۱۰ ماهه نخست امسال در دو بخش بازار فیزیکی و مالی با رشد ۷۵ درصدی رو به رو شد و به بیش از ۱،۵۲۷ هزار میلیارد ریال رسید.
به گزارش «پیام اقتصادی بورس کالا»، آمار معاملات بازار فیزیکی بورس کالای ایران در ۱۰ ماهه سال ۹۷ حاکی از آن است که در این بازار و در مجموع بیش از ۲۰ میلیون و ۱۱۹ هزار تن محصول به ارزشی بیش از ۶۶۴ هزار میلیارد ریال داد و ستد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته کاهش ۶ درصدی حجم و رشد ۷۲ درصدی ارزش را تجربه کرده است.

تالار کشاورزی

در ۱۰ ماهه سال ۹۷ و در تالار محصولات کشاورزی یک میلیون و ۹۳۵ هزار و ۳۷۸ تن محصول به ارزشی بالغ بر ۲۶ هزار و ۴۵۴ میلیارد ریال دادوستد شد که حجم و ارزش معاملات این تالار در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته با کاهش حجم ۲۱ و ۳/۲ درصدی مواجه شد.
در این تالار یک میلیون و ۶۶۷ هزار و ۶۷۰ تن گندم، ۵۲ هزار و ۷۰ تن روغن خام، ۱۸۰ هزار و ۴۴۴ تن شکر، ۲۲ هزار و ۵۲ تن جو، یک هزار و ۴۲۰ تن خرما، ۳ هزار و ۳۵۰ تن دانه های روغنی و ۶۶ تن زعفران به فروش رسیده است. همچنین مقدار یک میلیون و ۶۰ هزار و ۵۰۰ عدد جوجه یک روزه گوشتی نیز طی دوره سال ۱۳۹۷ مورد معامله قرار گرفته است.

تالار فرآورده های نفتی و پتروشیمی

همچنین طبق آمار ۱۰ ماهه بیش از ۸ میلیون و ۳۷۳ هزار و ۹۶۳ تن محصول به ارزش بیش از ۱۷۰ هزار میلیارد ریال در تالار فرآورده های نفتی به فروش رسید که حجم و ارزش محصولات معامله شده در این تالار به نسبت مدت مشابه سال گذشته به ترتیب کاهش ۳ و رشد ۱۱۹ درصدی را تجربه کرد.

در این تالار بیش از سه میلیون و ۸۸۸ هزار تن و کیوم باتوم، سه میلیون و ۵۸۶ هزار تن قیر، ۵۰۷ هزار و ۷۰ تن لوب کات، ۲۶۶ هزار و ۹۳۳ تن گوگرد، ۶۲ هزار و ۵۶۶ تن روغن، ۲۵ هزار و ۲۶۰ تن سلاپس واکس و ۳۷ هزار و ۹۵۳ تن عایق رطوبتی معامله شد. در تالار محصولات پتروشیمی بورس کالا نیز طی ۱۰ ماه امسال، بیش از سه میلیون و ۷۵۰ هزار تن محصول به ارزش بیش از ۲۲۸ هزار میلیارد ریال داد و ستد شد که حجم و ارزش معاملات این بازار رشد ۱۴ و ۸۹ درصدی را نسبت به مدت مشابه سال گذشته تجربه کرده است.
به این ترتیب در این تالار دو میلیون و ۵۶۱ هزار و ۸۵۹ تن مواد پلیمری، یک میلیون و ۱۸۷ هزار و ۶۵۸ تن مواد شیمیایی و ۱،۲۵۰ تن گازها و خوراک ها به فروش رسید.

تالار صنعتی و معدنی

آمار معاملات تالار محصولات صنعتی و معدنی نیز نشان می دهد که طی ۱۰ ماهه امسال، ۶ میلیون و یک هزار و ۹۸۴ تن محصول به ارزش بیش از ۲۳۵ هزار میلیارد ریال مورد داد و ستد قرار گرفت که این تالار کاهش حجم ۱۳/۷ و رشد ۵۰ درصدی ارزش معاملات نسبت به مدت مشابه سال گذشته را تجربه کرد.
در این تالار پنج میلیون و ۱۲۷ هزار و ۶۳۸ تن فولاد، ۱۹۱ هزار و ۵۰۰ تن آهن اسفنجی، ۱۷۵ هزار و ۳۵ تن مس، چهار هزار و ۶۶۰ تن کنسانتره مولیبدن معامله شد. همچنین ۱۱۴ تن طلا به ارزش بیش از ۳۸۹ هزار میلیون ریال در این تالار مورد معامله قرار گرفت.

بازار فرعی

حجم معاملات بازار فرعی طی مدت مذکور ۵۷ هزار و ۵۶۰ تن محصول به ارزش بیش از دو هزار میلیارد ریال مورد داد و ستد قرار گرفت که این تالار کاهش ۵۸ درصدی حجم و رشد ۱۲ درصدی ارزش معاملات نسبت به مدت مشابه سال گذشته را تجربه کرد.

بازار مشتقه

همچنین آمار معاملات قراردادهای مشتقه بورس کالای ایران بیانگر آن است که در مجموع در این بازار ۱۳ میلیون و ۴۹۷ هزار و ۷۰۴ قرارداد به ارزش بیش از ۷۹۹ هزار میلیارد ریال منعقد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشد ۳۲۰ درصدی حجم و ۶۷ درصدی ارزش معاملات را نشان می دهد.
به این ترتیب از ابتدای امسال تا پایان دی ماه بیش از ۱۳ میلیون و ۴۸۲ هزار قرارداد آتی به ارزش بیش از ۷۹۸ هزار میلیارد ریال منعقد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته با رشد ۳۲۵ درصدی حجم و ۶۷ درصدی ارزش رو به رو شده است. در این مدت همچنین ۱۵ هزار و ۳۲۶ قرارداد اختیار معامله منعقد شد.

بازار مالی

همچنین در ۱۰ ماهه امسال و در بازار مالی بورس کالا که شامل اوراق سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی و صندوق سرمایه گذاری است، بیش از یک میلیارد و ۹۹۶ میلیون و ۸۹۷ هزار قرارداد به ارزش بیش از ۶۳ هزار میلیارد ریال منعقد شد که حجم و ارزش قراردادهای این بازار نیز در مقایسه با ۱۰ ماهه سال ۹۶ با رشد چشمگیر ۲۶۵ و ۵۸۹ درصدی مواجه شد.

شمارش معکوس برای راه‌اندازی قرارداد اختیار معامله طلای سرخ

زعفران آپشن‌دار می‌شود

معاملات اختیار معامله برای اولین بار در بازار سرمایه در ۲۴ آذر ماه سال ۱۳۹۵ در بورس کالای ایران با دارایی پایه سکه طلا راه‌اندازی شد. در ابتدای راه‌اندازی تنها امکان دادوستد اختیار معامله خرید سکه طلا فراهم شده بود که با توجه به استقبال گسترده فعالان بازار از این معاملات، امکان معامله اختیار معامله فروش سکه طلا نیز ایجاد شد. مهمترین کارکرد اختیار معامله همانند قراردادهای آتی، فراهم کردن امکان پوشش ریسک نوسانات قیمت است، بطوریکه از قراردادهای اختیار معامله و قراردادهای آتی به عنوان دو خویشاوند نزدیک به هم یاد می‌شود. خاستگاه هر دو ابزار مالی، قراردادهای اختیار و آتی، با گروهی از محصولات کشاورزی از قبیل غلات گره زده شده است. برخی معتقدند که استفاده از قرارداد اختیار معامله به ۳۵۰ سال پیش از میلاد باز می گردد، هنگامی که ارسطو در کتاب خود داستان تالس را نقل می کند، یک فیلسوف و ریاضیدانی که فرصتی برای خود ایجاد می کند و حق استفاده از کارگاه‌های روغن کشی زیتون را قبل از یک فصل پر محصول، خریداری می کند. بنابراین استفاده از این ابزار جهت پوشش ریسک نوسانات قیمتی محصولات کشاورزی سابقه‌ای بس دراز دارد.

در همین راستا بورس کالای ایران پس از راه‌اندازی موفقیت آمیز معاملات گواهی سپرده زعفران در سال قبل و سپس راه‌اندازی قراردادهای آتی زعفران در اوایل سال جاری، درصدد راه‌اندازی قراردادهای اختیار معامله زعفران است. با توجه به استقبال بی‌نظیر از قراردادهای آتی زعفران و با بررسی‌های انجام شده به نظر می‌رسد که راه‌اندازی قراردادهای اختیار معامله زعفران نیز به دلیل جذابیت‌های خاص این ابزار مورد استقبال قرار خواهد گرفت. راه‌اندازی معاملات قراردادهای اختیار معامله زعفران علاوه بر ایجاد ابزاری جهت پوشش ریسک نوسانات قیمت منجر به متنوع شدن ابزارهای مالی در بورس کالای ایران و در نتیجه افزایش عمق و کارایی سایر بازارهای معاملاتی زعفران در بورس کالای ایران از جمله قراردادهای آتی و گواهی سپرده زعفران می‌شود.

مفهوم قرارداد اختیار معامله

اختیار معامله قراردادی است که براساس آن دارنده یا خریدار قرارداد حق (اختیار) دارد که مقدار معینی از دارایی موضوع قرارداد را با قیمت معین و در زمانی مشخص خریداری یا به فروش برساند، اما در طرف مقابل واگذارکننده یا فروشنده قرارداد متعهد است که در صورت درخواست طرف مقابل به خرید یا فروش دارایی اقدام کند. همانطور که در تعریف مشخص است، دارنده اختیار هیچ‌گونه تعهد یا الزامی برای معامله دارایی موضوع قرارداد در سررسید تعیین شده ندارد که البته در ازای دریافت این حق مبلغی به عنوان قیمت اختیار به فروشنده یا واگذارکننده اختیار پرداخت می کند. در واقع واگذارکننده اختیار به دلیل ریسکی که متحمل می‌شود این مبلغ را دریافت خواهد کرد. اینکه این مبلغ به چه میزانی باشد باید گفت که براساس مکانیزم بازار در بورس کشف می‌شود و عوامل مختلفی از قبیل نرخ نقدی دارایی پایه، قیمت اعمال تعیین شده در قرارداد اختیار، اختیار خرید یا اختیار فروش بودن، سررسید قرارداد و.... بستگی دارد.

مزایای و کارکردهای قراردادهای اختیار معامله

اولین کارکرد قرارداد اختیار همانطور که بیان شد، ابزاری جهت پوشش ریسک است. با راه‌اندازی قرارداد اختیار معامله زعفران این امکان بوجود می آید که افرادی که خواهان ریسک کمتری هستند، ریسک خود را به کسانی که ریسک پذیری بالاتری دارند منتقل نمایند. با توجه به اینکه این بازار در تخصیص مجدد ریسک بین سرمایه گذاران تاثیر زیادی دارد، هیچ کس مجبور به تحمل یک سطح ناخوشایندی از ریسک نیست. بنابراین کشاورزان و فعالان بازار مشتقه که توان تحمل ریسک قراردادهای آتی زعفران یا بازار گواهی سپرده زعفران را ندارند، می‌توانند وارد بازار قراردادهای اختیار معامله زعفران شوند. این موضوع در خصوص قراردادهای اختیار معامله سکه طلا کاملا مشهود بود.

دومین مزیت قراردادهای اختیار معامله وجود اهرم معاملاتی است. با توجه به اینکه در زمان ورود به قرارداد اختیار معامله نیاز به ارائه کل ارزش قرارداد یا تحویل کالا به طرف مقابل نیست، بطوریکه دارنده اختیار تنها قیمت اختیار را می‌پردازد که به مراتب کمتر از قیمت دارایی پایه قرارداد است و واگذارکننده اختیار نیز تنها درصدی از ارزش قرارداد را به عنوان وجه تضمین تودیع می کند، امکان استفاده از اهرم معاملاتی فراهم می‌شود و افراد می‌توانند چند برابر سرمایه فعلی خود وارد معامله شوند.

در خصوص قراردادهای اختیار معامله زعفران نیز لازم به ذکر است که هزینه‌های معاملاتی پایین‌تری نسبت به بازار قراردادهای آتی زعفران دارد، دلیل این موضوع نیز این نکته است که کارمزدهای معاملاتی قراردادهای اختیار معامله براساس ارزش معاملاتی قرارداد محاسبه و اخذ می‌شوند نه ارزش اعمال قرارداد که این موضوع نقش زیادی در کم بودن کارمزدهای قراردادهای اختیار معامله زعفران خواهد داشت.

علاوه بر موارد فوق با توجه به تکمیل بودن زیرساخت‌های معاملاتی قراردادهای اختیار معامله، به دلیل فعال بودن قراردادهای اختیار معامله سکه طلا، امکان معامله قراردادهای اختیار معامله زعفران از طریق سامانه برخط برای تمامی فعالان بازار مشتقه بورس کالای ایران فراهم است. امکان معامله برخط به طور حتم نقش مهمی در راه‌اندازی موفقیت آمیز قراردادهای اختیار معامله زعفران و استقبال فعالان از این بازار خواهد داشت.

تمامی شرکت‌های کارگزاری بورس کالای ایران که مجوز معاملات مشتقه را دارند می‌تواند خدمات مربوط به معاملات قراردادهای اختیار معامله را به مشتریان خود ارائه نمایند و در این خصوص نیاز به اخذ مجوز جدید نیست.

معامله زعفران ۳ سال ایران در ۱۰ ماه

از ابتدای سال تا پایان دی ماه ۱۱۸۸ تن زعفران در بازارهای بورس کالا دست به دست شده است

ساناز صمدی

بررسی آمار معاملات زعفران در بورس کالای ایران حاکی از آن است که از ابتدای سال ۱۳۹۷ تا پایان دی ماه، در سه بخش معاملات فیزیکی، گواهی سپرده کالایی و قراردادهای آتی در مجموع رقمی معادل بیش از یک میلیارد و ۱۸۸ میلیون گرم معادل ۱۱۸۸ تن زعفران معامله شده است. این حجم از محصول طلای سرخ در حالی در تالار نقره‌ای مورد معامله قرار گرفته است که عدد قابل توجهی در بازار زعفران محسوب می‌شود و با برآورد تولید سالانه ۳۵۰ تنی زعفران در ایران، در بازارهای فیزیکی، گواهی سپرده کالایی و معاملات قراردادهای آتی در مجموع معادل گردش حدود ۳,۴ برابری کل زعفران تولیدی سال ۱۳۹۷ در کل کشور و به عبارت بهتر معادل کل تولید کشور طی سه سال است.

بررسی آمارهای معاملاتی بورس کالای ایران حاکی از آن است که در بازار فیزیکی در حالی بیش از ۶۶ تن محصول مورد معامله قرار گرفته که این رقم در دوره مشابه سال گذشته ۱۲۵ کیلوگرم بوده است. بطوریکه ارزش معاملات طلای سرخ در بازار نقدی از رقم ۶ میلیارد و ۵۰۶ میلیون ریال سال ۹۶ به بیش از ۳۷۸۱ میلیارد و ۴۱۳ میلیون ریال در سال جاری افزایش یافته است.

براساس این گزارش، معامله این میزان طلای سرخ، ۱۴ درصد از ارزش کل بازار محصولات کشاورزی بورس کالا را به خود اختصاص داده است. (نمودار ۱)

تفکیک معاملات طلای سرخ در بازار فیزیکی نشان می‌دهد که زعفران رشته‌ای درجه یک (پوشال مرغوب) با سهم ۲۶ درصدی بیشترین سهم را به خود اختصاص داده و پس از آن سبد زعفران سهم ۲۵ درصدی را در اختیار دارد. همچنین زعفران رشته‌ای درجه یک (پوشال معمولی) سهم ۲۴ درصد در رتبه سوم معاملات زعفران در بازار فیزیکی قرار گرفته است.(جدول ۱)

همچنین ارزش معاملات زعفران در بازار فیزیکی به تفکیک استان تولیدکننده حاکی از آن است که خراسان رضوی حدود ۹۴ درصد از ارزش کل معاملات را کسب کرده و ۶ درصد مابقی نیز به استان خراسان جنوبی تعلق دارد. (نمودار و جدول ۲)

براساس آمارهای موجود، در بازار گواهی سپرده کالایی نیز تا پایان دی ماه امسال معامله‌گران تعداد ۲۲ میلیون و ۸۳۷ هزار و ۷۶۷ گواهی سپرده زعفران را طی ۵۱ هزار و ۷۰۰ دفعه معامله، از دو انبار زرین زعفران مشرق زمین و سازمان تعاونی روستایی معامله کردند که ارزش این معاملات به رقمی بیش از ۲۳۰۵ میلیارد و ۱۳ میلیون ریال رسید.

در میان نمادهای معاملاتی در این بازار زعفران نگین تحویلی انبار زرین زعفران مشرق زمین با ارزش معاملاتی بیش از ۲۰۲۱ میلیارد ریال و با سهم ۸۸ درصدی، بیشترین حجم و ارزش معاملات را به خود اختصاص داده است. (جدول و نمودار ۳)

بررسی عملکرد ۱۰ ماهه منتهی به ۳۰ دی ماه سال جاری بورس کالای ایران در بازار مشتقه نشان می‌دهد که معامله‌گران در این مدت در مجموع ۱۱ میلیون و ۱۵۵۰ قرارداد آتی زعفران نگین و رشته‌ای را به ارزش ۱۵۱ هزار و ۷۶۹ میلیارد و ۵۶۰ میلیون ریال منعقد کردند. طی این بازه زمانی، قراردادهای آتی زعفران نگین بیش از ۱۵۰ هزار و ۹۳۹ میلیارد و ۹۳۰ میلیون ریال از کل ارزش معاملات بازار مشتقه زعفران را به خود اختصاص داده است. در جریان این معاملات، ۸۰ هزار و ۳۱۸ قرارداد آتی زعفران رشته‌ای منعقد شده و بیش از ۱۰ میلیون و ۹۲۱ هزار قرارداد مابقی نیز بر پایه دارایی زعفران نگین بوده است. (جدول ۴)

نمودار ۱

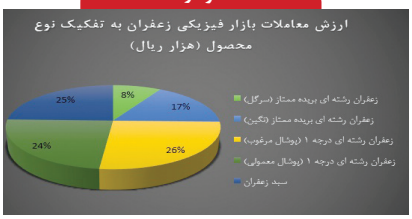

جدول ۱. آمار معاملات زعفران در بازار فیزیکی

نام کالا	ارزش معامله (هزار ریال)	عرضه (تن)	تقاضا (تن)	حجم معامله (تن)
زعفران رشته ای بریده ممتاز (سرگل)	۳۱۸۱۷۰۶۹۵	۳۴.۹۹۵	۵.۵۴۵	۵.۵۴۵
زعفران رشته ای بریده ممتاز (نگین)	۶۴۱,۸۹۰,۱۶۰	۲۵	۳۵	۱۰
زعفران رشته ای درجه ۱ (پوشال مرغوب)	۹۹۷۵۲۳۰۳۰	۵۶.۴۷	۲۹.۲	۱۶.۳۴
زعفران رشته ای درجه ۱ (پوشال معمولی)	۸۹۶,۹۲۲,۸۶۰	۴۸	۳۶	۱۷
سبد زعفران	۹۲۶۹۰۷۰۱۴	۲۹.۷۵۳	۲۷.۳۸۷	۱۷.۰۴۳
جمع کل معاملات زعفران در بازار فیزیکی	۳,۷۸۱,۴۱۳,۷۵۹	۱۹۴	۱۳۴	۶۶

نمودار ۲

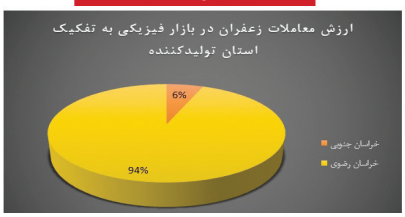

جدول ۲. آمار معاملات گواهی سپرده زعفران به تفکیک استان تولیدکننده

تولید کننده	ارزش معامله (هزار ریال)	عرضه (تن)	تقاضا (تن)	حجم معامله (تن)
خراسان جنوبی	۲۲۴,۹۷۵,۱۸۱	۵	۶	۴
خراسان رضوی	۳,۵۵۶,۴۳۸,۵۷۸	۱۸۹	۱۲۸	۶۳
جمع کل معاملات زعفران در بازار فیزیکی	۳,۷۸۱,۴۱۳,۷۵۹	۱۹۴	۱۳۴	۶۶

جدول ۳. جزییات آمار معاملات گواهی سپرده کالایی در بورس کالای ایران

آمار معاملات گواهی سپرده زعفران در بورس کالای ایران از ۱۳۹۷,۰۱,۰۱ تا ۱۳۹۷,۱۰,۳۰

انبار محل تحویل	نوع زعفران	نام گواهی سپرده کالایی	تعداد معاملات	حجم	ارزش معاملاتی (ریال)	جمع به تفکیک نوع محصول
انبار زربن زعفران مشرق زمین	پوشال معمولی	زعفران۹۸۰۸پوشال معمولی زربن(پ)	۲,۸۵۲	۱,۱۳۳,۵۵۲	۱۰۴,۲۳۳,۴۴۷,۵۱۰	۱۱۴,۷۹۷,۶۷۳,۴۱۷
		زعفران پوشال معمولی زربن ۹۷۰۲	۲۶۹	۳۰,۳۱۰	۱,۳۵۱,۷۵۹,۰۲۶	
		زعفران۹۷۰۸پوشال معمولی زربن(پ)	۱,۶۷۰	۱۷۶,۵۱۴	۹,۲۱۲,۴۶۶,۸۸۱	
	پوشال مرغوب	زعفران پوشال مرغوب زربن ۹۷۰۲	۲۷۵	۱۶۱,۸۲۷	۷,۹۲۲,۲۳۳,۱۶۹	۱۸,۲۸۳,۱۱۰,۵۸۷
		زعفران۹۷۰۸پوشال مرغوب زربن(پ)	۱,۸۱۸	۱۸۷,۵۹۴	۱۰,۳۶۰,۸۷۷,۴۱۸	
	دسته	زعفران۹۷۰۸دسته زربن(پ)	۱,۸۱۸	۱۰۵,۵۰۶	۴,۴۶۴,۸۸۲,۶۰۸	۵,۲۹۱,۸۲۸,۷۶۰
		زعفران دسته زربن۹۷۰۲	۲۹۶	۲۲,۴۷۷	۸۲۶,۹۴۶,۱۵۲	
	سرگل	زعفران سرگل زربن ۹۷۰۲	۲۵۷	۳۳,۷۱۴	۱,۷۸۵,۴۲۹,۰۳۳	۹,۳۳۲,۷۳۱,۶۴۰
		زعفران۹۷۰۸سرگل زربن(پ)	۱,۸۷۱	۱۲۷,۲۵۸	۷,۵۴۷,۳۰۲,۶۰۷	
	نگین	زعفران۹۸۰۸نگین زربن(پ)	۹۹	۵۱,۰۱۸	۶۸۸,۹۰۴,۲۵۶	۲,۰۲۴,۹۴۹,۶۸۵,۰۴۸
		زعفران نگین زربن۹۷۰۲	۲۷۷	۵۸,۸۶۸	۳,۲۲۶,۴۷۳,۱۲۰	
		زعفران۹۷۱۱نگین زربن(پ)	۳۷,۸۶۶	۱۹,۳۸۶,۸۰۴	۲,۰۲۱,۰۳۴,۳۰۷,۶۷۲	
انبار تعاونی روستایی	پوشال مرغوب	زعفران۹۷۰۸پوشال مرغوب روستا(پ)	۷	۴,۰۷۶	۲۲۱,۱۴۳,۹۰۰	۲۲۱,۱۴۳,۹۰۰
	نگین	زعفران۹۷۰۸نگین ت.روستا(پ)	۱,۷۸۸	۱,۲۱۶,۴۷۳	۱۱۴,۰۵۱,۸۸۵,۷۹۷	۱۳۲,۱۳۷,۷۶۵,۹۶۵
		زعفران۹۸۰۸نگین ت.روستا(پ)	۵۳۷	۱۴۱,۷۷۶	۱۸,۰۸۵,۸۸۰,۱۶۸	
جمع کل			۵۱,۷۰۰	۲۲,۸۳۷,۷۶۷	۲,۲۰۵,۰۱۳,۹۳۹,۳۱۷	

نمودار ۳

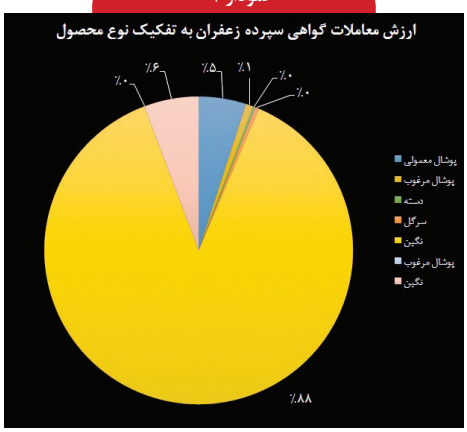

جدول ۴. آمار معاملات قراردادهای آتی زعفران

دارایی پایه	نماد	حجم	ارزش
زعفران رشته ای	OSFAZ۹۷	۶۲,۶۵۳	۶۷۵,۴۹۷,۳۶۰,۰۰۰
	OSFBA۹۷	۱,۹۰۱	۱۶,۸۹۸,۴۷۰,۰۰۰
	OSFDY۹۷	۱۵,۵۹۶	۱۳۵,۷۰۶,۹۲۰,۰۰۰
	OSFES۹۷	۱۶۸	۱,۵۲۷,۵۳۰,۰۰۰
جمع قراردادهای آتی زعفران رشته ای (پوشال)		۸۰,۳۱۸	۸۲۹,۶۳۰,۲۸۰,۰۰۰
زعفران نگین	SAFAB۹۷	۲,۸۲۹,۵۰۷	۳۲,۶۰۹,۸۲۵,۸۰۰,۰۰۰
	SAFBA۹۷	۲,۳۴۰,۴۸۰	۳۱,۶۶۶,۹۳۳,۰۷۰,۰۰۰
	SAFDY۹۷	۴,۸۷۱,۵۱۲	۷۸,۸۴۵,۷۴۵,۶۹۰,۰۰۰
	SAFES۹۷	۴۳,۲۹۷	۶۳۷,۸۸۲,۶۵۰,۰۰۰
	SAFSH۹۷	۸۳۶,۳۳۶	۷,۱۷۹,۵۴۳,۲۰۰,۰۰۰
جمع قراردادهای آتی زعفران نگین		۱۰,۹۲۱,۲۳۲	۱۵۰,۹۳۹,۹۳۰,۴۱۰,۰۰۰
جمع کل		۱۱,۰۰۱,۵۵۰	۱۵۱,۷۶۹,۵۶۰,۶۹۰,۰۰۰

گفت و گو با رییس اسبق سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کل کشور

خوشحالی زعفران کاران ارزشمند است

خارجی ها طرفدار سایت انگلیسی بورس کالا شده اند

سودابه کیوان فر

چرا با توجه به تولید بیش از ۹۰ درصد زعفران جهان در ایران، همچنان اسپانیا تعیین کننده قیمت زعفران در جهان است؟ این مهم‌ترین سوالی است که در خصوص بازار زعفران ایرانی مطرح است. چراکه ایران به عنوان بزرگترین تولیدکننده زعفران جایگاه مناسبی در سهم از تجارت جهانی زعفران ندارد. علاوه بر این محصول زعفران در کشور با نوسانات قیمتی مواجه بوده و همواره در اختیار دلالان و برخی از صادرکنندگان بوده است. به طوری که این واسطه‌ها در زمان افت قیمت محصول سودهای کلانی به جیب می‌زنند. در اوایل خرداد ۹۷ پس از گذشت ۱۰ سال از راه‌اندازی قراردادهای آتی سکه، معاملات آتی زعفران به منظور شفافیت قیمتی، پوشش ریسک نوسانات قیمت و همچنین کوتاه نمودن دست دلالان از این بازار در بورس کالا راه‌اندازی شد. در رابطه با مزایای معاملات زعفران در بورس کالای ایران به گفت‌و گو با حمیدرضا برادران شرکا پرداخته ایم. وی که اقتصاددان و کارشناس ارشد اقتصادی و استاد بازنشسته دانشکده دانشگاه علامه طباطبایی است، معاون رییس جمهوری ایران در دولت هفتم بوده و عنوان ریاست و معاونت اقتصادی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، ریاست و دانشیار دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی و دبیر علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه فلوریدا ایالات متحده آمریکا را در کارنامه کاری خود دارد.

شرکا در بیان مزایای راه‌اندازی معاملات آتی زعفران اظهار داشت: راه‌اندازی این معاملات برای تولید و مصرف کننده به طور همزمان مزیت‌های زیادی دارد که اصلی‌ترین آن، پوشش ریسک‌های قیمتی است. هنگامی که یک تولیدکننده می‌تواند از امروز محصول را برای آینده با قیمتی مناسب به فروش برساند، علاوه بر اینکه انگیزه وی برای افزایش تولید دو چندان می‌شود، از افت قیمت زعفران در زمان برداشت محصول تحت تاثیر اقدامات دلال‌ها نیز در امان می‌ماند. البته مصرف کنندگان نیز که از قیمت زعفران در آینده اطمینان ندارند، می‌توانند از امروز به مقدار نیاز و با قیمتی مشخص خرید نمایند و به این ترتیب آنها نیز از نوسان قیمت در آینده بیمه می‌شوند.

خارجی‌ها طرفدار سایت انگلیسی بورس کالا

وی در خصوص میزان موفقیت بورس کالا طی گذشت یکسال از زمان راه‌اندازی معاملات زعفران گفت: از زمان راه‌اندازی معاملات زعفران در بورس کالا مدت زمان زیادی نمی‌گذرد و نباید توقع داشت که این بازار بتواند در طول یکسال کل مشکلات قدیمی بازار زعفران را حل کند. اما در همین مدتی که از آغاز فعالیت این معاملات می‌گذرد، این بازار در واقعی‌سازی قیمت زعفران در ایران اثرات بسیار مثبتی داشته و با توجه به اینکه کشورهای هدف ما هم از طریق سایت انگلیسی بورس کالای ایران به آمار معاملات و قیمت‌های کشف شده دسترسی دارند، تاثیر مهمی در شفاف‌سازی قیمت‌ها در سطح جهانی هم داشته است. وی با ابراز امیدواری نسبت به اینکه این روند صعودی در رونق معاملات زعفران در بورس کالا ادامه دار خواهد بود، افزود: امیدواریم این روند ادامه یابد و در آینده این بورس از محصول زعفران به همه محصولات کشاورزی که به‌ویژه از جنبه صادراتی برای کشور اهمیت دارند، فراگیر شود. چراکه معامله از طریق بورس، در حوزه کیفیت محصول تحویلی اطمینان خاطری را برای خریدار خارجی ایجاد می‌کند و قطعا در جهانی‌سازی محصولات کشاورزی ایران و در سال‌های آتی در حوزه برندسازی خیلی به کشور کمک خواهد کرد.

استقبال جوانان از قرارداد آتی زعفران

شرکا در خصوص میزان استقبال فعالان بازار زعفران از معاملات آتی بورس کالا اظهار کرد: در بازار آتی در حالی زعفران به عنوان دومین کالا پذیرش شده و معامله می‌شود که شور و شوق خوبی هم در این بازار از سوی معامله گران و سرمایه گذاران قابل مشاهده است؛ بطوریکه حتی شنیده ام که خیلی از جوانان علاقه مندی خود را برای ورود به این بازار نشان داده اند. به گفته این اقتصاددان، معاملات قراردادهای آتی زعفران شرایطی را فراهم می‌کند تا جلوی نوسانات شدید قیمتی را بگیرد و در بازارسازی و بازاریابی این کالا در آینده موثر باشد.

ارزشمندی خوشحالی زعفران کاران

این استاد اقتصاد با بیان اینکه هنوز بسیاری از کشاورزان از مزایای راه‌اندازی معاملات آتی زعفران اطلاع کافی ندارند، گفت: تا جایی که اطلاع دارم کشاورزان علی رغم اینکه شاید هنوز از مزایای این بازار مطلع نباشند، از این روندی که

در پی شفافیت قیمتی در بازار زعفران به کمک بورس ایجاد شده، خوشحال هستند و ما در طول یکسال اخیر به کمک بورس کالا توانستیم قیمت محصول را به قیمت واقعی آن نزدیک کنیم.

وی ادامه داد: گرچه در این رابطه راهی طولانی در پیش رو داریم که امیدواریم با همکاری همه دست اندر کاران بازار زعفران اعم از تولیدکنندگان، توزیع کنندگان و صادرکنندگان بتوانیم به نقش کامل و واقعی بورس کالا در سطح بین المللی نیز دست یابیم. شرکا تاکید کرد: طبیعی است که با در اختیار داشتن سهم حدود ۹۰ درصدی از حجم تولید زعفران در جهانی، باید مرجع قیمتی این محصول را نیز در اختیار داشته باشیم. چون تمام دنیا قبول دارند که ایران تولیدکننده عمده و اول زعفران جهان است و براساس منطق، حق ماست که بتوانیم به کمک بورس کالا مرجع قیمتی دنیا باشیم. وی در خصوص اینکه چرا تاکنون ایران نتوانسته مرجعیت قیمت‌های جهانی را در اختیار خود بگیرد، تصریح کرد: اگر تاکنون به این مهم دست نیافته ایم، متاسفانه کم کاری از جانب خودمان بوده است. در این راستا، در کنار انجام مطالعات بازار، بازارسنجی، بازارسازی، R&D و تبلیغات، حضور در مجامع و نمایشگاه‌های بین المللی، بورس کالا نیز می تواند با ایجاد شفافیت قیمتی مرجعیت قیمتی را به دست بگیرد. در این صورت ارزش افزوده بالایی برای کشور و فعالان حوزه زعفران ایجاد خواهد شد و فرصت‌های شغلی جدیدی را به وجود خواهد آورد و ایران را به جایگاه واقعی خود در بازار این محصول می‌رساند.

راه‌اندازی فدراسیون زعفران

این کارشناس ارشد مسائل اقتصادی تاکید کرد: البته بنده معتقدم یکی از بخش‌هایی که می توانیم اقدامات توسعه‌ای زیادی در آن انجام دهیم، در حوزه تولید محصولات کشاورزی و صادرات آن است که می توان از بستر بورس برای توسعه آنها بهره برد؛ چراکه ایران در حوزه محصولات کشاورزی قابلیت رقابتی زیادی را با دیگر کشورها در اختیار دارد. در این رابطه، پیشنهاد بنده این است ما مثل بسیاری از کشورهای موفق دنیا نیازمند راه‌اندازی فدراسیونی برای تولیدکنندگان و صادرکنندگان زعفران هستیم تا به کمک آنها اقدامات توسعه‌ای بیشتری را به کمک بخش خصوصی انجام دهیم. البته به این معنا نیست که نمی خواهیم از دولت کمک بگیریم؛ بلکه ممکن است همین فدراسیون‌ها در روند اموری که به آنها واگذار می شود، بتواند از تسهیل گری و نقش حمایتی دولت بهره بگیرد. چراکه گاهی بخش خصوصی نیازمند دریافت تسهیلات و یا تصویب قوانین جدید در مجلس بوده و در این موارد، پیشرفت امور و انجام اقدامات توسعه‌ای به نقش و حمایت دولت وابسته است. شرکا با تاکید مجدد بر اینکه عرضه زعفران در بورس و راه‌اندازی تشکل‌ها هم به نفع بخش خصوصی و هم به نفع دولت است، گفت: دولت با ارتباطی که با این تشکل برقرار می کند، می تواند نقطه نظرات فدراسیون تولیدکنندگان و نیز فدراسیون صادرکنندگان را دریافت کند. بر همین اساس، تصور می کنم با توجه به اینکه زعفران یکی از محصولات استراتژیک و ملی ایران محسوب می شود، ایجاب می کند که چنین تشکلی را داشته باشیم و بتوانیم قدم‌های بزرگی را در زمینه بهبود وضعیت زراعی محصول، به کارگیری سیستم‌های جدید کاشت، داشت و برداشت و ازدیاد برداشت در واحد سطح در فدراسیون تولیدکنندگان برداریم. به گفته وی، در فدراسیون صادرکنندگان نیز می توانیم در حوزه R&D و برندسازی زعفران ایرانی در دنیا اقدام کرده و در ارتباط با کشورهای مقصد، به صادرکنندگان بیشتر کمک کنیم.

شرکا اظهار کرد: با توجه به اینکه حدود ۹۰ درصد از کل تولید زعفران در جهان در اختیار ایران است، به کمک بورس کالا و این فدراسیون ها، می توانیم به همین نسبت از صادرات زعفران دنیا و عایدات ناشی از آن را نیز به کشورمان اختصاص دهیم. ضمن اینکه می توان به سمت تولید محصولات جانبی زعفران حرکت کرد تا در دنیا علاوه بر خواص و کاربردهای خوراکی زعفران، حوزه دارویی آن نیز هم به مردم کشورمان و هم به مردم دیگر کشورها شناسانده شود.

تضمین خرید یا قیمت
کدام بهتر است؟

"احتمال کاهش تولید گندم در سال آینده". این رخدادی است که فعالان حوزه کشاورزی برای تولید این کالای استراتژیک در سال آینده پیش‌بینی می کنند. علتش هم این است که کشاورزان می گویند نرخی را که دولت برای خرید تضمینی گندم در سال آینده تعیین کرده است، هم‌ردیف با نرخ تورم نیست و اگر کشاورزان قرار باشد گندم خود را مطابق نرخ تضمینی اعلام شده توسط دولت بفروشند، برایشان صرف نمی کند و بهتر است بجای کاشت گندم، یا محصول دیگری بکارند و یا این که زمین خود را بایر رها کنند.

در مقابل اما برخی کارشناسان عنوان کرده اند همین نرخی را هم که برای خرید تضمینی گندم در سال آینده تعیین شده، زیاد است و دولتمردان هر چقدر دخل و خرج بودجه سال آینده را جابه‌جا کنند، از این رقم بیشتر نمی‌توانند به کشاورزان بابت خرید تضمینی بدهند.

بر این اساس خرید تضمینی که روزی قرار بود دستگیر دولت و کشاورزان باشد، حالا به محل مناقشه‌ای برای طرف عرضه و تقاضا تبدیل شده است.

از این رو نگاهی به جزئیات طرح خرید تضمینی بیانگر این موضوع است که براساس این طرح هر ساله دولت مکلف است برای محصولات کشاورزی قیمتی را اعلام کند که طبق آن، با پایان یافتن سال زراعی محصولات را با قیمت اعلامی (نه کمتر و نه بیشتر)، از کشاورزان خریداری کند.

بر این اساس در قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی که در ۲۱ شهریورماه ۱۳۶۸ به تصویب مجلس شورای اسلامی و در یک روز بعد به تایید شورای نگهبان رسیده، آمده است: به منظور حمایت از تولید محصولات اساسی کشاورزی و ایجاد تعادل در نظام تولید و جلوگیری از ضایعات محصولات کشاورزی و ضرر و زیان کشاورزان، دولت موظف است همه ساله خرید محصولات اساسی کشاورزی(گندم، برنج، جو، ذرت، چغندر، پنبه وش، دانه‌های روغنی، چای، سیب‌زمینی، پیاز و حبوبات) را تضمین نموده و حداقل قیمت خرید تضمینی را اعلام و نسبت به خرید آنها از طریق واحدهای ذیربط اقدام کند.

در این راستا وزارت کشاورزی موظف است همه ساله قیمت خرید تضمینی محصولات فوق‌الذکر را با رعایت هزینه‌های واقعی تولید و در یک واحد بهره‌برداری متعارف و فقط رابطه مبادله در داخل و خارج بخش کشاورزی تعیین و حداکثر تا آخر تیرماه به هیات دولت تقدیم کند؛ به نحوی که قیمت‌ها در شهریورماه همان سال قابلیت عملیاتی شدن را داشته باشد.

بدین منظور دولت موظف است قیمت‌های مصوبه مزبور را قبل از آغاز هر سال زراعی (آخر شهریورماه) از طریق رسانه‌های عمومی اعلان نماید.

در هر حال، شاید به دلیل وجود کم و کاستی‌هایی در سیاست خرید تضمینی باشد که از زمان تصویب قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی در سال ۱۳۸۹، علاوه بر اجرای قانون خرید تضمینی محصولات کشاورزی در قالب بودجه‌های سنواتی و اعتبار مصوب، سیاست قیمت تضمینی نیز برقرار شده است که براساس آن تولیدکنندگان محصولات کشاورزی می‌توانند محصولات خود را در بازار بورس تخصصی کالای کشاورزی (بورس کالای ایران) عرضه کنند و در صورت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام شده از سوی دولت نیز مابه‌التفاوت آن توسط دولت به تولیدکنندگان پرداخت می‌شود.

به عبارت دیگر "قیمت تضمینی" یا Guarantied Price نوعی از فعالیت

اقتصادی دولت در مکانیسم بازار آزاد است که بر پایه آن دولت آمادگی و تعهد خود را برای خرید هر مقدار از کالایی خاص (معمولا محصولات کشاورزی استراتژیک مانند گندم) به قیمتی معین اعلام می‌دارد و تولیدکنندگان در صورت افت قیمت بازار به سطحی پایین‌تر از قیمت یا نیافتن مشتری در بازار می‌توانند کالای خود را به این قیمت به دولت بفروشند.
بر این اساس در سیاست قیمت تضمینی دولت قیمتی را برای کشاورز تضمین می‌کند، به نحوی که اگر کشاورز محصول خود را در بورس کالای ایران در قیمتی پایین‌تر از خرید تضمینی فروخت، دولت مابه‌التفاوت آن را تامین کند و اگر هم بیش از آن فروخت، سودش به جیب کشاورز می‌رود.
در خصوص چرایی اتخاذ این رویکرد و سیاست در راستای حمایت از تولید و تولیدکنندگان محصولات کشاورزی هم باید گفت کشاورزان طی سال‌های گذشته همواره با چالش وصول مطالبات خود مواجه بوده و دولت نیز برای تامین منابع مالی مورد نیاز اجرای این سیاست، فشار مالی هنگفتی را متحمل می‌شده است. به همین دلیل طرح قیمت تضمینی در قالب اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی به میان آمد تا ضمن کاهش بار مالی تحمیل شده بر دوش دولت، پرداخت مطالبات کشاورزان نیز سروسامان یابد.
در خصوص چگونگی اجرای قیمت تضمینی هم باید گفت معاملات قیمت تضمینی محصولات کشاورزی در قالب معاملات گواهی سپرده کالایی انجام می‌پذیرد. بر این اساس کشاورز کالا را به انبادار تحویل داده و در ازای آن پس از اخذ کد معاملات بورسی اوراق بهادار، گواهی سپرده کالایی دریافت و از طریق سامانه معاملات اوراق بهادار اقدام به فروش محصول می‌کنند. وجه معامله نیز پس از دو روز به حساب کشاورز واریز شده و خریدار پس از خرید امکان تحویل آن را از انبار خواهد داشت.
البته گویا قیمت تضمینی به دلیل مزایایی که برای کشاورزان دارد در این مدت کوتاه مورد اقبال و استقبال کشاورزان قرار گرفته است؛ به عنوان مثال موفقیت اجرای طرح قیمت تضمینی برای دو محصول ذرت و جو در بورس کالا که از سال ۱۳۹۴ در کشور اجرایی شده است، دولت را بر آن داشت تا این طرح را برای محصول استراتژیک گندم نیز اجرایی کند؛ به طوری که در سال ۸۶ شاهد اجرایی شدن این طرح برای محصول گندم به‌صورت آزمایشی در چهار استان بودیم.
علاوه بر این همان گونه که اشاره شد اجرای سیاست قیمت تضمینی گندم یکی از مهم‌ترین اقداماتی است که کارشناسان تحقق آن را به مرور در بستر بورس کالای ایران قطعی می‌دانند چرا که مسیر اصلاح روندها و کنار رفتن دولت از اقتصاد در حوزه کشاورزی، از جاده قانون بهره وری بخش کشاورزی و اجرای طرح قیمت تضمینی در بورس کالا می‌گذرد.
البته در این میان یکی از مهم‌ترین مزایای عرضه کل گندم تولیدی در بورس کالا به کمک اجرای سیاست قیمت تضمینی برای دولت این است که می‌تواند از طریق این سیاست برای کنترل و تنظیم بودجه خود استفاده کند؛ چرا که با این کار دولت به جای پرداخت کل اعتبار مربوط به خرید تضمینی از خزانه، تنها بخشی از هزینه خرید تضمینی که مربوط به مابه التفاوت قیمت پایه با قیمت معامله شده در بورس کالا است را از خزانه پرداخت می‌کند؛ بنابراین این اتفاق، کمک بزرگی در راستای کاهش بار مالی دولت است.
از نگاهی دیگر باید گفت نه تنها گندم بلکه محصولات دیگری همچون مرغ، جوجه یک روزه و کالاها و محصولات مشابه از جمله مواردی هستند که در خصوص مدیریت بازار و کنترل التهاب آنها همواره بحث‌هایی مطرح بوده است. در این خصوص بخشی از مدیریت التهابات و کنترل بازار، مدیریت‌های حمایتی از کشت و به عمل آوردن محصول است که در قالب ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری کشاورزی و منابع طبیعی قابل انجام می‌باشد و در ماده ۳۲ قانون برنامه ششم توسعه به این ماده اشاره شده است. بخشی دیگر هم مربوط به مدیریت بازار به واسطه کنترل قیمت‌ها، استفاده از ابزارهای مالی و سپردن مدیریت بازار به نهادهای مستقر در خود بازار است.
بنابراین اگر مداخله‌ای هم قرار است در راستای بهبود این شرایط صورت بگیرد، باید به‌وسیله ابزارهایی باشد که در خود بازار وجود دارد، که این ابزارها نیز طیف وسیعی را شامل می‌شوند. به همین جهت ابزارهای مدنظر قانون گذار، ابزارهای فروش بلندمدت محصولات و اطمینان بخش به بازار است که از جمله ابزارهای کمک کننده به این فرآیند می‌توان به قراردادهای پیمان آتی و قراردادهای فیوچر اشاره کرد که برای حمایت‌های قیمتی نیز ابزار اختیار معامله می‌تواند ابزار مناسبی باشد.

فرهنگ‌سازی در حوزه اقتصاد مردم‌نهاد از دریچه بورس کالا

بوی خوش زعفران بورسی در نمایشگاه مشهد پیچید

استقبال مشهدی‌ها از غرفه بورس کالا در نمایشگاه بورس، بانک، بیمه و رفتارهای اقتصادی

میزگرد تخصصی بازار زعفران ایران با محوریت معاملات بورس کالا

مشهد به عنوان پایتخت مذهبی کشور و پایتخت فرهنگی جهان اسلام از تاریخ ۱۶ تا ۱۹ بهمن ماه ۱۳۹۷ میزبان برگزاری نمایشگاه بورس، بانک، بیمه و رفتارهای اقتصادی بود تا فرصتی برای بهره‌گیری از ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری استان خراسان رضوی فراهم شود. در این نمایشگاه ۴ روزه که با هدف فرهنگ‌سازی در حوزه اقتصاد مردم نهاد، ارایه خدمات نوین بیمه ها، آشنایی با بازار سرمایه و معرفی دستاوردهای بانک‌ها از ۱۶ تا ۱۹ بهمن ماه برپا شد، ۷۵ غرفه در ۴ بخش بورس، بانک، بیمه و رفتارهای اقتصادی و در سالن‌های عطار، فردوسی، مولوی، ابوسعید، بهار و انوری دایر شد. در این دو نمایشگاه مشارکت کنندگان داخلی فعال در زمینه خدمات بازار، سرمایه، بانکداری و صنعت در ۱۲ غرفه دستاوردهای خود را عرضه کردند. طی چهار روز برپایی نمایشگاه بورس مشهد که با حضور مسوولان و فعالان اقتصادی مشهد همراه شد، بورس کالای ایران در سالن عطار، غرفه ۳۴ با برگزاری ۸ کارگاه آموزشی با محوریت معاملات زعفران حضوری پررنگ داشت و بازدیدکنندگان زیادی را به سوی خود جذب کرد.

طی چهار روز برپایی این نمایشگاه، غرفه بورس کالای ایران روزانه با برگزاری دو کارگاه آموزشی با عنوان‌های «آشنایی با معاملات گواهی سپرده زعفران و صندوق‌های کالایی» و «آشنایی با قراردادهای آتی و

حضور غلامرضا میری نایب رئیس شورای ملی زعفران ایران در غرفه بورس کالا

اختیار معامله زعفران» میزبان علاقه مندان بود. علاوه بر این، کارشناسان بورس کالا نیز در طول برپایی نمایشگاه، کارکردهای این بورس در اقتصاد ملی و نحوه معاملات در بازارهای فیزیکی، مالی و مشتقه را برای حاضران بازگو کردند.

همزمان با دومین روز از برپایی این نمایشگاه، میزگرد تخصصی بازار زعفران ایران به میزبانی بورس کالای ایران برگزار شد.

میزگرد تخصصی بررسی بازار زعفران ایران با حضور حسین زینلی مجری طرح گیاهان دارویی وزارت جهاد کشاورزی، سید هاشم نقیبی حسینی مدیر باغبانی و زراعت سازمان جهاد کشاورزی استان خراسان رضوی، امیر مسعود پژمان پور مدیرعامل تعاونی روستایی استان خراسان رضوی، غلامرضا کریمی تولیدکننده باسابقه زعفران و مدیرعامل شرکت زرین زعفران مشرق زمین، اکبر میرزاپور مدیر توسعه بازار فیزیکی بورس کالای ایران و جمعی از تولیدکنندگان و صادرکنندگان نمونه کشوری در محل سالن همایش‌های مرکز نمایشگاه بورس مشهد برگزار شد.

در این میزگرد اکبر میرزاپور مدیر توسعه بازار فیزیکی بورس کالای ایران با طرح پرسش‌هایی چالش‌های بازار زعفران در ایران و مشکلات صادرات آن به کشورهای مقصد، گردش مالی معاملات زعفران در دنیا، فرآیند کشف قیمت، استانداردسازی و کیفی‌سازی را مطرح کرد و حسین زینلی، سید هاشم نقیبی، امیرمسعود پژمان پور و غلامرضا کریمی پاسخگوی سوالات مطرح شده بودند.

لزوم تقویت بورس

در این مراسم حسین زینلی با اشاره به اینکه ما تنها به دنبال توسعه کمی زعفران نیستیم، بلکه کیفیت زعفران از کمیت آن مهمتر است، گفت: تولید گیاهان دارویی همچون زعفران در کشور در حال گسترش بوده و برای افزایش آن باید دانش و فناوری در تولید به روز شود.

وی با اشاره به گردش مالی ۴۰۰ میلیون دلاری زعفران در کشور اظهار کرد: از کل این مبلغ ۳۵۰ میلیون دلار صادرات زعفران بوده و ۵۰ میلیون دلار آن در بازار داخل مورد معامله و مصرف قرار می گیرد. این در حالی است که گردش مالی زعفران در دنیا برابر ۸ میلیارد دلار است، با توجه به این که ایران بزرگترین تولیدکننده زعفران در دنیا محسوب می‌شود کشورهای اروپایی ما را به عنوان اصلی‌ترین تولیدکننده نمی‌شناسند و بیشتر اسپانیا مورد توجه است.

مجری طرح گیاهان دارویی وزارت جهاد کشاورزی در خصوص اینکه آیا بورس کالا می تواند به افزایش سهم ایران از تجارت ۸ میلیارد دلاری زعفران در دنیا کمک کند؟، گفت: به کمک بورس زمینه‌های ابتدایی ایجاد شده و فرصت خوبی فراهم آمده است تا زعفران استاندارد به دنیا عرضه شود. زیرا به کمک بورس هم قیمت‌ها شفاف شده و هم کشاورز امیدوار است که می تواند محصول خود را با شرایط مختلف و با قیمت‌های عادلانه و در فرصت‌های مناسب بفروشد.

زینلی افزود: اما اینکه چرا تا الان سهم بالایی از این تجارت را در دنیا نداشته ایم این بوده که فرآورده‌های زیادی از زعفران را به دنیا معرفی نکرده ایم. بطوریکه حدود ۹۰ تا ۹۵ درصد از زعفران ایرانی به صورت فله به دیگر کشورها صادر می‌شود و حداکثر ۵ درصد آن نیز به صورت خرد و دربسته بندی‌های ۰.۵ تا یک گرمی صادر می‌شود که ارزش افزوده بالایی را ندارد.

وی با بیان اینکه برای ارزشمندی نیازمند انجام کار مهمی هستیم و باید به سمت برنامه‌های دانش بنیان حرکت کنیم، گفت: باید در تبدیل زعفران به دارو و سایر فرآورده‌ها بیشتر برنامه‌ریزی کنیم و خواص آن را به ملت‌ها بشناسانیم. به عبارت دیگر، باید کاری کنیم که با حمایت وزارت جهاد کشاورزی در جهت ایجاد و توسعه زنجیره ارزش زعفران در ایران و به ویژه استان خراسان رضوی اقدام کنیم. در نتیجه اگر هدف افزایش سهم ایران از تجارت جهانی زعفران را دنبال می کنیم فارغ از مشکلات سیاسی و تحریم‌ها بایستی در حوزه اقدامات دانش بنیان گام برداریم و اگر اقتصاد دانش بنیان زعفران به کمک بخش خصوصی و دولت توسعه یابد بورس هم در کنار آنها توسعه خواهد یافت.

وی همچنین تاکید کرد: لازم است بورس را در همه محصولاتی که صاحب برند هستیم تقویت کنیم و عرضه در بورس را برای دیگر محصولات کشاورزی نیز پیاده‌سازی کنیم. محصولاتی همچون زعفران، زرشک، عناب، خاکشیر، زیره و سایر محصولاتی که سهم بالایی در تولید آنها را در اختیار داریم می‌توانند در بورس عرضه شوند.

زینلی قول حمایت و کمک وزارت جهاد برای تسهیل در امر ارایه تضامین بانکی موردنیاز با بهره کم و حل مشکلات مالی کشاورزان و انبارداران را ارایه کرد.

وی در خصوص لزوم فرهنگ‌سازی و برندسازی زعفران ایرانی گفت: سیاست ما در جهاد کشاورزی برندسازی است و ابتدا باید برای زعفران این گام را اجرایی کرد و سپس ده‌ها گیاه دارویی دیگر را که با استاندارد و اندازه دنیا در کشور تولید می‌شود، به سمت عرضه در بورس کالا سوق دهیم. ما به دنبال بازار سنتی برای بخش کشاورزی نیستیم، بلکه به دنبال آن هستیم که محصولات کشاورزی را از مزرعه تا سفره مردم رصد کنیم. امسال برنامه اساسی داریم که کشاورزان قوی تر شده و بخشی از یارانه‌ها را به قوی تر شدن کشاورزان اختصاص دهیم. وی تاکید کرد: با توجه به گردش بازار مالی زعفران ایران در دنیا امیدواریم با ورود بورس به معاملات شاهد شکوفایی بخش زعفران در سال آینده باشیم و برای سال آینده بودجه مشخصی برای حمایت از زعفران و زعفران کاران در نظر بگیریم.

به دنبال ارتقای کمی و کیفی محصول هستیم

در ادامه این میزگرد تخصصی مدیر باغبانی سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی گفت: در تلاش هستیم تا کشاورزان بتوانند محصولات خود را هم از لحاظ کیفی و هم کمی بهتر کنند.

مدیر باغبانی و زراعت سازمان جهاد کشاورزی استان خراسان رضوی در خصوص سهم کشاورز از قیمت صادراتی زعفران و کمک بورس به افزایش عایدی زعفران کاران از این قیمت‌ها گفت: با توجه به فاصله قیمتی که بین قیمت زعفران در بازار داخلی و صادراتی وجود دارد، بورس کالا می‌تواند این فاصله قیمتی را با ایجاد عرضه و تقاضای واقعی و کشف قیمت عادلانه کم کند و اساسی‌ترین راه برای کم کردن این فاصله قیمتی و افزایش عایدی کشاورز از قیمت‌های صادراتی، بورس است.

نقیبی در ادامه گفت: با توجه به اینکه پیش از راه‌اندازی بورس زعفران شفافیتی وجود نداشته پیشنهاد می‌شود بورس را بین المللی کنیم تا چشم انداز جهانی زعفران را از دست ندهیم. بر همین اساس با توجه به ظرفیت‌های موجود در کشور و به ویژه در استان خراسان رضوی باید اقدامات لازم برای بین المللی شدن زعفران را بردایم.

مدیر امور باغبانی و زراعت سازمان جهاد کشاورزی استان خراسان رضوی تاکید کرد: اگر فعالیت بورس در داخل محدود شود، پیشرفت چندانی در عرصه بین المللی نمی کند و نمی تواند سهم زیادی از این تجارت ۸ میلیارد دلاری در اختیار بگیرد. در این رابطه، گام اساسی برای گرفتن سهم از این تجارت جهانی را از جایی می توان برداشت که خریداران خارجی نیز از بورس زعفران ایران اقدام به خرید کالای مورد نظر خود کنند.

نقیبی افزود: نکته حائز اهمیت این است که طبق قوانین بین المللی کشوری که بیش از ۶۰ درصد از تولید محصولی را در اختیار داشته باشد می تواند بورس بین المللی آن را راه‌اندازی کند و کشف قیمت‌های آن را برعهده داشته باشد. در خصوص زعفران نیز بورس کالای ایران می تواند این گام اساسی را بردارد تا سهم بالایی را از این بازار کسب کند.

وی تاکید کرد: چنانچه ایران نتواند بورس زعفران را بین المللی کند کشورهای رقیب با افزایش تولید خود می توانند از فرصت استفاده کرده و مرجع قیمت گذاری شوند. از این رو نباید فرصت‌ها را از دست داد.

لزوم تکمیل زنجیره ارزش تولید زعفران

غلامرضا کریمی در خصوص اینکه چه نیازی در بازار سنتی زعفران احساس می شد که بازار را به سمت استفاده از معاملات بورس سوق داد؟ گفت: در تولید هر محصولی باید زنجیره تولید را فعال کنیم و در زنجیره تولید زعفران بحث استانداردسازی خیلی حائز اهمیت بود که قبلا این استانداردها در برخی محموله‌های صادره از کشور رعایت نمی شد و قبل از راه‌اندازی بورس، زعفران صادر شده دارای استاندارد نبوده؛ این در حالی است که با راه‌اندازی معاملات زعفران در بورس در خصوص استانداردسازی محصول بسیار تاکید شد. وی دومین نیاز را در رابطه با نیاز به کشف قیمت واقعی و متناسب با عرضه و تقاضا عنوان کرد و گفت: پیش از راه‌اندازی بورس نمی توانستیم قیمت واقعی را کشف کنیم اما در بورس قیمت واقعی براساس عرضه و تقاضا کشف شد و سومین مورد نیز اطمینان خاطر کشاورزان از دریافت به موقع پول ناشی از فروش زعفران بود. بطوریکه اتفاق خوبی که افتاد این بود که پول کشاورزان طی دو سه روز کاری به حسابشان واریز می‌شود و طی دو دوره تخلیه انبار هیچ مورد اعتراضی مشاهده نشده است. بنابراین به کمک بورس توانستیم حلقه‌های مفقوده در زنجیره تولید زعفران را پیدا و به هم متصل کنیم.

این تولیدکننده زعفران در پاسخ به اینکه بورس در حوزه کشف نرخ عادلانه و منصفانه تر، استانداردسازی و ایجاد امکان مدیریت ریسک نوسان قیمت زعفران برای کشاورز چقدر موفق عمل کرده است؟، اظهار

نشست های تخصصی مدیران ارشد بورس کالا با مسوولان بازار زعفران

کرد: اینکه ادعا کنیم می‌توان بازار ۱۰۰ ساله زعفران را با یکسال فعالیت بورس تغییر دهیم، امکان پذیر نیست. اما در طول این یکسالی که از راه‌اندازی معاملات زعفران در بورس کالا می گذرد گام‌های مهمی برداشته شده و برای اینکه بتوانیم بخشی از کار را در دست بگیریم می‌توانیم از بستر بورس بهره ببریم. کریمی افزود: بورس بستری قانونی است که رابطه بین قوانین بازار پیشرفته را به بازار سنتی برقرار می کند و کشاورز می تواند با ابزارهای معاملاتی مختلف ارزش افزوده ناشی از معامله و تجارت زعفران را نیز کسب کند؛ نه آنکه کسب ارزش افزوده برای کشاورز تنها محدود به تولید شود. به گفته وی، به واسطه بورس فعالیت واسطه‌ها و تجار زعفران نیز قابل مدیریت بوده و می‌توان آنها را نظام‌مند کرده و این گروه از فعالان بازار را نیز در سود تجارت زعفران شریک کرد. به عبارت بهتر، به کمک بورس بسترسازی لازم انجام شده تا هم مصرف کننده و هم تولید کننده و هم تجار و صادر کننده سود مناسبی را از تجارت زعفران به دست آورند.

بورس زعفران ایرانی را استاندارد کرد

مدیرعامل تعاونی روستایی استان خراسان رضوی درباره منافعی که بورس برای کشاورزان به همراه دارد، گفت: به دلیل تنوع زیادی که روز زعفران وجود دارد، در ابتدای راه‌اندازی این معاملات در بورس مخالفت‌هایی مشاهده شد که با روشن شدن مزایا و کارکردهای بورس برای حمایت از حقوق کشاورزان مشخص شد که بورس خدمات ارزشمندی به کشاورزان داده است. پژمان پور در خصوص اینکه بورس تا چه اندازه به استانداردسازی محصول زعفران کمک کرده و این استانداردسازی تا چه حد در صادرات محصول ایرانی موثر بوده، گفت: معامله زعفران به صورت گواهی سپرده کالایی موجب شده کشاورز برای اینکه بتواند محصول خود را تحویل انبارهای بورس دهد، استانداردهای لازم را رعایت کند و محصول با کیفیت تولید و عرضه کند. در نتیجه بورس باعث فرهنگ‌سازی جهت استانداردسازی زعفران و ارتقای کیفیت شده است. بطوریکه قیمت زعفران دارای استاندارد بورس حتی حدود یک تا دو میلیون تومان در هر کیلو بالاتر از قیمت زعفران بی کیفیت است و این ارزش افزوده بالاتری را برای کشاورز به همراه دارد. پس همه کشاورزان به سمت تولید محصول با کیفیت بالاتر حرکت کرده‌اند که این امر قطعا در رشد کیفی تولید و صادرات محصول با کیفیت تر موثر است.

وی در خصوص کاهش نگرانی کشاورز نسبت به قیمت زعفران در آینده به کمک ابزار معاملات قراردادهای آتی در بورس کالا اظهار کرد: ابزار معاملات آتی زعفران دورنمایی را برای کشاورز ایجاد کرده که نسبت به قیمت آتی زعفران اطمینان خاطری پیدا کند و این دورنما آینده نگری بهتری را به زعفران کاران می‌دهد.

کارکردهای گواهی سپرده کالایی برای کشاورزان

مدیر توسعه بازار فیزیکی بورس کالا با تشریح کارکردها و فرآیند صدور گواهی سپرده کالایی زعفران در بورس گفت: در بورس انبارهای پذیرفته شده براساس استاندارد ملی که بورس تعیین و ابلاغ کرده محصول را از کشاورزان و زعفران کاران دریافت و قبض انبار مربوطه را صادر می کنند که این قبض انبار در واقع اوراق بهاداری است که مانند سایر اوراق بهادار قابلیت معامله و خرید و فروش داشته و سامانه زیرساخت‌های لازم برای معاملات آنلاین نیز برای آن مهیا شده است. میرزاپور دومین کارکرد بورس را در خصوص امکان توثیق آن و تامین مالی از طریق شبکه بانکی به نسبت و درصدی از ارزش این گواهی سپرده یاد کرد و گفت: سومین نکته مهم دیگری که در خصوص این اوراق وجود دارد این است که برای این ابزار یک بازار پیوسته راه‌اندازی شده که براساس آن می‌توان ابزار آتی و اختیار معامله راه‌اندازی کرد. ابزارهایی به ظاهر پیچیده که کارکردهای ساده‌ای به ویژه در بخش کشاورزی دارد. بطوریکه گواهی سپرده کالایی برای زمانی به کار می‌رود که محصول برداشت شده و کشاورز به کمک این ابزار می‌تواند نسبت به نگهداری و یا حتی فروش آن اقدام کند. حال آنکه معاملات آتی برای زمانی است که محصول هنوز برداشت نشده و کشاورز نگران قیمت محصول خود در ماه‌های آتی پس از برداشت محصول است. در قرارداد اختیار معامله نیز کشاورز این حق را دارد که در آینده محصول خود را به قیمت و حجم مشخصی بفروشد و یا نفروشد. وی به برنامه راه‌اندازی صندوق کالایی زعفران در آینده نزدیک در بورس کالا اشاره کرد و گفت: صندوق‌های کالایی نیز می‌توانند نقدینگی خرد را از بازار سرمایه جذب کرده و با تجمیع آن به بازار زعفران تزریق کنند. هدف ما در بورس کالا این است که این ابزار معاملاتی به زودی راه‌اندازی شود.

میرزاپور در خصوص راهکارهای بورس برای تسهیل کار کشاورزان برای تحویل محصول به انبارها گفت: درصدد افزایش تعداد انبارهای جدید و ارتقای ظرفیت انبارهای موجود هستیم و بزودی انبار نوین زعفران در مشهد راه‌اندازی خواهد شد. یکی از پروژه‌های جدی بورس نیز افزایش تعداد و ظرفیت انبارهای موجود است که این انبارها باید اعتماد عمومی را داشته باشد، استانداردهای لازم را رعایت کند و تضامین لازم را ارایه کند.

کارگاه آموزشی بورس کالا در نمایشگاه بورس مشهد

گفت و گو با مدیرعامل شرکت تامین سرمایه سپهر

بازارگردانی با طعم زعفران

نقش جدایی ناپذیر شرکت‌های تامین سرمایه از بازار سرمایه، «پیام اقتصادی بورس کالا» را بر این داشت تا به گفتگویی با سیدحسین میری مدیرعامل شرکت تامین سرمایه سپهر بپردازد. میری از همکاری و همراهی شرکت تامین سرمایه سپهر با بورس کالا خبر داد و گفت: شرکت تامین سرمایه سپهر هم اکنون در زمینه بازارگردانی با بورس کالای ایران همکاری می کند.

مدیرعامل و عضو هیات مدیره شرکت تامین سرمایه سپهر در این خصوص افزود: پیش از این در زمینه بازار گردانی معاملات گواهی سپرده کالایی سکه طلا با بورس کالای ایران همکاری داشته و داریم و هم اکنون نیز در تلاش هستیم بازارگردانی معاملات گواهی سپرده محصول زعفران را به عهده بگیریم که در این خصوص با بورس کالا به نتیجه رسیده ایم و منتظر مجوز بازارگردانی از سوی سازمان بورس و اوراق بهادار هستیم.

میری گفت: از زمان تاسیس شرکت‌های تامین سرمایه در سال‌های ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ تا کنون تامین مالی نهادهای اقتصادی و تولیدی با کمک شرکت‌های تامین سرمایه همواره رو به رشد بوده و نقش شرکت‌های تامین سرمایه در این خصوص پررنگ تر شده است.

در یک نگاه تطبیقی متوجه می‌شویم علی‌رغم این روند مثبت تامین سرمایه‌ها کماکان با جایگاه مناسب خود فاصله دارند. تامین سرمایه‌ها بخشی از بازار سرمایه هستند و با توجه به روند رو به رشد بازار سرمایه در مسیر رشد و تحول خود قرار گرفته اند و امیدواریم با تلاش شرکت‌های تامین سرمایه، کمک مسولین و نهادهای نظارتی هرچه زود تر به جایگاه مقبول خود در بازار سرمایه و اقتصاد کشور دست پیدا کنند.

وی در پاسخ به این سوال که نقش ابزارهای مالی نوین را در توسعه اقتصادی کشور چگونه ارزیابی می کنید گفت: ابزارهای نوین مالی همگی نقش مثبتی در بازار ایفا می کنند اما این ابزارها کارکردهای متفاوتی دارند. به طور کلی نقشی که ابزارهای مالی در اقتصاد بازی می کنند کمک می کند بازار از عمق بیشتری برخوردار شود.

میری در خصوص راه‌اندازی صندق‌های کالایی، این ابزار را مفید دانست و گفت: صندوق‌های کالایی از دیگر ابزارهای مالی مستثناء نیستند و نقش به سزایی در عمق بخشی به بازار ایفا می کنند.

وی افزود: متاسفانه، تامین سرمایه‌ها برای راه‌اندازی و تاسیس صندوق های کالایی محدودیت‌هایی دارند. یکی از شروط راه‌اندازی صندوق‌ها این است که نیاز به مجوز بانک مرکزی دارند اما در خصوص بازارگردانی طبق اساسنامه عمل می کنیم و خوشبختانه ارتباط خوبی با بورس کالا داریم و تامین سرمایه سپهر سعی می کند در این زمینه جدی تر به فعالیت خود ادامه دهد.

وی اظهار امیدواری کرد: راه‌اندازی و تنوع بخشی به ابزارهای نوین مالی و به خصوص راه‌اندازی صندوق‌های کالایی با کمک مسئولین، نهادهای نظارتی در بورس و سازمان بورس می‌توانند به فعالان بخش واقعی اقتصاد کمک کند.

مدیرعامل تامین سرمایه سپهر به نقش بورس کالای ایران در اقتصاد کشور اشاره کرد و گفت: بدیهی است بورس کالای کارآمد به همراه ابزارهای مالی نوینی که به کار می گیرد در توسعه اقتصادی کشور تاثیرگذار است. وی این نقش و تاثیر بورس را از ابعاد مختلف برشمرد و گفت: بورس کالای ایران از ابعاد مختلف نظیر شفافیت و تسهیل معاملات، ارائه ابزارهای جدید برای پوشش ریسک سرمایه گذاران از طریق قراردادهایی مانند فیوچرز و غیره نقش مهمی دراقتصاد کشور ایفا می کند.

وی تاکید کرد: اگر بورس کالای ایران مورد حمایت بیشتری قرار گیرد به طوری که زمینه توسعه و تنوع بخشی بیشتر ابزارهای مالی فراهم شود مانند سایرنهادهای بازار سرمایه پتانسیل بالایی برای کمک به رونق اقتصادی کشور دارد.

میری نقش شرکت‌های تامین سرمایه را در عمق بخشی به بازار موثر دانست و گفت: در دنیا تجربه شرکتهای تامین سرمایه نشان داده تامین سرمایه‌ها نقش اساسی و جدایی ناپذیری از بازار دارند. در بانک‌های دنیا شرکت‌های تامین سرمایه رکوردهای بزرگی در اقتصاد کشورشان ثبت کرده اند و ما امیدواریم در ایران هم شرکت‌های تامین سرمایه بتوانند نقش موثری در اقتصاد بازی کنند.

وی افزود: اگر از منظری دیگر و در چرخه صنعت به تامین سرمایه‌ها نگاه کنیم. این شرکتها مرحله نوجوانی خود را طی می کنند برای اینکه این شرکت‌ها بتوانند این مرحله بلوغ را پشت سر بگذارند و به کمال واقعی خود برسند نیازمند تلاش‌های بسیار و همچنین حمایت‌های نهادهای ملی و دولتی، وضع قوانین و مقررات اند.

وی در پایان اضافه کرد: کمک‌های بانک مرکزی، دولت و سازمان بورس در این زمینه به نقش آفرینی هرچه بیشتر تامین سرمایه‌ها کمک می کند.

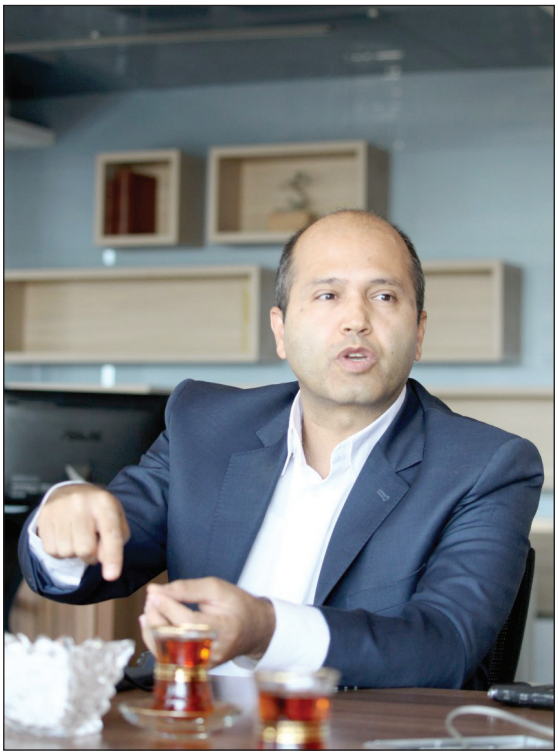

گفت و گو با معاونت مالی و اقتصادی شرکت ملی صنایع مس ایران

چندماه پرهیاهوی مسی

ابتدای سال ۹۷ با افزایش شدید نرخ ارز در بازار آزاد همراه شد و در این شرایط، بار دیگر سناریوی قیمت‌گذاری دستوری برای برخی از محصولات در اقتصاد اجرایی شد و دو نرخی شدن بازارها، پای سفته بازان را به مبادلات کالاها باز کرد. به گفته محسن بازارنویی، معاونت مالی و اقتصادی شرکت ملی صنایع مس ایران، «زمانی شاهد صادرات غیرمجاز بودیم که مس به قیمت ۴۲۰۰ دلار عرضه می‌شد و این در حالی بود که قیمت دلار در بازار آزاد به شدت افزایش پیدا کرده بود؛ در نتیجه، عده‌ای به طرق مختلف مس را می‌خریدند، آن را تبدیل به قراضه می‌کردند و صادرات داشتند!». با وی در این زمینه به گفت‌وگو نشسته‌ایم.

برداشته شدن سقف رقابت قیمت‌ها از بازار فلزات و تالار صنعتی بورس کالا در حوزه معاملات محصولات مس چه تاثیری داشته است؟

مدت زیادی است که سقف رقابت قیمت‌ها از بازار فلزات برداشته شده است؛ در واقع می‌توان گفت تقریبا تا مردادماه فروش‌های شرکت ملی صنایع مس ایران با نرخ قیمت کاتد در بازار بورس لندن LME ضربدر دلار ۴۲۰۰ تومان انجام می‌شد و سقف رقابت در بورس کالا هم ۱۰ درصد بود، اما از اوایل مرداد ماه بخشنامه‌ای از سوی دولت ابلاغ شد که براساس آن، قیمت به ارز سامانه نیما تغییر یافت و میزان سقف رقابت ۱۰ درصد نیز برداشته شد.

در ابتدا، این بخشنامه باعث ایجاد رقابت روی کاتد شده بود؛ اما رفته رفته شرایط به روند گذشته بازگشت. البته شرایط امروز بازار داخلی کمی با رکود همراه است و شاید دلیل عمده آن باشد که در زمانی که شرایط قیمت بر مبنای دلار ۴۲۰۰ تومان بود، اختلاف میان قیمت رسمی و غیر رسمی، تقاضای کاذب در بازار به وجود آورد. برخی از مصرف کنندگان نیز به گمان اینکه در ۶ ماهه دوم محصولات گران‌تر می‌شود یا نرخ ارز افزایش پیدا می‌کند و حتی نرخ LME گران می‌شود، محصولات را خریداری کردند تا بتوانند در آن زمان با قیمت بیشتری فروخته و سود بیشتری به دست آورند؛ اما در ۶ ماهه دوم سال این اتفاق رخ نداد، روند تغییر نرخ ارز تغییر کرد و امروز دلار ۱۶ هزار تومانی بازار آزاد در کانال بین ۱۰ تا ۱۱ هزار تومانی و در سامانه نیما در کانال ۸ هزار تومان است.

در ادامه مسیر نیز به دلیل کاهش میزان فروش نفت کشور، بودجه اختصاص یافته به طرح‌های عمرانی کاهش پیدا کرد و بازار با رکود مواجه شد. امید است در یک یا ۲ ماه آینده از این رکود گذر کنیم؛ چون در حال حاضر میزان فروش در مقابل میزان عرضه‌ای که هفتگی در بورس انجام می‌شود، کمتر است. بنابراین مشخص است که بخشی از خریدارانی که با انگیزه سفته بازی و احتساب قیمت محصولات بر اساس دلار ۴۲۰۰ تومانی وارد این بازار شده بودند، از آن خارج شده‌اند و بازار به تعادل رسیده است.

آیا کاهش فروش محصولات دلایل دیگری نیز دارد؟

کاهش میزان فروش محصول به دلیل رکود و محدودیت‌های ایجاد شده در بازار صادرات است؛ یعنی پیش‌تر بخشی از محصولات به عراق صادر می‌شد، اما امروز صادرکنندگان به عراق باید ارز خود را به سامانه نیما بیاورند. البته موجودی در بازار وجود دارد و هرچند بازار با رکود مواجه است، اما تمامی شرکت‌های تولیدی سیم و کابل مسی مورد نیاز خود را خریداری و ذخیره کرده‌اند. این شرکت‌ها باید تولید داشته و محصولات خود را بفروشند، اما به هر حال قیمت‌ها افزایش یافته و توانایی خرید مردم کاهش پیدا کرده است؛ در نتیجه این موارد شاهد رکود در بازار هستیم.

گستردگی تعداد کالاهای معامله شده در بورس و ارتباط کالاهای حوزه مس به صورت مستقیم و غیرمستقیم با سایر صنایع به چه شکل است؟

محصولاتی که شرکت ملی صنایع مس ایران عرضه می‌کند، مشخص بوده و عمده محصولات مسی در صنایع سیم و کابل مورد استفاده قرار می‌گیرد. البته بخشی از صنایع نیز از محصولات مس استفاده می‌کنند و در واقع محصولات مس در حوزه سیم و کابل هم به صورت صنعتی و هم ساختمانی مورد استفاده قرار می‌گیرند؛ البته بازار ساختمانی در این شرایط کمی راکد و تقاضا کم شده است، اما در زمینه صنعتی اگر توان فروش محصول وجود نداشته باشد، پروژه‌های توسعه‌ای متوقف می‌شود و این در حالی است که ما وابسته به این پروژه‌ها هستیم. همچنین زمانی که صادرات با مشکل همراه شود، شرکت‌ها نیز طرح‌های توسعه‌ای را متوقف می‌کنند. به طور کلی ما مانند زنجیره به هم متصل هستیم.

در شرایط فعلی آیا صادرات غیرمجاز مس به دیگر کشورها وجود دارد؟

امروز صادرات غیر مجاز مس به عراق و افغانستان بسیار محدود شده و در حال حاضر دیگر شاهد صادرات غیر مجاز مس نیستیم؛ این در حالی است که تا پیش از این نیاز نبود که صادرکننده به عراق و افغانستان ارز خود را به سامانه نیما بیاورد، اما در حال حاضر ارز حاصل از صادرات به این دو کشور نیز باید به سامانه وارد شود. در نتیجه صادرات غیرمجاز مس که بیشتر به شکل قراضه به این کشورها انجام می‌شد، کاهش پیدا کرد. زمانی شاهد صادرات غیرمجاز بودیم که مس به قیمت دلار ۴۲۰۰ تومانی عرضه می‌شد و این در حالی بود که قیمت دلار در بازار آزاد به شدت افزایش پیدا کرده بود؛ در نتیجه، عده‌ای مس را می‌خریدند، آن را تبدیل به قراضه می‌کردند و صادرات داشتند. در آن زمان «ال‌سی» سه ماهه بود و پول یک ماه بعد پرداخت می‌شد؛ بعد از این دوره، زمان «ال‌سی» به دو ماه کاهش یافت و شرایط سخت شد. در نهایت، مجوز ممنوعیت صادرات قراضه و کاتد را هم دریافت شد و تنها تولیدکننده اصلی اجازه صادرات را به دست آورد. شرایط یاد شده، دست به دست هم داد تا صادرات غیرمجاز محدود شود و یکی از دلایلی که منجر به رکود در بازار شد این بود که پیش‌تر مس را به افغانستان و عراق صادر می‌کردند، اما امروز این کار متوقف شده یا در صورت انجام، ارز حاصله باید وارد سامانه نیما شود. به همین دلیل صادرات غیرمجاز دیگر به صرفه نیست.

فولاد در کوره تقاضا و بازار

محمدحسین بابالو

فراز و فرودهای اقتصادی در هر کشور به معنی نوسان تقاضای فولاد است و با توجه به جایگاه این فلز به عنوان پرمصرف‌ترین فلز در جهان، تکانه‌های بزرگ اقتصادی در جهان و دوره‌های رونق و رکود هم بر تقاضای فولاد اثرگذار است.

در وضعیت فعلی با توجه به جنگ تجاری بین آمریکا و بسیاری از کشورهای جهان و تأثیرگذاری مستقیم آن بر بازار و صنعت فولاد شاهد افت تقاضای جهانی و عقب‌نشینی نرخ بین‌المللی فولاد به نسبت سال گذشته میلادی و مدت مشابه سال قبل هستیم که البته کاهش تقاضا بر بازار داخلی کشورمان هم قابل رهگیری است.

کاهش سرانه مصرف فولاد را می‌توان مهمترین واقعیت این روزهای بازار فولاد و مخصوصاً ماه‌های گذشته به شمار آورد ولی در کنار آن شاهد جرقه‌های مهمی از افزایش قیمت‌ها در روزهای اخیر بودیم که امیدواری به افزایش مصرف فولاد مخصوصاً در پروژه‌های ساختمانی و مسکونی را تقویت می‌کند.

شاید برای سال آینده شاهد کاهش سرانه مصرف فولاد باشیم همان‌گونه که در سال ۹۷ این شرایط کژدار و مریز تجربه شد ولی اوضاع در بازار فولادهای ساختمانی مخصوصاً تیرآهن بهتر از سایر بازارها خواهد بود. آمارها نشان می‌دهد صدور پروانه ساختمانی در کشور افزایش یافته و بر اساس آمارهای اعلامی از سوی وزارت راه و شهرسازی تنها در تهران در ۹ ماهه ابتدایی امسال صدور پروانه‌های ساختمانی به رغم رشد قیمت مصالح، افزایش بهای واحدهای مسکونی و حتی شنیده‌هایی در مورد افزایش هزینه صدور پروانه توسط شهرداری، ۶,۴ درصد افزایش یافته است.

البته به مرور زمان آمارهای کلی از کشور هم گزارش خواهد شد و انتظار بر این است که در این آمارها صدور پروانه‌های ساختمانی در ایران افزایشی باشد. به عنوان مثال در بهار امسال تعداد پروانه‌های ساختمانی صادرشده نسبت به فصل مشابه سال گذشته ۱۳.۱ درصد افزایش داشته است.

تجمیع این آمارها از انتظار برای تقویت تقاضای فولاد در بخش مسکن خبر می‌دهد که به معنی رشد سرانه مصرف فولادهای ساختمانی در کشورمان خواهد بود آن هم در وضعیتی که مصرف فولاد در بخش‌های صنعتی با اما و اگرهای خاص خود روبه‌روست و نگرانی از کاهش رشد اقتصادی در کشور و یا کاهش حجم تولید صنعتی خود به معنی کاهش تقاضای این نوع از مصنوعات فولادی است که اغلب فولادهای آلیاژی و ورق‌های فولادی را در بر می‌گیرد اگرچه همین ادعا به بررسی‌های دقیق‌تری نیاز دارد.

مصرف فولاد در کشورمان یکی از داده‌های بسیار مهمی برای توسعه صنایع تولیدی این کالا به شمار می‌رود و شاید بتوان گفت ضامن توسعه صنعت فولاد، مصرف داخلی این فلز به شمار می‌رود. مدت‌های بسیاری بازار فولاد در کشورمان متکی به تولیدکنندگان خارجی بود و

حتی نصف و یا بیشتر از نیمی از مصارف داخلی از طریق واردات تأمین می‌شد ولی هم‌اکنون ایران به یک صادرکننده برجسته فولاد در جهان بدل شده است که به معنی وجود عرضه مازاد بر نیاز داخلی و ایجاد پتانسیل گسترده صادرات است. این در حالی است که ذات تقاضای داخلی را باید مهمترین بازار مصرف برای تولیدات فولاد خام در کشور به شمار آورد که می‌تواند تولید در بخش مهمی از توانمندی‌های تولیدی را در صنایع فولادی کشورمان ضمانت کند.

این موارد نیاز به بررسی دقیق‌تر مصرف داخلی فولاد را می‌طلبد اگرچه مصرف فولاد خود یک شاخص مهم برای بررسی روند توسعه‌یافتگی صنعتی کشورها و یا حمایت از زیرساخت‌ها و حتی سطح رفاه خواهد بود. به این معنی که افزایش حجم مصرف فولاد می‌تواند نشانه‌ای از توجه به سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و پروژه‌های عمرانی و یا مصرف توسط مصرف‌کنندگان نهایی در صنایعی همچون خودرو، ساخت و ساز و لوازم خانگی به شمار رود.

البته در این خصوص آمارهای بسیار متنوعی وجود دارد که می‌توان از حجم تولیدات صنعتی در هر کشور، تولید ناخالص داخلی و رشد اقتصادی و یا حتی درآمد سرانه نام برد ولی برای صنایع تولیدی و یا مصرف‌کنندگان فولاد، مصرف داخلی فولاد به عنوان یک رکن اصلی مورد توجه قرار می‌گیرد. در این خصوص دو داده اصلی یعنی مصرف ظاهری فولاد در داخل کشور و سپس سرانه مصرف فولاد مورد بررسی قرار می‌گیرد. مصرف ظاهری فولاد همان میزان مصرف فولاد در هر کشور در طول یکسال است و سرانه مصرف فولاد هم میزان فولادی است که هر فرد به صورت متوسط در طول یکسال به شیوه‌های گوناگون مورد استفاده قرار می‌دهد.

رشد تولید ایران ۳,۶ برابر متوسط جهانی

آخرین آمارهای رسمی از حجم تولید فولاد خام در جهان و حتی ایران به نقل از منابع بین‌المللی به نوامبر سال گذشته میلادی باز می‌گردد که در اوایل دی‌ماه مخابره شد. انجمن جهانی فولاد (World Steel Association) عنوان کرد؛ طی ۱۱ ماهه نخست سال گذشته میلادی، ایران ۲۲میلیون و ۵۹۰ هزار تن فولاد خام تولید کرد که در مقایسه با تولید سال گذشته (۱۹میلیون و ۲۵۵هزار تن) ۱۷,۳ درصد رشد نشان می‌دهد. همچنین تولید فولاد خام ایران در نوامبر ۲۰۱۸ با رشد ۲,۵درصدی به دو میلیون تن رسید. این رقم در مدت مشابه سال گذشته یک میلیون و ۹۵۲ هزار تن بود. یکی از مهمترین دلایل رشد تولید فولاد ایران، راه‌اندازی کارخانه‌های جدید طی دو سال گذشته است.

تولید ۶۴کشور فولادساز جهان نیز طی ۱۱ماهه نخست سال جاری میلادی یک میلیارد و ۶۴۶ میلیون و ۶۷۱ هزار تن ثبت شد که حاکی از رشد ۴,۷درصدی نسبت به مدت مشابه سال گذشته است. همچنین میزان تولید فولادسازان جهان در نوامبر ۲۰۱۸، با ۵,۸ درصد افزایش نسبت به مدت مشابه سال گذشته به ۱۴۸میلیون و ۶۱۷ هزار تن رسید.

این رقم در نوامبر سال گذشته ۱۴۰میلیون و ۵۳۵ هزار تن ثبت شد. طی یازده ماهه نخست ۲۰۱۸ به ترتیب چین با تولید ۸۵۷ میلیون و ۳۷۲ هزار تن، هند با ۹۶میلیون و ۹۲۳ هزار تن، ژاپن با ۹۵میلیون و ۸۶۰ هزار تن، آمریکا با ۷۹ میلیون و ۱۵۶هزار تن و کره جنوبی با ۶۶ میلیون و ۲۹۰ هزار تن ۵کشور برتر فولادساز جهان بودند.

همین آمار نشان می‌دهد که سرعت رشد تولید فولاد خام ایران تقریباً ۳,۶ برابر روند افزایش تولید در جهان بوده است. البته برای نگاهی دقیق‌تر به واقعیت‌های بازار فولاد باید به تراز صادراتی مصنوعات فولادی یعنی خالص صادرات در برابر واردات هم توجه کنیم اگرچه در کنار آن افزایش جمعیت، مصرف فولاد کل کشور و سرانه مصرف فولاد هم مورد توجه قرار می‌گیرد.

برای برنامه‌ریزی‌های فنی و در اختیار داشتن داده‌هایی قابل استناد اغلب به مصرف سرانه فولاد توجه بیشتری می‌شود آن هم در شرایطی که هنوز کشور ما با رشد جمعیت و نیاز به زیرساخت‌های جدید روبه‌روست و این شرایط به معنی افزایش کلی تقاضا به صورت عمومی است ولی در شرایطی که سرانه مصرف فولاد در کشورمان کاهشی باشد دیگر نمی‌توان به این داده توجه جدی نشان داد. در هر حال در آمار سرانه مصرف فولاد هم حجم مصرف و هم نوسان جمعیت دخالت داده می‌شود بنابراین جامعیت بیشتری دارد. اگر بخواهیم به وضعیت صادرات و واردات مصنوعات فولادی توجه کنیم خواهیم دید که حجم صادرات در برابر واردات در سال جاری به نسبت مدت مشابه سال قبل و یا سال‌های گذشته تغییر محسوسی داشته است. آمارها نشان می‌دهد که در سال جاری مخصوصاً در ۳ فصل ابتدایی امسال تراز صادرات فولاد کشور (صادرات منهای واردات و یا صادرات خالص) بیش از ۴۵ درصد رشد داشته است.

به صورت دقیق‌تر می‌توان گفت که به رغم تحریم‌های آمریکا و مشکلات ایجاد شده در مسیر صادرات، امسال موفقیت‌های بزرگی در مسیر صادرات مصنوعات فولادی و مخصوصاً محصولات میانی (شمش و اسلب) به دست آمده است تا جایی که می‌توان گفت سال ۹۷ (تاکنون) بهترین سال فولادی در تاریخ ایران بوده است.

آمارها نشان می‌دهد ظرفیت تولید فولاد در کشور به بیش از ۳۳ میلیون تن در سال رسیده که برای سال گذشته رقمی بیش از ۲۱ میلیون تن تولید فولاد خام ثبت شد اگرچه پتانسیل ثبت تولید بالاتر از این ارقام برای امسال وجود دارد.

سال گذشته نزدیک به ۹ میلیون تن صادرات فولاد به ثبت رسید که خود یک رکود جدی به شمار می‌رود. در مورد مصرف فولاد در کشور آمارهای مختلفی وجود دارد و با توجه به شرایط خاص تولید شاید نتوان رقم دقیقی را ارائه کرد. به صورت کلی تولید فولاد خام در کشور توسط دو بخش اصلی صنایع بزرگ که اغلب فولاد را از سنگ آهن تولید می‌کنند و یا واحدهای کوچکتری که از قراضه و بعضاً آهن اسفنجی تولید کرده‌اند، تفکیک می‌شود. آمارها از سرانه مصرف فولاد در کشور نسبتاً متنوع است اگرچه آمارهای سال‌های قبل را می‌توان به سادگی به عنوان یک مستند مورد پذیرش قرار داد. در سال ۹۶ سرانه مصرف فولاد در کشورمان رقمی نزدیک به ۲۱۰ کیلوگرم بوده است که به نسبت ارقام مشابه در کشورهای صنعتی رقمی جذاب به شمار نرفته بلکه از رخدادهای نامطلوبی در بازار داخلی حکایت دارد. البته این رقم در برخی از آمارها و اظهارنظرها حتی تا ۲۳۰ کیلوگرم هم ذکر شده است. این در حالی است که این رقم به نسبت مدت مشابه سال قبل از آن نزدیک به ۴ درصد رشد داشته است ولی باز هم به موفقیت خاصی نرسیده است. به صورت کلی متوسط سرانه مصرف فولاد در جهان نزدیک به ۲۰۰ کیلوگرم (۲۰۸ کیلو) است که البته برای کل جمعیت بیش از ۷ میلیارد نفری جهان صادق است. این رقم نشان می‌دهد که حتی سرانه مصرف بالای ۲۰۰ کیلوگرم در ایران با توجه به حرکت در مسیر توسعه اقتصادی یک نقیصه جدی به شمار می‌رود و نیاز به افزایش جدی سرانه مصرف فولاد حس می‌شود. به عنوان یک نمونه مشخص برنامه‌ریزی‌ها و هدف‌گذاری تولید برای سال ۱۴۰۴، رسیدن به ظرفیت تولید ۵۵ میلیون تنی فولاد است که در همین برنامه‌ها نیز سرانه مصرف فولاد ۳۵۰ کیلوگرم تعیین شده است یعنی افزایش سرانه مصرف فولاد را باید یکی از اهداف در برنامه‌ریزی‌ها به شمار آورد. برای سال جاری قطعاً این رقم کاهش می‌یابد که دلیل اصلی آن را باید در رشد قیمت‌ها و ضعف تقاضا به شمار آورد. در برخی از داده‌های بدبینانه حتی از ۱۲۰ کیلوگرم هم یاد شده است اگرچه نیاز به بررسی دقیق‌تری دارد.

سرانه مصرف فولاد در کشورهای توسعه یافته و یا حتی بازارهای نوظهور بالاست. به عنوان مثال کره جنوبی با سرانه ۱۱۳۰ کیلوگرمی یک کشور پیشرو به شمار رفته و البته کشورهایی همچون چین با رقمی نزدیک به ۴۹۰، ترکیه ۴۳۰، آلمان ۵۰۰ و هند با سرانه مصرف

نزدیک به ۶۰ کیلوگرم از کشورهایی هستند که می‌توان در مقام مقایسه به آن‌ها استناد کرد. این ارقام نشان می‌دهد که افزایش سرانه مصرف فولاد برای کشورمان نه تنها دور از ذهن نیست بلکه یک ضرورت به شمار می‌رود. نیاز به سرمایه‌گذاری بیشتر در زیرساخت‌ها خود یکی از دلایل اصلی رشد تقاضا خواهد بود که در این بین راه‌آهن، خودرو، ساخت و ساز پروژه‌های مسکونی و عمرانی و لوازم خانگی اولویت‌های مصرف فولاد هستند. در نگاه اول احتمال کاهش مصرف سرانه فولاد خام در کشور وجود دارد که این احتمال ممکن است برای سال آینده جدی‌تر شود آن‌هم در شرایطی که بسیاری از افراد برجسته اقتصادی از رکود سال آینده ابراز نگرانی کرده‌اند. این در حالی است که روزهای اخیر با رشد قیمت فولاد روبه‌رو شده‌ایم تا جایی که بهای میلگرد از رقمی نزدیک به ۳۰۰۰ تومان در اواسط و اواخر آذرماه، به بیش از ۳ هزار و ۵۰۰ تومان افزایش یافته است. اگرچه سفته‌بازی و واسطه‌گری یکی از موتورهای محرک رشد قیمت فولاد بوده ولی برخی از آمارها از احتمال رشد تقاضا در بخش مسکونی و پروژه‌های عمرانی و ساختمانی حکایت دارد. به عنوان مثال رشد قیمت مسکن و همچنین افزایش صدور پروانه‌های ساختمانی خود محرک مهمی برای رشد تقاضا در بازار فولاد بوده است که به احتمال قوی شرایط بهتری را ایجاد خواهد کرد.

امیررضا سلیمانی نسب؛ عضو گروه مطالعات اقتصادی شرکت مهندسی بین‌المللی فولاد تکنیک معتقد است: مصرف سرانه فولاد (بر اساس آمارهای نیمه ابتدای سال ۱۳۹۷) در پایان سال جاری به کمتر از ۲۰۰ کیلوگرم برسد. به عبارت بهتر، ما بعد از سه سال افزایش مستمر مصرف سرانه فولاد انتظار کاهش حداقل ۲۰ درصدی آن را در پایان سال ۱۳۹۷ خواهیم داشت. مصرف ظاهری فولاد کشور در هشت ماه منتهی به آبان سال ۱۳۹۷ به نسبت مدت مشابه سال گذشته ۸ درصد کاهش داشته و به ۱۰/۵ میلیون تن رسیده است. جالب آنکه در طول هشت ماه منتهی به آبان سال ۱۳۹۶ به نسبت مدت مشابه سال ۱۳۹۵ ما شاهد افزایش ۴ درصدی مصرف داخلی هستیم. شاید بتوان این گونه ادعا کرد که ضربه نهایی کاهش مصرف داخلی را افزایش شدید قیمت‌ها و رشد نرخ ارز بر پیکره رکود بازارهای مصرف داخلی سالیان اخیر وارد کرده است.

مسکن به‌عنوان یکی از مهم‌ترین کانون‌های مصرف در سال جاری چالش جدیدی را تجربه کرده است. به‌طور کلی، نرخ رشد گروه ساختمان (بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران) در تابستان ۱۳۹۷ نرخ رشد منفی ۸ درصدی و در بهار نیز نرخ رشد منفی یک درصد را متحمل شده است. در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته نرخ رشد گروه ساختمان به ترتیب در فصول بهار و تابستان مثبت ۳/۱ و ۴/۸ درصد بوده است. رکود تورمی گروه مسکن را به وضوح در بازار معاملات مسکن تهران می‌توان رصد کرد. در دوره منتهی به آذر سال جاری به نسبت مدت مشابه سال ۱۳۹۶ ما شاهد افزایش ۹۱ درصدی متوسط قیمت (متر مربع) معاملات هستیم، این در حالی است که در همین مدت تعداد معاملات کاهش قابل توجه ۶۱ درصد را متحمل شده است.

تولید خودرو نیز شرایطی بهتر از مسکن در سال جاری نداشته است. این صنعت که با چالش افزایش قابل توجه هزینه تولید به دلیل افزایش نرخ ارز و همچنین تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا (که به‌طور مستقیم قطعه‌سازی را متاثر از خود قرار داده) دست به گریبان است، در نیمه ابتدای سال با کاهش بیش از ۱۷ درصدی به نسبت مدت مشابه سال قبل روبه‌رو بوده است. به‌طور کلی، در گروه صنعت نیز شاهد کاهش نرخ رشد هستیم.

اما به غیر از ساختمان دو گروه ساخت صنعتی و تامین آب، برق و گاز طبیعی نیز شاهد کاهش قابل توجه در نرخ رشد محصول در سال جاری بوده‌اند. نرخ رشد تولید محصول ساخت صنعتی و تامین آب، برق و گاز به ترتیب در تابستان سال جاری منفی ۳/۱ و ۱۲/۱ درصد بوده در حالی که این ارقام در تابستان سال ۱۳۹۶ به ترتیب مثبت ۲/۳ و ۲۲/۷ درصد بوده است.

علاوه بر این (بر اساس اطلاعات وزارت صمت) تولید برخی لوازم خانگی مانند یخچال و ماشین لباسشویی در نیمه ابتدای سال به ترتیب با کاهش میزان تولید منفی ۱۶درصد و منفی ۳۶ درصدی به نسبت مدت مشابه سال ۱۳۹۶ مواجه بوده‌اند. (دنیای اقتصاد – ۱۸ دی ۹۷). در پایان و به عنوان نتیجه‌گیری می‌توان عنوان کرد که اگرچه نگرانی از کاهش تقاضای واقعی فولاد در صنایع وجود دارد ولی برای ماه‌های ابتدایی سال آینده پتانسیل رشد تقاضای ساختمانی برای مصنوعات فولادی تقویت خواهد شد و بازار این بار احتمالاً از این مسیر مورد حمایت قرار می‌گیرد. تجربه سال‌های گذشته نیز نشان داده است که در این شرایط در گام اول رشد تقاضا برای تیرآهن به رشد نرخ این کالا بدل خواهد شد و در گام بعد میلگرد هم از رشد مصرف بهره می‌برد بنابراین برای سال آینده شاید بتوان به این گروه‌های کالایی بیش از حالت معمول امیدوار بود.

گفت و گو با مدیر امور قفقاز منطقه آزاد ارس

سکوی پرتاب تجارت به آسیای میانه

مریم زمانیان

منطقه آزاد ارس در شـمال غرب ایـران در نقطه صفر مرزی در مجاورت با کشـورهای ارمنستان، آذربایجان و جمهوری خودمختار نخجوان استقرار یافته است. منطقه آزاد ارس طبق مصوبه مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۲ شهریورماه سال ۱۳۸۲ به منظور تسریع در انجام امور زیر بنایی، عمران و آبادانی، رشد و توسعه اقتصادی، سرمایه گذاری و افزایش درآمد عمومی، ایجاد اشتغال سالم و مولد، تنظیم بازار کار و کالا، حضور فعـال در بازارهای جهانی و منطقـه ای، تولید و صـادرات کالاهای صنعتی و تبدیلی و ارائه خدمات، ایجاد و در اواخر شهریور ماه سال ۱۳۸۳ آغاز به کار کرد. معافیت مالیاتی به مدت ۲۰ سال از تاریخ بهره برداری برای کلیه فعالیت هـای اقتصادی نیز یکـی از مزایای سرمایه‌گذاری در منطقه آزاد ارس است.

در ایـن میان بـا تصویـب ضوابط صـدور مجوز تاسـیس و فعالیت دفاتر پذیرش و تالار معاملات کارگزاری‌های عضو بورس کالای ایران، شـرایط لازم برای تاسـیس تـالار نمایندگـی کارگزاران بورس کالای ایران در سـطح کشـور فراهم شد و از ابتدای آذرماه سـال ۱۳۹۵ تـالار نمایندگی کارگزاران بورس کالا در منطقه آزاد ارس شـروع به فعالیت کرد. در حال حاضر سـه شـعبه بورس کالایی از شـرکت‌های کارگزاری اقتصـاد بیدار، گنجینه سـپهر پارت و تدبیرگران فردا در منطقه آزاد ارس فعال‌اند.

محوریت صـادرات؛ مهمتریـن مزیت بورس کالا

احد نصرتی، مشـاور مدیرعامل و مدیر امور قفقاز منطقه آزاد ارس، مهمتریـن مزیت بورس کالای ایران برای مناطق آزاد را محوریت صادرات دانست و گفت: ما در انتظار بورس کالای بین الملل در این منطقه هستیم.

مشـاور مدیرعامل و مدیر امور قفقاز منطقه آزاد ارس در گفت و گو با «پیام اقتصادی بورس کالا» به اهمیت منطقه آزاد ارس و سـهولت دسترسی برای صادرات تاکید کرد و گفت: منطقه آزاد ارس به عنوان مرکزی که محوریت تولیدی و سـهولت دسترسی دارد، با بورس کالا به عنوان یکی از ارکان بازار سرمایه در ارتباط تنگاتنگی است.

معاون پیشین اقتصادی و سرمایه‌گذاری منطقه آزاد ارس تاکیـد کرد: محـور توسـعه تجارت و صادرات منطقه آزاد ارس در صورت حمایت همه جانبه و اعتماد به بازار سرمایه، می‌تواند در دستان بورس کالا باشـد. همچنین مزیت بورس کالا در حوزه داخلی نیز شفاف‌سازی آمار و ارقام معاملات کالاهاست.

نصرتی در خصوص تحریم‌هـا گفت: تحریم‌ها در ارس خودش را به این شـکل نشـان می‌دهد که سرمایه‌گذارن تمایل دارند بازارها را به دست آورند؛ سـرمایه‌گذارانی که برای تولید، سـرمایه‌گذاری و شـبکه توزیع در انتظار مکانیسـمی شـفاف و نظام‌مند هستند که بورس کالا می‌تواند این نقش را در منطقه ایفا کند.

وی بورس کالا را به عنوان یک بسـتر جذاب برای سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان منطقه عنوان کرد و گفت: با فرهنگ‌سـازی و آشنایی بیشتر فعالان منطقه با مزایای بورس کالا به مرور شـاهد ورود مشـتریان و رونق معاملات در تـالار نمایندگی کارگزاران بورس کالا خواهیم بود به طوریکه این زحمت از عهده تولیدکننده خارج می‌شود که به دنبال خریدار و کانال انتقال کالا باشد.

نصرتی در ادامه افزود: بورس کالا می‌تواند از طریق یک شرکت مشاور توسعه صادرات نیز در منطقه حضور داشته باشد و با کمک‌های سازمان منطقه آزاد ارس به جمع‌آوری و پردازش اطلاعات بپردازد تا بتواند یک طرح بررسی شده را به کارگزاران ابلاغ کند. وی همچنین گفـت: در عین حال از حضور بورس اوراق و بهادار و بورس انرژی نیز در منطقه استقبال می‌کنیم و بیش از این‌ها در انتظار بورسی بین المللی برای مبادلات کالاها و جذب بازیگران خارجی هستیم.

نصرتی در ادامه گفت: بـورس کالای ایران با شـناخت بازارهـای هـدف، اولویت گذاری‌ها، کالاهای متناسب با مصرف در دوران سفارش می‌تواند محوریتی برای مناطق آزاد ایجاد کند.

وی افـزود: منطقـه آزاد ارس دارای حدود ۳۳۴ حوزه فعالیت صنعتی اسـت کـه نزدیک به ۱۴۵ مورد آن در حال حاضر در حوزه‌های نفتی، انرژی، کالاهای پزشـکی، صنایع فلزی، سلولزی و حتی کانی فعال است.

وی عنوان کـرد که با تمرکز بـورس کالای ایران در شهرهای مرزی کشور شـاهد هدفمند شدن صادرات کالاها و جذب سـرمایه‌های خارجی در کشور خواهیم بود.

مشـاور مدیرعامل و مدیر امور قفقاز منطقه آزاد ارس اظهار کرد: بورس کالای ایران در حوزه‌های متنوع فلزی، پتروشیمی و کشاورزی فعال است و لازم است بسترسازی لازم در حوزه مالی و تجاری در مناطق آزاد و مرزی علی الخصوص در منطقه آزاد ارس برای عرضه محصولات فراهم شود.

وی معتقد است: مسوولان باید برای صنایعی که در مناطق آزاد فعالیت می‌کنند مشوق‌هایی را ایجاد کنند تا با ورود به بورس کالا، زمینه حضور بازیگران خارجی به معاملات بورس‌های ایران فراهم شود.

تعامل بورس و مناطق آزاد

وی اظهار امیدواری کرد: خوشبختانه سیاست‌های سـازمان بورس و اوراق بهادار در جهت محوریت دادن به تعامل بورس‌ها با مناطـق آزاد تعریف شده اسـت که با پیاده‌سـازی این سیاسـت‌ها از طریـق بورس‌ها و مناطـق آزاد،

تحول مثبت تجاری در ایـن مناطق ایجاد خواهد شـد. مشـاور مدیرعامل منطقه آزاد ارس گفت: به تازگی نشسـتی میان رییس سـازمان بورس اوراق بهادار و مدیرعامـل منطقه آزاد ارس برگزار شـد و فعالیت بورس‌ها با محوریـت مناطق آزاد مورد تاکیـد طرفین قرار گرفت. معاون پیشـین اقتصادی و سـرمایه‌گذاری منطقـه آزاد ارس از حضور هر چه بیشتر بورس کالای ایران در منطقه آزاد ارس اسـتقبال کرد و گفت: منطقه آزاد ارس ۲۰ نقطـه مطلوب را بـرای حضور شـرکت‌های کارگزاری فعال در بـورس کالای ایـران در نظر گرفته است و پیشنهاد می‌شود بورس کالا با تشویق شـرکت‌های کارگزاری، زمینه افتتاح شعبه‌های بیشـتر کارگزاری‌ها را در منطقـه آزاد ارس مهیا کند. به گفته نصرتـی، حضور دفاتـر نمایندگی بورس کالا در منطقه ارس باعث تمرکز خریداران و سرمایه‌گذاران در این منطقه می‌شود به‌طوریکه هر چه تمرکزشان در این منطقه بیشتر باشد تمایل به توسعه سـرمایه گذاری‌شـان از طریق بورس کالای ایران افزایش می‌یابد.

تجارت ۲۴۰ میلیون دلاری ارس

وی با اشاره به دسـتور اکید رییس جمهور مبنی بر توسـعه صادرات، جذب گردشگر، دانش بنیان نمودن فعالیت‌هـا در مناطـق آزاد گفت: مناطق آزاد به دلیل رشـد صادراتی از رقم ۲۰۰ میلیون دلار به ۱/۲ میلیارد دلار در سال ۹۶ رسیده است و در این میان منطقه آزاد ارس سهم ۱۶۰ میلیون دلاری در سال ۹۵ را به ۲۴۰ میلیون دلار در سال ۹۶ رسانده که نشان دهنده نقش مهم این منطقه در کشور است.

نصرتی به نقش کلیدی منطقه آزاد ارس در حوزه صادرات کالاها اشاره کرد و گفت: محورهای ترکیه، ارمنستان و گرجستان به باکو، سه دروازه ارس به کشورهای همسایه است که به دلیل نقش کلیدی آن در منطقه همیشـه در تصمیم گیری‌های مهم کشور مورد توجه قرار دارد.

بـورس کالا، کانال صـادرات تجهیزات پزشکی

معاون پیشـین اقتصادی منطقه آزاد ارس گفت: ظرف چند ماه اخیر، ۴۲ مـورد پروانه تولید صادر شده است و انتظار داریم که تولیدکنندگان بتوانند از ظرفیت‌های بورس کالا در منطقه بهره ببرد.

وی اظهـار کرد: اخیـراً دکتر مسـائلی، مدیر کل تجهیـزات پزشـکی وزارت بهداشـت برنامه‌ای برای ۱۷ کشـور در نظر گرفته اسـت و قصد دارد ۲۴میلیون دلار صـادرات تجهیزات پزشـکی را به ۲۴۰ میلیون دلار صادرات برسـاند. شبکه آن می‌تواند کجا باشد؛ طبیعتاً بورس کالای ایران.

وی تاکید کـرد: بورس کالای ایران باید مسـیر و کانال صادرات باشـد و خواسـتار این باشد که به اولویت عرضه کنندگان کشـورهای همسایه نیز تبدیل شـود که برای رسـیدن به این مهم، ابتدا باید معاملات داخلی در بورس کالای منطقه آزاد ارس رونق بگیرد و پس از آن شاهد مبادلات بین المللی باشیم.

فرصتی جدید برای صادرکنندگان

احمد حسن نژاد، مدیر مرکز نوردوز سـازمان منطقه آزاد ارس نیز در ایـن بـاره بـه «پیام اقتصادی بورس کالا» گفت: منطقه آزاد ارس در راسـتای صادرات و حمایت از صادرکنندگان میزبان افتتاح شعباتی از کارگزاران فعال بورس کالا بوده است؛ این فرصتی برای صادرکنندگان است کـه از طریـق بـورس کالای منطقـه آزاد ارس کالاهایشان را بدون ریسـک به کشورهای هدف عرضه کنند.

حسن نژاد که سابقه فعالیت در حوزه بازار سرمایه را در کارنامه خود دارد، افزود: منطقه آزاد ارس با کشـورهای نخجوان، آذربایجان و ارمنستان مرز مشترک دارد؛ کشور ارمنسـتان تنها کشور عضو تجارت جهانی اسـت و بیشترین کالاهای ایران از مرز ارمنستان به کشورهای روسیه، گرجستان و سایر کشورها صادر می‌شود.

این کارشناس بازار سـرمایه افزود: با بررسی‌های انجام شـده از صادرات کالاها از منطقه آزاد ارس به نظر می‌رسـد که بورس کالا می‌تواند در حوزه صادرات بیشتر کالاهای سـاختمانی، ورق آلات، فولاد، سـیمان و... نقش مهمـی را در منطقه ایفا کند. مدیر مرکز نوردوز سازمان منطقه آزاد ارس با اشاره به مزیت شفاف‌سازی از طریق بورس کالای ایران اظهـار کرد: اگر صادرات ایـن محصولات از طریق بورس کالای ایران انجام شـود، هم میزان صادرات و هم کانال‌های صادرات شفاف می‌شود که سیستمی شـدن این کانال‌ها از طریق بورس کالای ایران امکان‌پذیراست.

حسـن نژاد در پایان مزایای حضور بورس کالا در منطقه آزاد ارس را برشـمرد و گفـت: هم اکنون برخی سـازمان‌ها در حـوزه تجارت بـه صورت سیستمی و نظام‌مند عمل نمی‌کنند و از این رو به مشکلات عدیده‌ای برمی‌خورند. این سازمان‌ها از طریق بورس کالای ایران خیلی راحت‌تر می‌توانند وارد عرصه صادرات شوند و به این ترتیب منطقه آزاد ارس و صادرکننده کشور می‌تواند به بهترین نحو از ظرفیت‌های این بورس بهره‌مند شوند.

پیش بینی «فیچ» از بازار فلز سرخ تا سال ۲۰۲۷

تقاضای مس سوار بر خودروهای برقی

پرویز امانیان

موسسه «فیچ» در جدیدترین تحلیل خود برآورد کرده که تقاضای مس در سال ۲۰۱۹ افزایش خواهد یافت. بر پایه این گزارش، تقاضای مس طی یک روند ۱۰ ساله تا سال ۲۰۲۷ میلادی به ۲۹ میلیون و ۸۰۰ هزار تن خواهد رسید که از رشد سالانه ۲,۶ درصدی حکایت دارد.

این موسسه هشدار داده که مصرف جهانی با رشد تقاضای برق و بخش‌های زیرساختی چین و همچنین انقلاب تولید خودروهای برقی از رشد عرضه سبقت می گیرد.

از طرفی، موسسه فیچ پیش بینی کرده که تولید سالانه مس طی سال‌های ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۷ شاهد رشد ۳,۶ درصدی خواهد بود.

بر اساس پیش بینی فیچ، تقاضای مس تصفیه شده از تولید فراتر می‌رود و بازار طی چند سال آتی با کسری مواجه می‌شود. به گفته این موسسه، تعادل جهانی مس تصفیه شده در سال ۲۰۱۸ شاهد کسری ۲۴۷ هزار تنی بوده است و این وضع تا سال ۲۰۲۱ باقی خواهد ماند.

به نظر می‌رسد، پیش بینی کسری برای دوره کوتاه مدت بوده، چراکه فیچ پیش بینی کرده است که کسری مس جهان به دلیل سرمایه‌گذاری روی پروژه‌های جدید از سال ۲۰۲۱ کاهش می‌یابد و بعد به سمت افزایش عرضه تغییر مسیر می‌دهد.

با فراتر رفتن تقاضای فلز سرخ از عرضه، شرکت‌های معدنی در سراسر جهان به دنبال اجرای پروژه‌های معدنی از سال ۲۰۲۰ خواهند رفت، بنابراین در چشم انداز بلند مدت انتظار می‌رود با سرمایه‌گذاری تولیدکنندگان مس روی پروژه‌های جدید و افزایش تولید مس، کسری جهانی عرضه مس کاهش یابد و پس از آن نیز بازار با مازاد عرضه مواجه شود.

پیش بینی تولید مس

تولید جهانی مس طی سال‌های آتی، افزایش پایداری را تجربه خواهد کرد، به طوری که کاهش هزینه‌ها و افزایش قیمت مس می‌تواند از این موضوع حمایت کند. همچنین افزایش قیمت مس در سال‌های آتی، توسعه پروژه‌ها بویژه در کشورهای شیلی، پرو و استرالیا را تقویت خواهد کرد.

بر پایه این گزارش، تولید مس تصفیه چین با رشد پایدار پیش بینی شده است و تولیدکنندگان از افزایش قیمت مس، سود خواهند برد.

فیچ برآورد کرده که تولید مس تصفیه شده چین از ۸,۸ میلیون تن در سال ۲۰۱۸ به ۱۱,۴ میلیون تن در سال ۲۰۲۷ افزایش یابد و رشد سالانه ۳,۱ درصدی را تجربه کند. تولیدکنندگان داخلی چین سود بیشتری را نسبت به رقبای خارجی کسب خواهند کرد.

شیلی به پیشگامی تولید مس در جهان ادامه می‌دهد. این کشور دومین تولیدکننده مس تصفیه شده به شمار می‌رود. شرکت دولتی «کودلکو» و شرکت BMW از اجرای طرحی با عنوان «ابتکار مسوولانه مس» خبر داده اند که به بهبود تعهد نسبت به مسوولیت‌های اجتماعی و اکولوژیکی در صنعت مس منجر خواهد شد.

این موسسه برآورد کرده که تولید مس پرو، رشد سالانه با ثباتی را تجربه کند، به طوری که پیش بینی شده تولید این کشور تا سال ۲۰۲۷ میلادی به ۳ میلیون و ۸۰۰ هزار تن برسد.

پیش بینی می‌شود، تولید مس استرالیا با رشد سالانه ۳,۱ درصدی به یک میلیون و ۲۵۰ هزار تن تا سال ۲۰۲۷ برسد. فیچ برای هند نیز با اشاره به رشد بسیار مناسب تولید مس در این کشور خاطر نشان کرده که تولید مس هندی‌ها تا سال ۲۰۲۷ با میانگین رشد سالانه ۷,۳ درصدی به یک میلیون و ۸۰۰ هزار تن خواهد رسید.

فیچ در این گزارش چشم انداز رشد تقاضای آمریکا را مسکوت باقی گذاشت، چراکه بسته مربوط به توسعه زیرساخت ترامپ را مطابق با انتظارات ندانست.

منبع: Mining.com

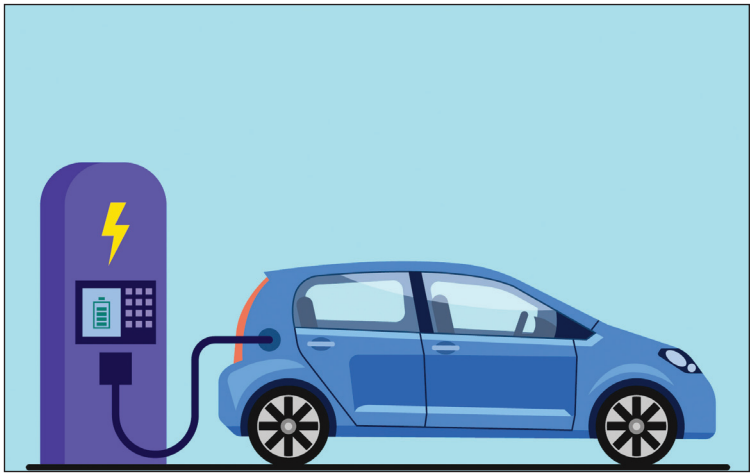

نمودار - رشد تولید مس در محدوده مثبت

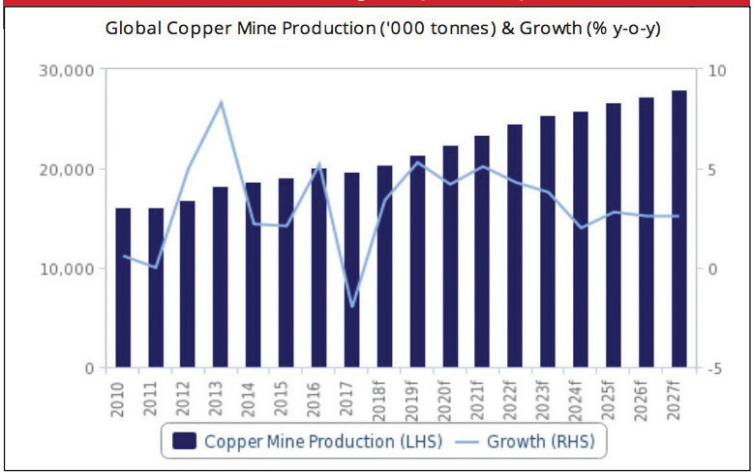

بررسی آخرین تحلیل‌ها از بازار فلز زرد

امنیت همیشگی طلا

روند نزولی قیمت طلا که از اوایل سال ۲۰۱۸ آغاز شده بود، در سه ماه پایانی متوقف شد و این فلز گرانبها مسیر صعود را در پیش گرفت و توانست بخش کوچکی از افت خود را جبران کند. بسیاری از گزارش‌ها و تحلیل‌های کارشناسان که در سه ماه چهارم سال گذشته منتشر شد، از آغاز دور جدید افزایش قیمت طلا طی سال ۲۰۱۹ حکایت می‌کرد. حال با آغاز سال ۲۰۱۹ و بروز برخی نشانه‌های مثبت، بیشتر تحلیلگران بر افزایش حتمی قیمت طلا تاکید می‌کنند و سرمایه‌گذاری در این بازار را سودآور می‌دانند. ارزیابی دیدگاه فعالان بازارهای طلا نیز نشان می‌دهد که بیش از ۷۰ درصد آنها انتظار افزایش قیمت را دارند. در این نوشتار به بررسی آخرین تحلیل‌ها و گزارش‌ها درباره روند حرکت بازار طلا در سال ۲۰۱۹ و پیش‌بینی‌های ارائه شده برای قیمت این فلز می‌پردازیم.

ضعف بازارهای سهام

سال گذشته، بازار سهام آمریکا بدترین ماه دسامبر خود از سال ۱۹۳۱ تاکنون را تجربه کرد. بازار کم رونق سهام و هراس سرمایه‌گذاران از گسترش رکود در بازارهای مالی موجب شده تا بازارهایی همچون فلزات گرانبها به ویژه طلا (که یک سرمایه‌گذاری امن به شمار می‌رود) مورد توجه قرار گیرند. گرچه این خبر خوبی برای اقتصاد جهان نیست اما مایه دلگرمی معامله‌گران بازار طلاست. همچنین داده‌های جدید از احتمال کاهش رشد اقتصادی آمریکا خبر می‌دهند که می‌تواند تاثیر منفی بر ارزش دلار داشته باشد. جنگ تجاری با چین هم موضوعی است که اقتصاد جهان را تهدید می‌کند.

چند پیش‌بینی

با توجه به این واقعیت‌ها، بانک سرمایه‌گذاری گولدمن ساکس پیش‌بینی خود از قیمت طلا را افزایش داد. تحلیلگران این بانک می‌گویند، قیمت طلا در سه ماه نخست ۲۰۱۹ از مرز ۱۳۰۰ دلار در هر اونس خواهد گذشت. این بانک با تجدیدنظر در پیش‌بینی‌های قبلی خود اعلام کرد: «قیمت هر اونس طلا در سه ماه نخست امسال به ۱۳۲۵ دلار و طی شش ماه به ۱۳۷۵ دلار افزایش خواهد یافت و تا پایان سال ما شاهد قیمت ۱۴۲۵ دلار برای طلا خواهیم بود.» در پیش‌بینی قبلی گولدمن ساکس این ارقام به ترتیب ۱۲۵۰، ۱۳۰۰ و ۱۳۲۵ دلار اعلام شده بود.

وبسایت investinghaven در تازه‌ترین برآورد خود، از احتمال جهش قیمت طلا در سال ۲۰۱۹ خبر داده است. این وبسایت در گزارش قبلی خود بالاترین قیمت طلا در سال ۲۰۱۹ را معادل ۱۳۷۵ دلار و محدوده خرید و فروش را بین ۱۳۰۰ تا ۱۳۷۵ دلار پیش‌بینی کرده بود. حال در تازه‌ترین گزارش از احتمال جهش قیمت طلا به ۱۵۵۰ دلار خبر می‌دهد. این پیش‌بینی بر پایه بررسی نمودارهای ۲۰ ساله و ۴۰ ساله قیمت طلا ارائه شده است. کارشناسان این مجموعه مهمترین علت این افزایش قیمت را تقویت ارزش یورو در برابر دلار می‌دانند. شورای جهانی طلا نیز در تازه‌ترین برآورد خود به رشد تقاضای جهانی طلا اشاره کرده و افزایش قیمت را محتمل دانسته است. این نهاد در گزارش خود می‌نویسد: «پس از ثبت قیمت ۱۱۶۰ دلار برای طلا در آگوست ۲۰۱۸ که تحت تاثیر رشد ارزش دلار رخ داد، از ماه اکتبر، با رکود نسبی بازارهای سهام، معاملات طلا رونق یافت و قیمت این فلز از مرز ۱۲۰۰ دلار گذشت. اگر بازارهای سهام آمریکا رونق خود را بازیابند و اقتصاد این کشور عملکرد خوبی نشان دهد، ارزش دلار تقویت خواهد شد و طلا برای صعود با چالش روبه‌رو خواهد شد. در غیر این صورت، راه برای افزایش قیمت طلا هموار می‌شود.» همچنین وبسایت longforecast در آخرین برآورد خود، میانگین قیمت هر اونس طلا در سال ۲۰۱۹ را ۱۳۳۱ دلار اعلام کرد که نسبت به قیمت‌های کنونی کمتر از ۵ درصد افزایش نشان می‌دهد. بر اساس گزارش این وبسایت، قیمت طلا تا پایان نیمه نخست امسال سیری صعودی داشته و به بیش از ۱۴۰۰ دلار خواهد رسید اما پس از آن و تا پایان سال با کاهش مواجه شده و به سطح ۱۳۰۰ دلار باز خواهد گشت.

تحلیلگران وبسایت Trading Economics از جمله کسانی هستند که معتقدند قیمت طلا در سال ۲۰۱۹ نه تنها افزایش نمی‌یابد بلکه با کاهش نیز روبه‌رو خواهد شد. در گزارش این وبسایت آمده است: «بر اساس پیش‌بینی تحلیلگران و بررسی مدل‌های اقتصادی می‌توان انتظار داشت که تا پایان سه ماه نخست ۲۰۱۹ قیمت هر اونس طلا در محدوده ۱۲۷۶ دلار در نوسان باشد. همچنین انتظار داریم که میانگین قیمت طلا طی ۱۲ ماه آینده معادل ۱۲۴۶ دلار باشد.» این پیش‌بینی در حالی مطرح می‌شود که بسیاری از کارشناسان احتمال کاهش قیمت طلا در سال ۲۰۱۹ را کمتر از ۱۰ درصد می‌دانند.

عوامل موثر بر بازار طلا

کارشناسان مهمترین عوامل موثر بر بازار طلا را که موجب افزایش قیمت این فلز در سال ۲۰۱۹ خواهد شد، به دو دسته اقتصادی و سیاسی تقسیم می‌کنند. در بخش اقتصادی می‌توان به تقاضای بانک‌های مرکزی جهان اشاره کرد که طی سال‌های اخیر همواره مورد توجه بوده است. همچنین انتظار می‌رود تقاضای دو کشور چین و هند نیز با افزایش روبه‌رو شود. رشد تقاضای بخش فناوری نیز از عواملی است که گفته می‌شود بر قیمت طلا تاثیر می‌گذارد. در عین حال، برخی تحلیلگران از احتمال وقوع یک بحران مالی دیگر در اقتصاد آمریکا و جهان خبر می‌دهند که می‌تواند پیامدهای ناگواری برای بازارهای مالی به همراه داشته باشد. اما در بخش سیاسی گفته می‌شود که جهان در سال ۲۰۱۹ با ریسک‌های زیادی مواجه خواهد بود. تنش‌های ژئوپلیتیک در خاورمیانه و احتمال بروز جنگی دیگر در این منطقه که مرکز تولید و انتقال انرژی جهان به شمار می‌رود، از مهمترین دلایل نگرانی سرمایه‌گذاران و عوامل تقویت قیمت طلا است. در همین حال، ناآرامی‌های فرانسه خطری بالقوه برای اتحادیه اروپا و منطقه یورو و بازارهای مالی قاره اروپا و عاملی برای نگرانی سرمایه‌گذاران است که تمایل آنها برای هدایت نقدینگی به بازارهای امن‌تر همچون طلا را تشدید می‌کند. اروپایی‌ها همچنین نسبت به آینده برگزیت و سیاست‌های دولت بریتانیا بیمناک هستند. در آن سوی اطلس، در آمریکا نیز اوضاع چندان مساعد نیست. اختلافات دولت و کنگره که به تعطیلی طولانی مدت برخی سازمان‌ها و نهادها دولتی منجر شده، اوجگیری مخالفت‌ها با سیاست‌های ترامپ در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی و بین‌المللی (به طوری که حتی برخی از احتمال استیضاح وی خبر می‌دهند) و هزینه‌های نظامی سنگین این کشور خطر بزرگی برای بازارهای سهام و اقتصاد آمریکا به شمار می‌روند. بدون شک در صورت تداوم این وضع، سرمایه‌گذاران پول‌های خود را به بازارهای امن‌تر مثل طلا هدایت خواهند کرد.

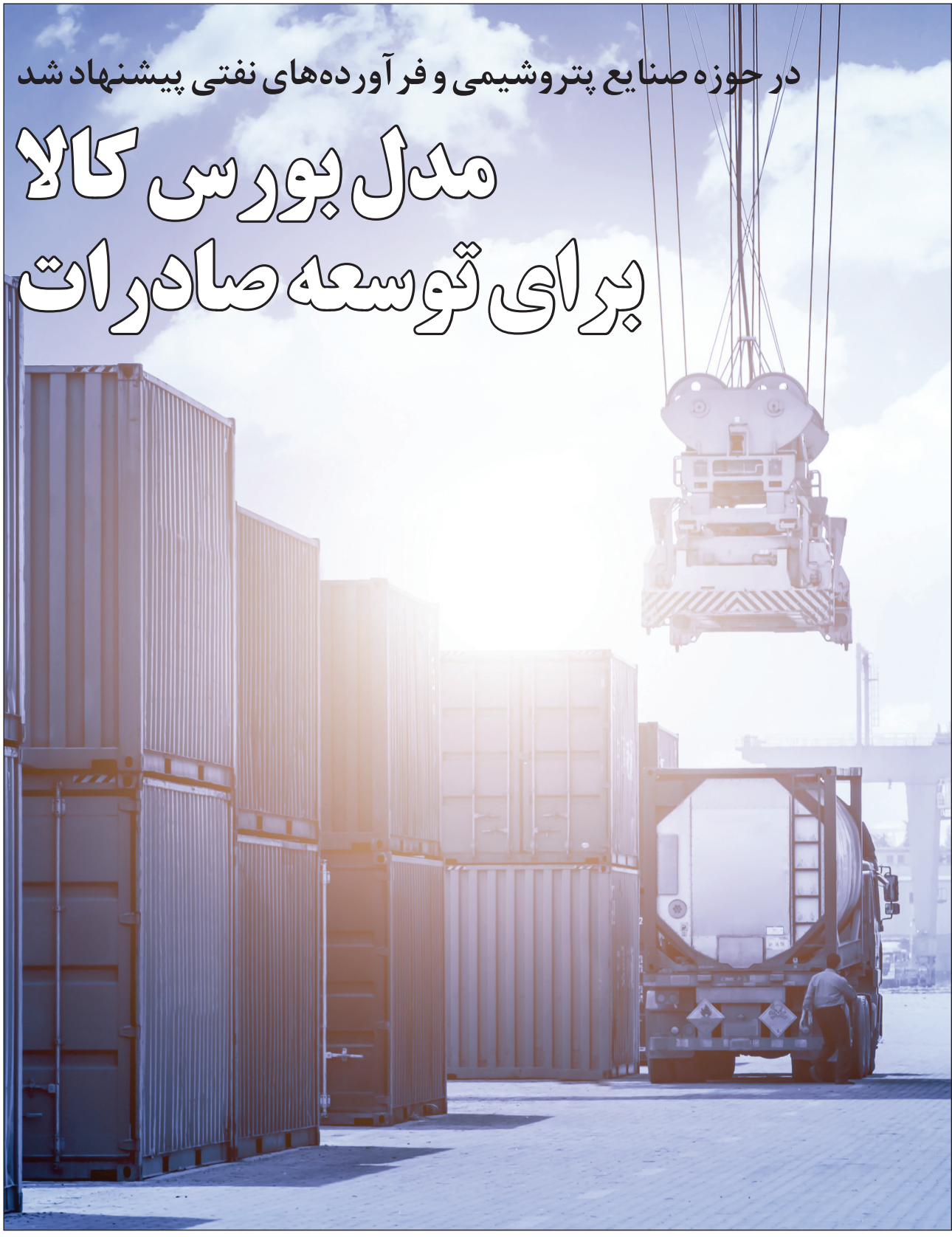

در حوزه صنایع پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی پیشنهاد شد

مدل بورس کالا برای توسعه صادرات

تشدید تحریم‌های اقتصادی و کاهش درآمدهای ارزی حاصل از صادرات نفت در حالی اقتصاد کشور را تحت تاثیر قرار داده که در این میان بستری چون بازار سرمایه می‌تواند نقش موثری در توسعه صادرات ایفا کند. در این زمینه به اعتقاد کارشناسان، بورس کالا با توجه به راه‌اندازی رینگ صادراتی از سال ۸۸، دارای مزیت‌ها و پتانسیل‌های زیادی در حوزه صادرات است. به اعتقاد کارشناسان نیز رینگ صادراتی به نوعی امکان جدیدی برای حضور در بازارهای جهانی را فراهم می‌کند و اگر مورد حمایت متولیان امر قرار گیرد، می‌تواند زمینه‌ساز جهش صادراتی کالاهای ایرانی باشد.

براساس آمار، رینگ صادراتی بورس کالا تاکنون میزبان معاملات کالاهای صادراتی زیادی از قبیل قیر، سنگ آهن، گندم، گوگرد و برخی فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی بوده است. از طرف دیگر اقلام صادراتی از کشور اشتراک بالایی با اقلام صادراتی و محصولات پذیرفته‌شده در بورس کالای ایران دارد که نشان‌دهنده ظرفیت استفاده از سازوکارهای بورسی در قالب معاملات و قراردادهای شرکت بورس کالای ایران در فرآیندهای صادرات در کشور است. این در حالی است که پتانسیل و ظرفیت‌های صادراتی تالار نقره‌ای در اقتصاد ایران آن گونه که باید و شاید ظهور و بروز نکرده است که به اعتقاد کارشناسان، آشنا نبودن صادرکنندگان با ظرفیت‌های بورس کالا، موانع ناشی از تحریم‌های بین‌المللی و چالش‌های موجود در حوزه تسویه وجوه بین کشورها، نوسانات قیمت کالاها در بازارهای جهانی به همراه بخشنامه‌های متفاوت در حوزه صادرات از جمله دلایل رشد آرام معاملات محصولات صادراتی در بورس کالا به شمار می‌رود. در همین زمینه و به منظور بررسی موانع صادرات کشور در دوران تحریم، همایش سراسری اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی با عنوان «توسعه صادرات قانون محور و بدون رانت» برگزار شد.

مدل بورس کالا برای توسعه صادرات

مدیرعامل بورس کالای ایران در این همایش به ظرفیت‌های بورس کالا در توسعه بازار صادراتی با وجود نوسانات قیمتی اشاره کرد و گفت: چاره مقابله با این نوسانات، پوشش نوسانات قیمتی و اطمینان از تامین مواد اولیه از طریق خرید مواد اولیه و فروش محصول به روش «کشف پریمیوم» است. سلطانی‌نژاد افزود: بورس کالای ایران دارای دو بازار فیزیکی و مالی بوده که بازار فیزیکی شامل دو رینگ داخلی و صادراتی است و محصولات صنعتی و معدنی، پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی و کشاورزی در این بازار عرضه و معامله می‌شود.

به گفته وی، تضمین اجرای تعهدات خریدار و فروشنده، انتشار اطلاعات عرضه و قیمت معاملات، امکان حضور مستقیم مشتریان خارجی، بازاریابی از طریق شبکه کارگزاران، کنترل منشا کالای صادراتی، کشف منصفانه قیمت با ایجاد شرایط همسان و رقابتی و در نهایت امکان انعقاد قراردادهای استاندارد تجاری بین‌المللی از جمله مهم‌ترین مزایای عرضه محصولات در رینگ صادراتی است.

مدیرعامل بورس کالای ایران با بیان اینکه در رینگ صادراتی بورس کالا انجام معاملات در چهار مدل معاملات نقد، نسیه، سلف و کشف پریمیوم (قیمت شناور) امکان‌پذیر است، گفت: بررسی نوسانات قیمت‌های مختلف از جمله قیمت نفت برنت طی چهار سال گذشته نشان‌دهنده پتانسیل بالای نوسان قیمت در فرآورده‌های نفتی و محصولات پتروشیمی است و می‌توان برای پوشش ریسک ناشی از این نوسانات قیمتی و به کمک معاملات کشف پریمیوم، قیمت کالاها را براساس فرمول و با انعقاد قرارداد نهایی در سررسید تعیین کرد. به‌طوری که مقایسه نوسانات قیمتی کالاها در سال ۲۰۱۸ نشان می‌دهد که نفت برنت با ضریب ۹,۳۶ درصدی، بالاترین ضریب تغییرات قیمتی را در بین کامودیتی‌ها همچون مس، ذرت و طلا دارد. سلطانی‌نژاد با تاکید بر لزوم توسعه بازار صادراتی با وجود نوسانات قیمتی اظهار کرد: چاره مقابله با این نوسانات، پوشش نوسانات قیمتی و اطمینان از تامین مواد اولیه از طریق خرید مواد اولیه و فروش محصول به روش کشف پریمیوم است تا ضمن اطمینان از تامین مواد اولیه بتوان ثبات قیمت نسبت به بازارهای جهانی را نیز در حوزه صادراتی ایجاد کرد.

وی به بیان تجربه جهانی در قراردادهای کشف پریمیوم اشاره کرد و گفت: در بورس فلزات لندن، معاملات پریمیوم برای تحویل کالا در مکان‌های جغرافیایی خاص که متقاضی بیشتری دارد به کار گرفته می‌شود. به این ترتیب می‌توان با بهره‌گیری از ابزارهای مالی جدید و ایجاد استراتژی هدفمند، موقعیت خرید یا فروش آتی با قیمت شناور را در بازار داخل نیز ایجاد کرد. به گفته وی، در قراردادهای تجاری بین‌المللی نیز تجار برای انعقاد قراردادهای آینده و در عین حال پوشش نوسانات قیمت اقدام به انعقاد قراردادهایی با قیمت شناور (قیمت براساس قیمت مرجع) می‌کنند. مدیرعامل بورس کالای ایران به امکان استفاده از ظرفیت‌های رینگ صادراتی از طریق قراردادهای بلندمدت کشف پریمیومی اشاره کرد و گفت: از طریق این معاملات، صادرکننده، بازار هدف صادراتی را مشخص کرده و قراردادهای بین‌المللی برای تامین کالا منعقد می‌کند که در این رابطه صادرکننده نیاز به «تضمین تامین کالا» برای برنامه‌ریزی صادرات دارد. تولیدکننده نیز زیرساخت لازم برای تولید را در اختیار دارد و به «تضمین فروش کالا» جهت برنامه‌ریزی نیازمند است. در نهایت، قرارداد کشف پریمیوم براساس فرمول مشخص (بر مبنای قیمت‌های مرجع) و پریمیوم کشف‌شده در بازار بین صادرکننده و تولیدکننده منعقد می‌شود.

کشف پریمیوم چیست؟

وی فرآیند معاملاتی انعقاد قرارداد کشف پریمیوم در بورس را تشریح کرد و گفت: معاملات کشف پریمیوم قراردادی است که در بازار فیزیکی معامله می‌شود و به موجب آن، طرفین متعهد می‌شوند که در زمان مشخصی در آینده (تحویل، حمل یا بارگیری) کالا را براساس قیمت نهایی (قیمت مبنا به علاوه مابه‌التفاوت توافق شده) معامله کنند. خریدار بخشی از ثمن معامله را در زمان توافق، به فروشنده می‌پردازد و تسویه مابقی وجه متعاقبا و براساس شرایطی انجام می‌شود که در زمان عقد قرارداد مشخص می‌شود. در این قرارداد، پریمیوم مبلغ یا درصدی است که برای محاسبه قیمت نهایی به قیمت مبنا اضافه یا از قیمت مبنا کسر می‌شود و قیمت مبنا قیمتی است که در زمان تعیین شده در اطلاعیه عرضه، از سوی مرجع مورد قبول بورس اعلام می‌شود. مدیرعامل بورس کالای ایران ادامه داد: به این ترتیب، معامله نهایی زمانی بین طرفین منعقد می‌شود که در قرارداد کشف پریمیوم طرفین متعهد به انجام آن طبق ضوابط بورس شده‌اند. این معامله در زمان مشخص‌شده در قرارداد کشف پریمیوم براساس قیمت نهایی، توسط بورس میان طرفین قرارداد کشف پریمیوم به صورت قرارداد نقد، نسیه یا سلف منعقد می‌شود. قیمت نهایی در این قراردادها نیز از فرمول توافق شده بین طرفین و پریمیوم کشف‌شده قابل محاسبه است. به گفته سلطانی‌نژاد در قرارداد کشف پریمیوم مبادله کالا با اختلاف قیمتی مشخص نسبت به قیمت مرجع و تحویل در زمان مشخص در آینده صورت می‌پذیرد و ابزاری برای پوشش ریسک و رونق مبادلات تجاری به شمار می‌رود. سلطانی‌نژاد از مشخصه‌های قابل تغییر این نوع قراردادها برای بهینه‌سازی براساس نیاز هر مشتری سخن گفت و تصریح کرد: در قراردادهای کشف پریمیوم، امکان تعیین قرارداد بهینه وجود دارد؛ به‌طوری که قرارداد کشف پریمیوم (زمان انعقاد معامله نهایی) می‌تواند برای سررسید کوتاه‌مدت و بلندمدت تعریف شود. همچنین فرمول تعیین قیمت معامله نهایی نیز می‌تواند

بین حداقل وابستگی و حداکثر وابستگی به پارامتر متغیر، تغییر کند. افزون بر این، پیش‌پرداخت این قرارداد نیز براساس قرارداد (بین صفر تا صددرصد) متغیر است و معامله نهایی می‌تواند در سه قالب معاملات نقد، سلف و اعتباری صورت گیرد. وی به بیان کاربردهای خاص قرارداد کشف پریمیوم پرداخت و گفت: متناسب با نیاز خریدار و فروشنده و به منظور پوشش ریسک قیمتی خریدار و فروشنده، تامین مالی کوتاه‌مدت و بلندمدت فروشنده و خریدار، می‌توان سررسید کوتاه‌مدت و بلندمدت را برای این قراردادها تعریف کرد و به دلیل منعطف بودن این ابزار مالی می‌توان میزان پیش‌پرداخت‌ها و فرمول تعیین قیمت معامله نهایی و نوع معامله را تغییر داد.

سلطانی‌نژاد سه پیشنهاد را مطرح و اظهار کرد: در این رابطه می‌توان پیشنهاد همفکری اتحادیه با بورس به منظور طراحی مدل‌های جدید معاملاتی را با هدف بهبود حلقه‌های زنجیره فرآیند توسعه اقتصادی (تولید، توزیع، مبادله و مصرف) جهت گسترش مبادلات تجاری و گسترش بازارهای هدف صادراتی ارایه کرد تا مدل‌هایی طراحی شود که مبتنی بر نیاز تولیدکننده، مصرف‌کننده و بازرگان و در جهت رفع نقاط ضعف فضای کسب‌وکار باشد.

مدیرعامل بورس کالای ایران گفت: همچنین به‌عنوان مورد دوم، پیشنهاد می‌شود که اتحادیه از طریق نظارت پیوسته بر عملکرد اعضا در بورس با هدف توسعه معاملات شفاف، نقش رگولاتوری بازار را ایفا کند. همچنین به‌عنوان سومین مورد پیشنهاد، بهره‌گیری از قراردادهای بلندمدت تامین مواد اولیه و قراردادهای بلندمدت صادراتی با استفاده از ابزار کشف پریمیوم را می‌توان ارایه داد که در این رابطه می‌توان به امکان خرید کشف پریمیومی و کیوم با توم و فروش کشف پریمیومی قیر در بورس کالا اشاره کرد.

اقدامی شجاعانه

مهدی شریفی نیک نفس، عضو کمیسیون انرژی اتاق بازرگانی نیز در خصوص کارکردهای بورس کالا برای بازار پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی گفت: ورود محصولات مختلف در بورس کالا به دلیل آنکه شفافیت ایجاد کرده و انحصار طلبی‌ها را در کشور از بین می‌برد، یک فضای رقابتی سالم در یک اتاق شیشه‌ای فراهم کرده است تا تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان در یک فضای شفاف و رقابتی حضور پیدا کنند. وی برداشتن سقف رقابت قیمت‌ها در بازار پتروشیمی و حذف تقاضاهای کاذب و غیرواقعی و در نهایت ایجاد تعادل در بازار را کار بسیار بزرگی دانست و گفت: برداشتن سقف رقابت قیمت‌ها، اقدام شجاعانه‌ای بود که برخلاف ممانعت‌ها و مخالفت‌هایی که در کشور وجود داشت، بورس آن را با موفقیت انجام داد. به نظر من برداشتن سقف رقابت قیمتی باعث شد کسانی که از محدودیت‌های قبلی به‌عنوان راهی برای سوءاستفاده بهره می‌بردند، از بازار کنار روند.

شریفی نیک‌نفس تاکید کرد: این اقدام مثبت بورس کالا در نهایت باعث شده بازار شفاف‌تر شده و هر خریدار هر تناژ از محصولی را که لازم دارد، به راحتی خریداری کند و سود ناشی از فروش محصولات به جای آنکه به جیب دلال‌ها و واسطه‌ها سرازیر شود، به جیب تولیدکننده‌ها رود. ضمن اینکه این اقدام مستقیما در قیمت تمام‌شده فروش شرکت‌ها اثر گذاشت و رقابت بین تولیدکننده‌ها را بیشتر کرد تا محصولات خود را در بورس عرضه کنند.

پوشش ریسک نوسانات ارزی

وی در خصوص پتانسیل‌های بورس کالا برای کمک به صنایع از جمله صنعت پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی در حوزه تامین مالی با استفاده از ابزارهای مالی نوین اظهار کرد: ما به‌عنوان یکی از فعالان صنعت، با بورس کالا پروژه‌ای را اجرایی کردیم که به کمک ابزارهای طراحی شده توسط بورس توانستیم جلوی ریسک ناشی از نوسانات ارزی را بگیریم. عضو کمیسیون انرژی اتاق بازرگانی با اشاره به اولین گواهی سپرده کالایی در صنعت پتروشیمی برای محصول پلی‌اتیلن سنگین بادی پتروشیمی جم گفت: به کمک گواهی سپرده کالایی ضمن اینکه می‌توانیم معامله‌گران و سرمایه‌گذاران بورسی را راهنمایی کنیم، مصرف‌کننده واقعی می‌تواند با خرید این اوراق کالای مورد نیاز خود را تحویل گرفته و مصرف کند. وی اظهار کرد: به کمک این گواهی‌ها موفق شدیم نوسانات را در بازار خنثی کرده و منابع مالی جذب تولید کنیم. همچنین با استفاده از گواهی سپرده کالایی، تولیدکننده نهایی بهای کالا و ارزش واقعی و ارزش افزوده آن را به دست می‌آورد. وی گفت: توسعه این ابزارهای مالی پیش‌نیازهایی دارد که با توجه به مزایای چندگانه آن، باید آنها را فراهم کرد.

کانالیزه کردن سرمایه‌ها به سمت تولید

احمد صرامی، عضو اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی نیز به تشریح نقش بورس کالا در توسعه صنایع پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی پرداخت و اظهار کرد: ما برای بورس کالا جایگاه بسیار متعالی و ویژه‌ای می‌خواهیم و تقاضای صددرصدی داریم که بورس با مکانیسم‌های بین‌المللی و شفاف‌تر به مباحث عرضه و تقاضا وارد شود. قطعا ما فعالان صنایع از حضور و عرضه در بورس اطمینان خاطر بیشتری پیدا می‌کنیم. به گفته این عضو اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی، بورس می‌تواند با ثبت دقیق داده‌های معاملاتی، مبنای اطلاعات و تصمیمات قرار گیرد. به طوری‌که هر چه محصولات بیشتری در بورس عرضه شود، شفافیت بیشتر شده و اعتمادسازی افزایش می‌یابد. همچنین در بورس مباحث پرداخت و دریافت روشن‌تر بوده و رشته صادراتی و تجارتی افراد در بورس مشخص‌تر است.

صرامی افزود: بورس کالا محلی امن و راهی برای کانالیزه کردن سرمایه‌های ما به سمت تولید است. بطوریکه بورس می‌تواند با طراحی مدل‌های نوین، منابع را در اختیار تولید قرار دهد. وی اظهار کرد: قطع به یقین بورس‌های کالایی در تمام دنیا نقش کلیدی در رابطه با شفافیت قیمت و نوع عرضه در بازار دارد. بورس کالای ایران هم علی رغم گذشت چندسال از تولدش، در حوزه فرآورده‌های نفتی نوپا محسوب می‌شود و شاید در مواردی گره‌هایی دارد که این گره‌ها به دست مدیران ارشد و کارشناسانی که دلشان برای کشور می‌تپد، در حال حل و فصل است. اگر بخواهیم به بورس کالای ایران نمره دهیم، در همین مدت کوتاه به اعتقاد من ۶۰ تا ۷۰ درصد از اهدافی که برای رینگ داخلی و صادراتی تعریف شده تامین کرده است. این عضو اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی افزود: در بحث شفافیت و کشف قیمت نیز بیش از ۷۰ درصد انتظارات و اهداف محقق شده است. تنها در بخش متقاضیان و خریداران باید اصلاحاتی صورت گیرد و نظارت‌ها و پایش بیشتری اعمال شود تا از خریداران و متقاضیان کالایی هم حمایت‌هایی صورت گیرد. چراکه به نظر می‌رسد در شرایط فعلی بیشتر وزنه به سمت تولیدکننده هاست و اگر بخواهیم در بازارهای بین‌المللی که همه شرایط مبتنی بر فضای رقابتی است، خوش بدرخشیم، باید موانع برطرف شود و حمایت‌های لازم از خریداران نیز بیش از پیش صورت گیرد. زیرا ما در فضایی مشغول به تولید هستیم که کشور با تحریم‌های بین‌المللی مواجه است و لازم به نظر می‌رسد تا تحریم‌ها و موانع داخلی برداشته شود.

راهکار پیشنهادی صحاف امین به دولت؛

حل مشکلی بزرگ با فرصتی دو ماهه

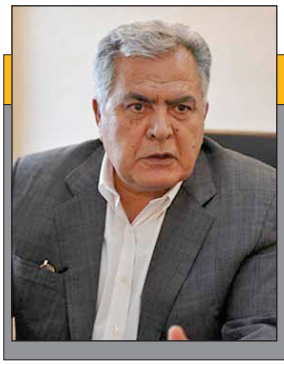

«دولت در صورت اتخاذ یک شیوه حمایتی، فقط فرصتی حداکثر دو ماهه برای دریافت مطالبات خود به پتروشیمی‌ها می‌دهد اما مشکل بزرگی را از واحدهای پایین دستی و صنایع تکمیلی برطرف می‌کند.» بیوک صحاف امین، رییس هیات مدیره انجمن ملی پلاستیک و انجمن تولیدکنندگان لوله و اتصالات پلی اتیلن در گفت و گو با "پیام اقتصادی بورس کالا" ضمن شرح مشکلات صنایع کوچک، پیشنهادی برای مشکلات صنایع پایین دستی و تکمیلی به دولت ارایه می‌دهد. وی در این گفت و گو، مشکلات صنایع پایین دستی را در دو عامل درونی و بیرونی می‌داند و بر اعتقاد واحدهای تولیدی به بورس کالا به عنوان بازاری قانون‌مند، تاکید می‌کند.

به نظر شما در سال ۹۷ مهمترین مشکلات صنایع پایین دستی در حوزه پلاستیک، لوله و اتصالات پلی اتیلن چه بود؟

صنایع پایین دستی در سالی که رو به پایان است، مشکلات زیادی را پشت سر گذاشتند. به دلیل رکود حاکم در صنایع و کمبود منابع دولت و همچنین بودجه‌های وزارت‌خانه‌ها برای طرح‌های عمرانی، صنایعی که تولید آن‌ها در بخش زیر بنایی مصرف می‌شود با مشکلاتی مواجه هستند. چراکه نبود منابع باعث شده بخش قابل توجهی از ظرفیت‌های این صنایع خالی از تولید باشد و این کارخانجات تولیدی را با تهدیدهایی مواجه کند.

موضوع دیگری که در سال ۹۷ مشکلاتی را برای صنایع پایین دستی ایجاد کرد، رشد نرخ ارز بود که در تمام بخش‌ها و مواد اولیه اجرایی شد. این افزایش نرخ ارز باعث شد توان اقتصادی در بخش خصوصی برای محصولاتی که این کارخانجات تولید می‌کنند، محدود شود.

زمانی که در بخش مولد بهای تمام شده کالای تولید و هزینه تامین مواد اولیه با افزایش نزدیک به دو برابری مواجه می‌شود، باید تمهیداتی اندیشیده شود تا اقتصاد بتواند چنین تورم‌هایی را بپذیرد، در غیر این صورت با رکود تورمی مواجه می‌شویم. متاسفانه اقتصاد ما خود را با این افزایش شدید نرخ تطبیق نداده که باعث بروز علایم رکود در اقتصاد شده است.

از سویی دیگر در زمان رشد بی مهابای نرخ دلار در نیمه اول سال، برخی تولیدکنندگان به دلیل نگرانی از تداوم این افزایش قیمت‌ها، در بورس کالا و با رقابت‌های تنگاتنگ مواد اولیه را با نرخ‌هایی حتی بالاتر از ارز نیمایی که در حال حاضر اقتصاد آن‌را معیار قیمت‌گذاری قرار داده، خریداری و در انبارها دپو کردند اما با توجه به ایجاد رکود در بازارها و کاهش تقاضا، برای این خریدها بازار مصرف وجود ندارد. به این ترتیب این موضوع هم از مشکلات مهم صنایع کوچک در سال جاری است که باعث شده نقدینگی صنایع و واحدهای تولیدی قفل شود. به این مفهوم که بخش قابل توجهی از نقدینگی آنها در نیمه ابتدای سال با خرید مواد اولیه بیش از نیاز، راکد باقی مانده است.

از دیگر مشکلات این صنعت نحوه تسویه حساب دولت با پیمانکاران است. در پروژه‌های دولتی برای تسویه مطالبات پیمانکاران اوراق دو ساله به آنها پرداخت می‌شود، این در حالی است که تولیدکننده باید به صورت نقد مواد اولیه از کارخانجات پتروشیمی خریداری کند.

تولیدکننده پس از پرداخت هزینه نقدی برای تامین مواد اولیه خود، بعد آن‌را در کارخانه به محصول نهایی تبدیل کرده، هزینه حمل را هم متقبل می‌شود تا کالای تولیدی خود را به دست مصرف‌کننده برساند.

ما در صورتی که تولیدکننده با پروژه‌های دولتی همکاری کنند با وجود پرداخت بهای تمام شده محصول خود به صورت نقد، وجه حاصل از فروش محصول خود را نقدا دریافت نمی‌کند بلکه مابه ازای آن اوراق دوساله دریافت می‌کند که باید دو سال برای دریافت وجه نقد خود صبر کند یا اینکه در بازار بدهی این اوراق را به فروش برساند. چنین مشکلاتی صنایع را دچار رکود کرده و باعث شده بنگاه‌های کوچک با حداقل ظرفیت خود فعالیت کنند.

از سوی دیگر قوانین و مقررات بخش صادرات از نظر بازگشت ارز به کشور، برای این گروه مشکل ساز است و صادرات را سخت محدود کرده است. با این تفاسیر باید در شرایط تحریم صنایع کوچک تر را حمایت کرد که متاسفانه چنین اتفاقی فعلا رخ نداده است.

پیشنهادهای شما به بورس کالا برای کمک به صنایع پایین دستی چیست؟

بورس فضایی است که مواد اولیه به شیوه‌ای شفاف و مطلوب در آن به فروش می‌رسد. بورس در صورت حمایت دولت و بخش خصوصی، می‌تواند قوانینی را وضع کند که عرضه مواد اولیه به خصوص در حوزه پتروشیمی با نظم کامل و با حجم‌های مشخص صورت گیرد.

در حال حاضر بخشی از رقابت‌های بالاتر از نرخ‌های نیمایی انجام می‌شود و دلیل آن هم این است که برخی از عرضه کنندگان به دلیل آنکه محصولات آن‌ها از تقاضای بالایی برخوردار است، استمرار عرضه با حجم مورد نیاز بازار را رعایت نمی‌کنند که امیدواریم پشتوانه‌ای بر مبنای قانون برای بورس ایجاد شود تا روند تامین مواد اولیه با نظارت بورس به شکلی دقیق رقم بخورد. همچنین براساس دستورالعمل‌های ستاد تنظیم بازار، عرضه کنندگان باید حداقل کف عرضه‌ها را رعایت کنند و به طور هفتگی عرضه‌های خود را انجام دهند تا تقاضا زیاد نشود و واحدها مجبور نشوند با رقابت‌های سنگین، در نرخ‌هایی بالاتر از قیمت‌های پایه بین المللی، مواد اولیه تهیه کنند. همچنین علاوه بر موارد فوق با توجه به افزایش چشمگیر هزینه‌های تولید در صنایع پایین دستی، اگر امکان کاهش کارمزد هم وجود داشته باشد، حمایت از صنایع پایین دستی به شکلی روان‌تر انجام می‌شود.

به نظر شما اگر بورس کالا نبود، فرآیند تامین مواد اولیه صنایع چه شرایطی داشت و چه مشکلاتی بروز می‌کرد؟

ما به عنوان یک بخش از صنایع کوچک کشور به بورس کالا اعتقاد کامل داریم و معتقدیم این بازار بستری شفاف و نظام‌مند برای انجام معاملات و تامین مواد اولیه است. در واقع در این شرایط خاص اقتصاد کشور، تنها بازاری که به طور شفاف عمل می‌کند و دادوستدهای آن کاملا شفاف انجام می‌شود، بورس کالا است. در این بازار به طور واضحی خریدار و فروشنده مواد اولیه قابل رصد هستند و جزییات معاملات،خرید و فروش‌ها، نوسان‌های قیمتی و همه موارد مربوط به یک معامله شفاف و عادلانه کاملا مشخص است.

به این ترتیب واحدهای کوچک و پایین دستی این بازار را به عنوان بازاری کارا که بر مبنای شفافیت و عدالت در چارچوب قانون حرکت می‌کند قبول دارند. البته در هر بازاری کاستی‌هایی وجود دارد که در مقابل مزایایی که بورس کالا برای صنایع دارد، قابل قیاس نیست. بنده معتقدم که برای حمایت هر چه بیشتر صنایع تولیدی کشور در بستر بورس کالا، باید تدابیر قانونی و همچنین مشوق‌هایی در نظر گرفت تا همه فعالان اقتصادی به حضور در بورس ترغیب شوند.

پیشنهادهای شما برای بهبود روند تامین مواد اولیه توسط صنایع پایین دستی از طریق بورس کالا و رفع مشکلات فعلی صنایع پایین دستی چیست؟

برای خروج از بحران در شرایط فعلی زمانی که گردش مالی واحدهای تولیدی به دلیل دپوی مواد اولیه، رکود و عدم فروش در بازار به شدت کاهش پیدا کرده، تنها راهکار حمایتی برای بنگاه‌ها و صنایع کوچک، رفع چالش کمبود نقدینگی آن‌هاست؛ یکی از این راهکارها، تخفیف در قیمت‌های فروش یا ارایه تسهیلات است.

در این میان دولت می‌تواند با یک راهکار پیشنهادی بدون آنکه متحمل هزینه‌ای شود، این حمایت را انجام دهد. پتروشیمی‌ها می‌توانند در زمان دریافت خوراک از وزارت نفت، مهلت دو ماه برای پرداخت بگیرند مشروط به اینکه محصولات خود را نیز با مهلت پرداخت سه ماهه، به واحدهای پایین دستی بفروشند. در این شرایط سرمایه‌های جدیدی وارد بنگاه‌های تولیدی می‌شود چراکه آنها فرصت دارند پیش از پرداخت مطالبات خود بابت تامین مواد اولیه، محصول را تولید و به فروش برسانند. در صورت اتخاذ این شیوه‌های حمایتی، واحدهای تولیدی دیگر احتیاجی ندارند که تسهیلات با بهره‌های بالا از بانک‌ها برای تامین مواد اولیه دریافت کنند. دولت با چنین حمایتی فقط یک فرصت حداکثر دو ماهه برای دریافت مطالبات خود به پتروشیمی‌ها می‌دهد اما مشکل بزرگی را از واحدهای پایین دستی و صنایع تکمیلی برطرف می‌کند.

بورس کالا
سرعت‌گیر تحریم‌ها

در روزهایی که تحریم‌های یک جانبه آمریکا علیه ایران، صادرات محصولات را با چالش‌هایی روبه‌رو کرده است، روح الله وحید کیانی رییس پیشین تنظیم بازار صنایع پایین دستی پتروشیمی، اعتقاد دارد که با وجود همه سختی ها، در بازار برخی از محصولات ایران مشتری‌های بسیار خوبی وجود دارد که می توان با استفاده از ظرفیت‌های رینگ صادراتی بورس کالا به سمت تاثیرگذاری بر قیمت‌های منطقه‌ای پیش رویم. کیانی همچنین معتقد است که با دو راهکار یعنی تنظیم قواعد خرده فروشی و ورود صندوق‌های ریسک‌پذیر به منظور تامین چالش‌های مربوط به نقدینگی، فرایند تجارت در بورس کالا گسترده تر می‌شود. متن کامل گفت‌وگوی «پیام اقتصادی بورس کالا» با وحید کیانی را در ادامه می خوانید.

پس از گذشت ۱۵ سال از تاسیس بورس فلزات و ۱۱ سال از راه‌اندازی بورس کالای ایران، عملکرد این بورس را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

در مجموع، ایجاد شفافیت در معاملات، کشف قیمت براساس مکانیسم عرضه و تقاضا، وجود تضامین خریدار و فروشنده برای پایبندی به تعهدات و انجام معاملات در حداقل زمان از جمله مزایایی است که بورس کالا در معاملات محصولات پتروشیمی و کل اقتصاد ایجاد کرده است. افزون بر این، زیرساخت‌های اطلاعاتی از جمله مهم‌ترین مسائلی است که بورس کالا توانست با ایجاد آن کمک کارایی به معاملات پتروشیمی کند.

از این رو، روند حرکتی بورس کالا را مثبت ارزیابی می کنم؛ البته این مثبت بودن به معنای بدون نقص بودن نیست و این بورس می تواند در ادامه راه خدمات متنوعی با استفاده از ابزارهای مالی به فعالان صنایع ارائه دهد.

همچنین نبود برخی زیرساخت‌ها در اقتصاد و بعضا وجود محدودیت‌هایی در اقتصاد کشورمان باعث شد تا بورس کالا با دست اندازهایی در مسیر پیشرفت خود روبه رو شود اما در مجموع عملکرد بورس کالا در حوزه پتروشیمی مناسب ارزیابی می‌شود.

روند کشف قیمت‌ها در بورس کالا را چگونه می‌بینید؟

فرایند واقعی کشف قیمت به شکل ایده آل نیاز به چند پارامتر جدی دارد؛ در وهله نخست، باید به اعلام قیمت پایه محصولات توسط عرضه‌کننده توجه کرد. از سوی دیگر، نباید محدودیتی برای خریدار و فروشنده وجود داشته باشد؛ همچنین اعمال نکردن محدودیت‌های رقابتی و محدودیت‌های خرید، ایجاد فضای رقابتی مثبت یا منفی از دیگر نکاتی است که باید برای کشف صحیح قیمت به آن توجه شود؛ اجرای این موارد در اقتصاد ما به دلایل مختلف همچون دولتی بودن اقتصاد به شکل کامل انجام نمی‌شود به طوریکه در حال حاضر قیمت پایه محصولات پتروشیمی توسط شرکت ملی پتروشیمی اعلام می‌شود و خریداران باید توسط سامانه بهین یاب تایید شوند.

به این ترتیب، خریداران به میزان اعلامی تاییده شده در بهین یاب و با حداقل تناژ ۲۲ تن و با رقابت به معامله بپردازند.

از این رو، نمی توان انتظار داشت که کشف قیمت واقعی در اقتصاد ما به شکل ایده آل و بدون نقص روی دهد؛ اما با همه این تفاسیر، در بورس کالا در حوزه پتروشیمی، عرضه و تقاضا در مقابل هم قرار می گیرند و معامله گران بر روی قیمت پایه اعلامی که برمبنای نرخ ارز داخلی و قیمت جهانی محصولات تعیین می‌شود، رقابت می کنند و این روند بهترین سازوکار برای رسیدن به یک نرخ تعادلی است.

گستردگی تعداد کالاهای معامله شده در بورس و ارتباط هرصنعت به صورت مستقیم و غیرمستقیم با سایر صنایع را چگونه ارزیابی می کنید؟

عملکرد مطلوب بورس کالا این است که میزان معاملات بیشتر شود و بتواند بر بازار آزاد، بازارهای منطقه‌ای و بین‌المللی نقش محوری و تاثیرگذار داشته باشد. بنابراین، در اولویت کاربردی بورس کالا باید تعداد محدودی کالا با معاملات بالا باشد و سپس تعدد و تکثر کالاها رخ دهد؛ قطعاً با ایجاد زیرساخت‌ها، به خصوص زیرساخت‌های مالی و لجستیک می توان انتظار جهش بسیار بالایی رو در عملکرد کمی بورس کالا داشت.

روند تامین نیاز صنایع پایین‌دستی از طریق بورس کالا چگونه است؟ آیا این گروه از عرضه و معامله محصولات در بورس کالا رضایت دارند؟

در حوزه خریداران محصولات پتروشیمی با صنایع خرد روبه‌رو هستیم؛ یعنی مشتریان، کارخانه‌های تولیدی کوچک با تعداد اندکی کارگر هستند که اطلاع و آگاهی چندانی از بازار سرمایه، بورس کالا، کارگزاری و... ندارند. از سوی دیگر، اخذ پروانه و تاییدیه‌های صنعتی نیز به شکلی است که تحصیلکرده‌ها نیز به سختی از پس آن برمی‌آیند؛ از این رو، برای بنگاه‌های کوچک تولیدی، گذر از استعلام‌های تاییدی نهادهای بالادستی بسیار مشکل است. از سوی دیگر، مواردی مانند دستورالعمل‌های مترتب بر معاملات، پرهیز از خرده‌فروشی و فروش اعتباری و عرضه نشدن دائمی تمامی گریدها، موجب پدید آمدن بازار آزاد می‌شود. در واقع، نقدینگی و سرمایه در گردش بنگاه‌های کوچک، اندک است و ابزار مالی خاصی هم برای آنها وجود ندارد؛

بنابرایـــن رو آوردن به خرید از بـــازار آزاد بعضا در این معاملات مشاهده می‌شود. با همه این تفاسیر روند تامین نیاز صنایع پایین دستی از بورس کالا به مراتب بهتر از سال‌های گذشته است و در این بین راضی نبودن صنایع پایین دســـتی از شرایط معاملات به عملکرد بورس کالا ربطی ندارد، بلکه سیاســـت‌گذاری کلان در این زمینه مورد انتقاد قرار می‌گیرند.

عملکـــرد سامانه بهین یـــاب را به عنـــوان سامانه‌ای برای بهبـــود محیط کسب و کار و افزایش کیفیت ارایه اطلاعات و خدمات چگونه می‌دانید؟

سامانه بهین یاب سامانه بسیار حجیم و چندوجهی است که با هدف توزیع شفاف مواد اولیه به صنایع پایین دستی پتروشیمی ایجاد شده است و یکی از الزامات عملکردی هر سامانه ثبات در مولفه‌های تاثیرگذار و قاعده‌گذاری بر آن سامانه است.

با توجه به اینکه بازار محصولات پتروشـــیمی به دلیل مزیت‌های موجود در توسعه زنجیره‌ای آن، پویا و در حال گسترش و توسعه است؛ این سامانه نیز مجبـــور به اصلاحـــات و بـــه روز نمایی مداوم است که با اشـــاره به درک چالش‌ها و مشکلات، در حال بهبود اســـت. به عبارت دیگر، این سامانه از بزرگترین سامانه‌ها و بانک‌های اطلاعاتی است که نمی‌توان انتظار عملکرد بـــدون نقص از آن را داشت و کارکرد ویژه آن شفاف‌ســـازی در توزیع محصولات پتروشیمی و رسیدن مطلوب و پایدار مواد اولیه بـــه واحدهای تولیدی اســـت. درواقع یکی از کارکردهای ســـامانه بهین‌یاب، تخصیص مناسب و شفاف مواد اولیه به صنایع پایین دستی پتروشیمی است.

پیشنهاد شما برای حل چالش‌های معامـــلات صنایع پاییـــن دســـتی پتروشیمی چیست؟

برای این مهم می‌توان ۲ راهکار عملی را پیشنهاد کرد؛ در وهله نخست، باید قواعد خرده فروشی در بورس کالا تنظیم شود تا بتوان با آنها بازار آزاد را به بهترین نحو ممکن مدیریت کرد. از سوی دیگر، اگر صندوق‌های ریســـک‌پذیر به این بازار بیایند، می‌توان از این طریق روند معاملات و چالش‌های مربوط به نقدینگـــی را بـــرای بنگاه‌های کوچک صنایع پایین‌دستی پتروشیمی تسهیل کنند.

به عبارت دیگر، باید فرایند تجـــارت در این بازار گســـترده شـــود، چون هرچه بازار بزرگتر شود، فضای رقابتی در آن بهتر شکل می‌گیرد.

آیـــا امکـــان انجـــام صـــادرات (به کشورهایـــی مانند عـــراق یا سایـــر مشتریان خارجی) محصـــولات تولیـــدی پتروشیمی از بورس کالا وجود دارد؟

سوابق سنوات گذشته نشان می‌دهد، تلاش‌های متعددی برای رونق به معاملات رینگ صادراتی با پذیرش و عرضه محصولات پتروشیمی (بخصوص محصولات پلیمری و شـــیمیایی) در بورس کالا شده که موفقیت خیلی زیادی را به دنبال نداشته است.

این در حالی است که محصولات ایران مشتریان بســـیار خوبی دارند و با ادامه تلاش‌هـــا می‌توان با اســـتفاده از رینگ صادراتی بـــورس کالا، بازار بســـیار مناســـبی برای آنها به دســـت آورد. برای مثال می‌تـــوان به متانـــول و اوره اشـــاره کرد که خریدارانی خوبی از هند و چیـــن دارند و با ایجاد زیرســـاخت‌هایی با حضور متخصصـــان بازرگانی در حـــوزه محصولات شـــیمیایی می‌توانیم نقش قیمت‌ســـاز (Price Maker) را در بازارهـــای منطقه و بین‌المللی به دســـت آوریم؛ بورس کالا می‌تواند ابزاری بسیار مناسب برای کم اثر کردن تحریم بر بازار محصولات شیمیایی و پلیمری باشد و زنجیره محصولات پتروشیمی و پالایشگاهی را به ثبات برساند.

بازار طلای سیاه براساس آخرین پیش‌بینی‌ها

نفت به آشتی تجاری لبخند می‌زند؟

بـازار جهانی نفـت در سـال ۲۰۱۸ روزهای پر تلاطمـی را پشت سر گذاشـت و با وجود رشد نسبی از ابتدای سال، در سه ماه چهارم با افت شدید قیمت (حدود ۴۴ درصد) روبه‌رو شد. اما در معاملات دو هفته نخست امسال، بهای نفت خام رشد قابل قبولی را تجربه کرد به طوری که نفت سبک آمریکا و برنت در یای شمال بیش از ۲۰ درصد افزایش پیدا کردند. تغییر مسیر قیمت‌ها از ابتدای سال ۲۰۱۹ این احتمال را که امسال با رونق بازار نفت خام و افزایش قیمت‌ها مواجه شویم، تقویت کرده است. در حال حاضـر، معیارها و فاکتورهای مورد توجه تحلیلگران از تـداوم رونق بازار انـرژی و افزایش تقاضا برای نفـت خام، گاز طبیعی، زغال سنگ و بـرق در میان‌مدت و بلندمدت حکایت می‌کننـد. افزایش تقاضا از جملـه عوامل اصلی افزایـش قیمت‌ها به شمار می‌رود. در این نوشتار به معرفی دلایل و عوامل افزایش قیمت نفـت خام و بررسی روند حرکت قیمت‌ها در سـال ۲۰۱۹ بر پایه آخرین برآوردهای کارشناسان می‌پردازیم.

اتحاد تولیدکنندگان

به دنبـال سقوط مداوم قیمـت نفت خام در سه ماه پایانی سـال ۲۰۱۸، اعضای سازمان اوپـک که حدود یـک سوم نفت مـورد نیاز جهـان را عرضـه می‌کنند، به همـراه دیگر تولیدکننـدگـان بـزرگ نفت خـام تصمیم گرفتند برای کنترل رونـد نزولی قیمت‌ها، از حجم تولید و عرضه خـود بکاهند. در این راستا، مقام‌های نفتـی عربستان (به عنوان بزرگترین تولیدکننده اوپـک) و روسیه (به عنـوان بزرگترین تولیدکننـده غیراوپک) تاکید کردند که به برنامه کاهش تولید نفت خام تا رسیدن قیمت‌ها بـه سطوح منطقی پایبنـد خواهند بـود. رفتار ایـن دو کشور همواره مـورد توجه معامله‌گـران بازارهای نفت است. انتشار اخبار ایـن توافق و اعلام پایبندی به آن موجـب شد تا رونـد نزولی قیمت‌ها متوقف شود و امید به افزایش دوباره قیمت نفت خام در بازارهـا تقویت شود. بر اساس گزارش موسسه پلاتـس که در پایان نخستین هفته معاملات در سال ۲۰۱۹ منتشر شد، میزان تولیـد ۱۵ عضـو سازمان اوپک در ماه دسامبر بـا ۶۳۰ هـزار بشکه کاهش نسبت به ماه نوامبر به ۳۲ میلیون و ۴۳۰ هزار بشکه در روز رسید که کمترین رقم در ۶ ماه گذشته بود.

با این حال تحلیلگران بانک سرمایه‌گذاری مورگان استنلی بـر این باورند کـه زمان‌بر بـودن برنامه کاهـش تولید در کنـار میزان بـالای ذخایر نفت خـام بازار و رشـد ناچیز تقاضـا از افزایش چشمگیر قیمـت نفت در سـال ۲۰۱۹ جلوگیری خواهد کـرد و قیمت نفت سبک آمریکا در محـدوده زیر ۶۰ دلار و برنـت زیـر ۶۵ دلار نوسـان خواهند کرد. آنها می‌گوینـد، اجرای برنامـه مشابهی در آغاز سـال ۲۰۱۷ مـورد توافق قـرار گرفت اما نتیجه‌ای در بر نداشـت. در نیمه نخست سال ۲۰۱۷ با وجـود کاهش عرضـه، ذخایر نفت افـت نامحسوسی داشتنـد و چندین ماه طـول کشید تـا نفت اضافـی موجود به انبارهای مقصد برسند. به همین دلیل تنها

در نیمه دوم سال ۲۰۱۷ بود که میزان ذخایر با کاهش روبه‌رو شد. این بار نیز انتظار می‌رود با افزایش قیمت‌ها، تولیدکنندگان بزرگ برای سودبری حداکثری از شرایط بازار اقدام به افزایش عرضه کنند و عملا اجرای کامل این برنامه ناکام خواهد ماند. این بانک پیش‌بینی خود از قیمت نفت خام در سال ۲۰۱۹ را ۸۱ دلار کاهش داده است. در مقابل، تحلیلگران بانک ING Bank NV معتقدند، شواهد زیادی از پایبندی اعضای اوپک و تولیدکنندگان غیراوپک به برنامه کاهش تولید و تاثیر آن بر بازار وجود دارد و این روند از یک سو به ایجاد تعادل بین عرضه و تقاضا و از سوی دیگر به افزایش قیمت‌ها منجر خواهد شد.

کنترل عرضه و پیش‌بینی افزایش تقاضای نفت (براساس اعلام کارشناسان، روند صعودی افزایش تقاضا دست‌کم تا سال ۲۰۴۰ ادامه خواهد یافت)، از جمله عواملی است که به افزایش قیمت‌ها کمک خواهد کرد.

آشتی تجاری؟

در کنار اقدام تولیدکنندگان نفت خام به کاهش تولید، کارشناسان از احتمال پایان جنگ تجاری بین آمریکا و چین به عنوان مهمترین دلیل افزایش قیمت نفت خام در آغاز سال ۲۰۱۹ یاد می‌کنند. پایان اختلافات تجاری بین آمریکا (بزرگترین مصرف‌کننده نفت جهان) و چین (بزرگترین واردکننده نفت خام جهان) به معنای رونق اقتصادی و افزایش تقاضا برای نفت است که در صورت پایبندی کامل تولیدکنندگان به برنامه کاهش تولید، به افزایش قیمت‌ها منجر خواهد شد. هرچند در این باره نیز برخی کارشناسان بدبین هستند و معتقدند تا حل کامل اختلافات تجاری بین دو ابرقدرت اقتصادی جهان راه درازی در پیش است، بنابراین نمی‌توان درباره تاثیر این اتفاق بر بازار نفت عجولانه قضاوت کرد. در ماه‌های اخیر دو کشور آمریکا و چین با وضع تعرفه‌های سنگین بر کالاهای وارداتی یکدیگر، جنگ تجاری را آغاز کردند که تاثیر منفی بر بازارهای جهانی به ویژه بازار کامودیتی‌ها بر جا گذاشت. در حال حاضر هر دو کشور از نظر اقتصادی برای حل مشکل تحت فشار قرار دارند.

فدرال رزرو و دلار

نوسان ارزش دلار در برابر ارزهای دیگر از عوامل موثر بر قیمت نفت خام به شمار می‌رود چراکه قیمت‌گذاری و خرید و فروش نفت با این ارز انجام می‌شود. پیش از این اعلام شده بود که فدرال رزرو قصد دارد در سال ۲۰۱۹ در ۳ یا ۴ مرحله نرخ‌های بهره را افزایش دهد. این اقدام به معنای تقویت ارزش دلار است. اما کارشناسان می‌گویند، به دلیل وجود برخی موانع اقتصادی، فدرال رزرو نمی‌تواند نرخ‌های بهره را تا این حد افزایش دهد. بنابراین دلار به عنوان یک مولفه مهم در تعیین قیمت نفت خام، در سال ۲۰۱۹ تاثیر زیادی بر سطح قیمت‌ها نخواهد داشت.

نگرانی‌های بازار

یکی از مهمترین نگرانی‌های بازار نفت، احتمال کاهش حجم سرمایه‌گذاری برای حفظ سطح کنونی تولید در جهان است که بر میزان عرضه در میان و بلندمدت تاثیر منفی دارد. بسیاری از تولیدکنندگان اینگونه استدلال می‌کنند که با قیمت‌های کنونی نفت، امکان سرمایه‌گذاری برای حفظ تولید و نیز اکتشافات جدید وجود ندارد. انتشار چنین اخباری می‌تواند جو روانی بازار را در جهت افزایش قیمت‌ها تحریک کند. البته وابستگی تولیدکنندگان به درآمدهای نفتی نیز عامل مهمی است که این کشورها را به فعالیت در جهت افزایش قیمت‌ها تشویق می‌کند. با قیمت‌های کنونی نفت خام، بسیاری از تولیدکنندگان (اوپک و غیراوپک) با کسری بودجه مواجه می‌شوند.

در مقابل، تولیدکنندگان اوپک و روسیه نگرانی دیگری دارند که افزایش تولید نفت شیل آمریکاست. براساس پیش‌بینی‌ها، میزان تولید نفت شیل آمریکا تا سال ۲۰۲۰ روزانه ۲ تا ۳ میلیون بشکه افزایش خواهد یافت که این اتفاق، بازار جهانی را با مازاد عرضه مواجه می‌کند. کارشناسان معتقدند، در صورت افزایش عرضه نفت آمریکا در دو سال آینده، اوپک دو راه در پیش دارد: نخست، کاهش بیش از پیش عرضه برای حفظ سطح قیمت‌ها؛ دوم، افزایش تولید برای حفظ سهم بازار. هر یک از این راه‌ها، مزایا و زیان‌هایی را برای تولیدکنندگان نفت اوپک در پی خواهد داشت و بدون شک، بازارهای نفت جهان را نیز تحت تاثیر قرار خواهد داد.

سال رونق

در مجموع بیشتر کارشناسان و تحلیلگران نفتی بر این باورند که سال ۲۰۱۹ برای بازار نفت خام سال رونق نسبی است و قیمت‌ها عموما سیر صعودی خواهد داشت. میانگین قیمت نفت خام سبک آمریکا در این سال حدود ۶۰ دلار، میانگین قیمت نفت برنت حدود ۶۵ دلار و میانگین بهای سبد نفت اوپک نیز حدود ۶۳ دلار پیش‌بینی شده است.

قیمت نفت خام سبک آمریکا در پایان معاملات هفته دوم ژانویه ۲۰۱۹

شاخص دلار در پایان معاملات هفته دوم ژانویه ۲۰۱۹

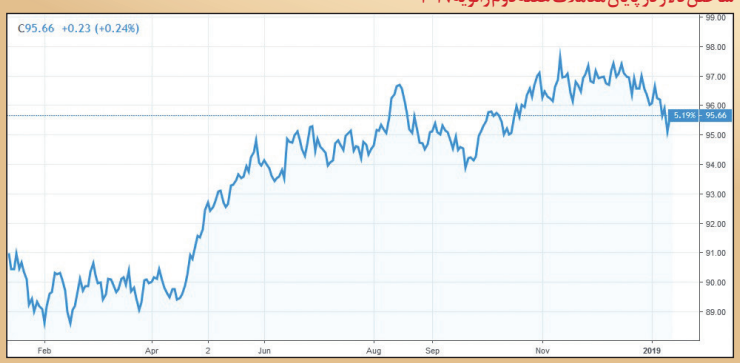

بازتاب آمار معاملات بورس کالا در صنایع

همه می‌دانند

علی لشکری: شفافیت معاملاتی بورس کالا باعث شده تا مسوولان و فعالان صنایع به یک منبع اطلاعاتی متصل باشند

مهدیه انوشه

۱۵ سال از راه‌اندازی نخستین بورس کالایی در کشور می‌گذرد و طی این سال‌ها یکی یک اصلاح ساختاری اساسی در حوزه آمار بازارهای کالایی کشور ایجاد شده است. امروز ابهام‌های آماری جای خود را با جداول پر از اعداد و نمودارها در نشست با مسوولان تنظیم بازار گرفته و از کوچک‌ترین صنعت تا غول‌های صنعتی کشور همگی یک آمار هماهنگ برای ارائه و تشریح بازارها در دست دارند. آماری که به گفته علی لشکری، عضو هیات مدیره جامعه صنعت کفش ایران باعث شده تا امروز صنایع پایین دستی قادر باشند میزان عرضه، تقاضا، قیمت، نوسان عرضه، عرضه‌های قطره چکانی و امثال این رفتارها را تحلیل کنند و حتی برای اعلام کاستی‌های بازار و بهبود اوضاع به مسوولان، گزارش مستند ارائه دهند». این آمارها که امروز در اختیار همه فعالان صنعت قرار دارد، از جمله دستاوردهای بورس کالا برای اقتصاد ایران بوده است. لشکری، عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی ایران، عضو هیات مدیره انجمن ملی صنایع پلاستیک ایران و جامعه صنعت کفش ایران در گفت و گو با «پیام اقتصادی بورس کالا» ضمن تشریح راهکارهای حمایت از صنایع پایین دستی، بورس کالا را فرصتی مناسب برای ادامه روند حرکتی صنایع پایین دستی در مسیر توسعه می‌داند که در ادامه گفت و گو با او را می‌خوانید.

در سال ۹۷ مهمترین مشکلات صنایع پایین دستی چه مواردی بوده است؟

نبود ثبات قیمتی برای صنایع پایین دستی موضوع مهمی است که در ماه‌های گذشته رقم خورد و باعث عدم امکان برنامه‌ریزی برای تولید آتی، صرف نظر کردن از بازارهای قراردادی و بلند مدت، کاهش ظرفیت تولید، افزایش قیمت تمام شده و از دست دادن نسبی بازارهای داخلی و خارجی شد. در واقع رنجی که بر صنایع پایین دستی تحمیل می‌شود در اثر سیاست‌هایی است که تفکر حاکم بر صنایع بالادستی در سال‌های گذشته وجود داشته است. این تفکر صنایع کوچک را به نقطه امروز رسانده و روز به روز شرایط آنها را سخت‌تر می‌کند. در این میان باید اذعان کرد که رفع مشکلات و بحران‌های صنایع پایین دستی عزمی جزم و همتی همگانی می‌خواهد. بر همین اساس اتاق بازرگانی ایران راهکارهایی را ارایه کرده است و بورس کالای ایران به عنوان بستری که هر هفته میزبان عرضه کالاهای استراتژیک است، می‌تواند با بررسی این راهکارها که اتاق بازرگانی آنها را به صنایع بالادستی پیشنهاد داده به ما برای رفع این مشکلات کمک کند.

پیشنهادهای شما رفع مشکلات صنایع پایین دستی چیست؟

موضوع مهمی که می‌تواند به صنایع پایین دستی کمک کند تغییر سیاست‌های مالیاتی در صادرات مواد اولیه است که یکی از آن‌ها لغو معافیت مالیات بر درآمد صادرات مواد اولیه پتروشیمی، پالایشی و فلزات پایه است تا شیب قیمت مواد اولیه تولید صنایع بالادستی کشور، به سمت تامین و تقویت صنایع مکمل برگردد. همچنین استرداد مالیات بر ارزش افزوده در صادرات مواد اولیه‌ای مثل نفت، گاز، پتروشیمی، مس، فولاد و آلومینیوم کلا یا جزیی متوقف شود. همچنین دولت در نرخ خوراک یا سایر حقوق دولتی صنایع بالادستی با هدف عدم افزایش هزینه در صنایع پایین دستی، بازنگری و آن را تعدیل کند تا این صنایع از سودآوری متعارفی برخوردار شوند. با اعمال تخفیف‌های خوراک به میزان ۱۵ الی ۲۰ درصد برای ایجاد صنایع بزرگ جدید یا توسعه تولید صنایع بزرگ موجود، می‌توان کشور را به جذاب‌ترین قطب سرمایه‌گذاری صنایع پالایشی و فلزات پایه تبدیل و ماندگار کرد.

دستاوردهای حمایت از صنایع پایین دستی با اجرای راهکارهایی که مطرح کردید، چه خواهد بود؟

با اجرای راهکارهای مطرح شده درآمد ریالی دولت نه تنها کاهش نمی‌یابد بلکه با توجه به افزایش تولید و توسعه بنگاه‌ها، درآمد مالیاتی افزایش خواهد یافت. همچنین ارزآوری صنعت برای کشور با توجه به ارزش بالاتر فرآورده‌ها، در کوتاه مدت و بلند مدت افزایش می‌یابد. همچنین سهم بازار کشور از فرآورده‌های با ارزش افزوده پایین به محصولی با ارزش تغییر می‌کند و علاوه بر این‌ها درآمد بنگاه‌های بالادست کاهش نمی‌یابد و تنها ترکیب آن تغییر می‌کند.

به طور مشخص بورس کالا برای حمایت از صنایع پایین دستی چه نقشی می‌تواند داشته باشد؟

با اصلاح و ترویج ابزارهای بورس کالا، ابزارهای مالی بازار سرمایه مانند آتی، فوروارد و امثال این‌ها، بورس کالا می‌تواند ریسک تجاری را مدیریت کند تا جایی که با استقبال صنایع، بورس کالا به سمت معاملات کاغذی عمده کالاهای مهم و تامین مالی صنایع از طریق ابزارهای مالی نوین حرکت کند.
همچنین بورس کالا، بستری مناسب برای رقابتی شدن بازار داخلی مواد اولیه و محصولات صنایع مکمل است.

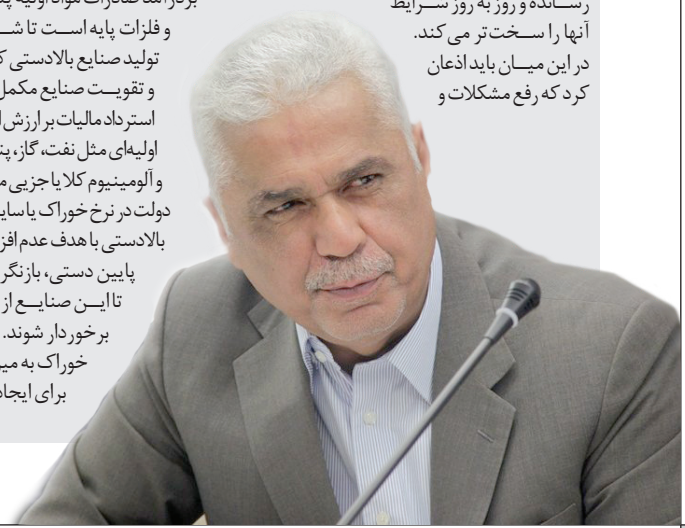

بر همین اساس با توجه به نظام‌مند و قانون مندبودن این بازار، باید همه دخالت‌های دستوری در روند کشف قیمت و مکانیسم عرضه و تقاضای تولیدات صنایع متوقف شود و تنظیم گری بازار به رگولاتور واگذار شود که بورس کالا یکی از این عوامل تنظیم گر بازار است. همچنین در کنار موارد فوق برای رقابتی نگه داشتن بازار مواد اولیه، باید قانون امور گمرکی اصلاح شود و حقوق ورودی و سود بازرگانی مواد اولیه تولید داخل نیز به سطح صفر برسد.

عملکرد بورس کالا طی این سال‌ها را در حوزه حمایت از صنایع پایین دستی چگونه ارزیابی می‌کنید؟

بورس کالا در بحث شفافیت اطلاعات کمک موثری برای صنایع پایین دستی است. امروز اگر صنایع پایین دستی قادر هستند میزان عرضه، تقاضا، قیمت، نوسان عرضه، عرضه‌های قطره چکانی و امثال این رفتارها را تحلیل کنند و حتی برای اعلام کاستی‌های بازار و بهبود اوضاع به مسوولان گزارش مستند ارائه دهند، همه مدیون شفافیت آماری بورس کالا است. در حال حاضر صنایع پایین دستی با مراجعه به سایت بورس کالا و با اطلاعات موجود آمار معاملات، به خوبی از جریان گذشته و حال معاملات مطلع می‌شوند که این داده‌ها برای مسوولان و تحلیلگران نیز بسیار ارزشمند است؛ در واقع این موضوع یکی از برکات بورس کالا است که به شفاف‌سازی بازارها کمک کرده است. نکته دیگر اینکه نگاه بورس کالا نیز توسعه گرایانه است به طوریکه این بورس درصدد است تا با تنوع بخشی به ابزارهای مالی نوین، صنایع کوچک بتوانند ریسک‌های تجاری خود ناشی از نوسانات قیمت و کمبود مواد در آینده را پوشش دهند.

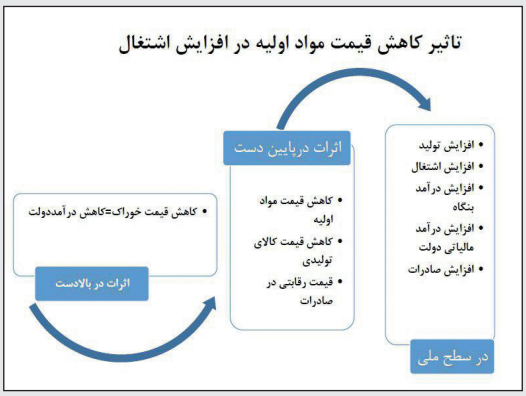

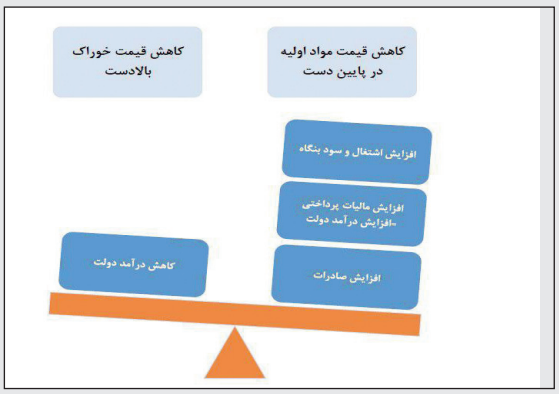

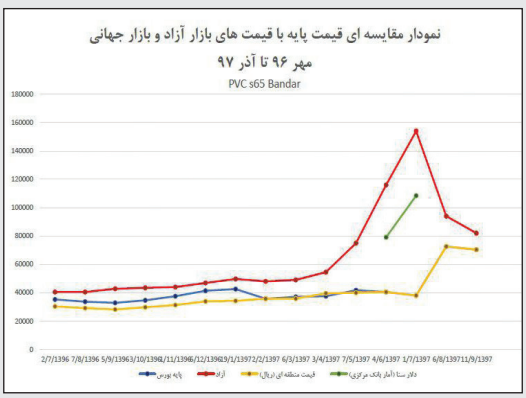

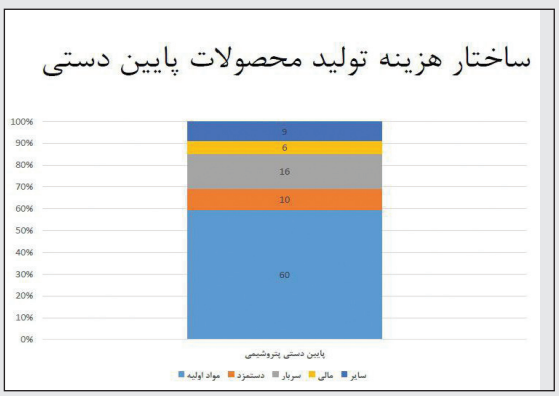

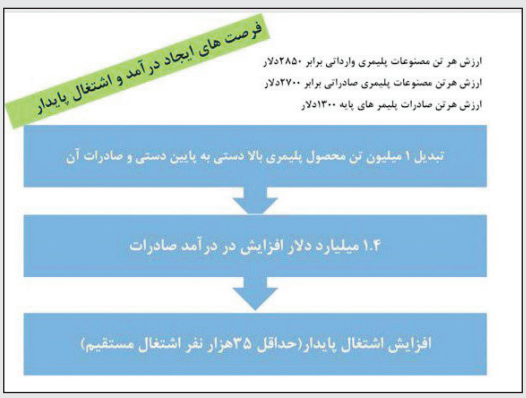

شرح	اشتغال (نفر)	سرمایه‌گذاری ثابت (میلیون دلار)	سرانه اشتغال (نفر- دلار)
صنایع بالادستی	۵۰۰	۴۷۰	۹۴۰۰۰۰
صنایع میانی	۲۴۰۰	۱۷۰۰	۷۷۳۰۰۰
صنایع نهایی	۲۰۰۰۰۰	۴۲۸۰	۲۱۰۰۰

بررسی روند قیمت کالا و سهام شرکت پالایش نفت تهران

اهمیت آمارهای بورس کالا در تحلیل بازار سهام

در این سری از مقالات سعی شده است رابطه بین سه مولفه قیمت محصولات، حجم فروش محصولات و قیمت سهام برخی شرکت‌های حاضر در بازار سهام که محصولات‌شان را در بورس کالای ایران نیز عرضه می‌کنند به صورت آماری تفسیر شود. در واقع به این سوال که آیا قیمت‌های محصولات در بورس کالا رابطه‌ای با قیمت سهام شرکت مورد نظر در بورس اوراق بهادار دارد یا خیر پاسخ داده می‌شود. اگر ارتباطی بین قیمت‌ها وجود دارد، آیا آن را می‌توان با یک رابطه آماری نشان داد یا اینکه آن را به صورت آماری تفسیر کرد؟ در سه مقاله قبلی که در پیام اقتصادی بورس کالا منتشر شد، شرکت‌های فولاد مبارکه اصفهان و پتروشیمی شازند و ملی صنایع مس ایران مورد بررسی قرار گرفتند که در این مقاله داده‌های شرکت پالایش نفت تهران تحلیل می‌شود.

شکور علیشاهی

سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه هر روز با سه چالش بزرگ خرید، نگهداری یا فروش سهام‌های مورد معامله در بورس اوراق بهادار روبرو هستند. برای اینکه فعالان این حوزه با چالش‌های پیش رو دست و پنجه نرم کنند، علاوه بر مطالعه روزانه اخبار و بررسی شرایط کلان اقتصادی به تحلیل‌های مختلف‌اعم از تحلیل بنیادی، تکنیکال یا آماری روی می‌آورند. تمامی تحلیل‌ها از هر نوع که باشد درصدد پاسخگویی به دو پرسش بزرگ برای راهنمایی سرمایه گذار هستند. سئوال اول: آیا قیمت فعلی سهم برای خرید یا نگهداری ارزنده است؟ و سئوال دوم، هدف قیمتی سهم در آینده چه خواهد بود؟

یکی از عوامل بنیادی تاثیر گذار در قیمت سهام مبلغ فروش شرکت است که در صورت سود و زیان به آن اشاره می‌شود. مبلغ فروش از دو مولفه حجم فروش محصولات و قیمت فروش تشکیل شده است. یافتن رابطه‌ای بین قیمت و حجم محصولات شرکت که در بورس کالا معامله می‌شود با قیمت سهام، می‌تواند با دو هدف بزرگ انجام پذیرد. اول اینکه رابطه بین بورس کالا و بورس اوراق بهادار را روشن کرده و تاثیر این دو بازار را روی یکدیگر نشان دهد و فعالان بازار سرمایه را با منبع جدید تحلیلی آشنا کند. دوم اینکه روش تحلیلی جدید و موثقی را به تحلیلگران ارائه می‌دهد تا سرمایه گذاران را به وسیله آن بهتر راهنمایی کنند. این مهم که بخشی از پاسخ سئوالات مطرح شده در بازار سرمایه را می‌توان در بورس کالا یافت، موضوع جدیدی نیست اما یافتن رابطه‌ای آماری و استفاده از داده‌های بورس کالا جهت پیش‌بینی قیمت می‌تواند آغاز راهی باشد که اهمیت بورس کالای ایران را بیش از پیش نشان دهد.

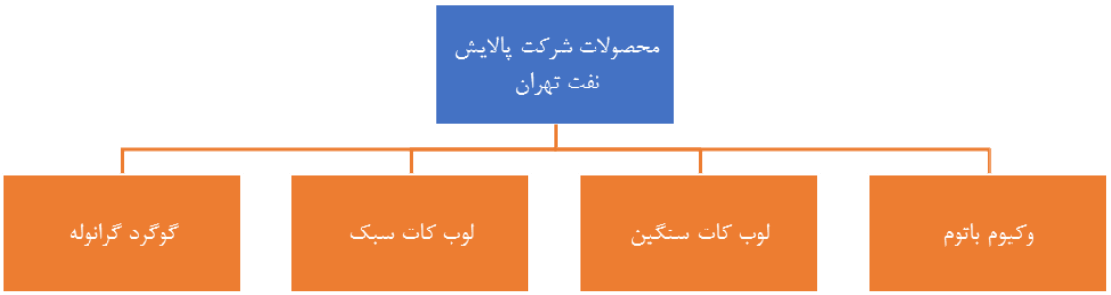

شکل ۱: انواع محصولات پالایش نفت تهران

- منبع: گزارش فعالیت ماهانه(کدال) – سایت بورس کالای ایران

۱- بررسی رابطه قیمت محصولات عرضه شده توسط شرکت با قیمت سهم در بورس اوراق بهادار

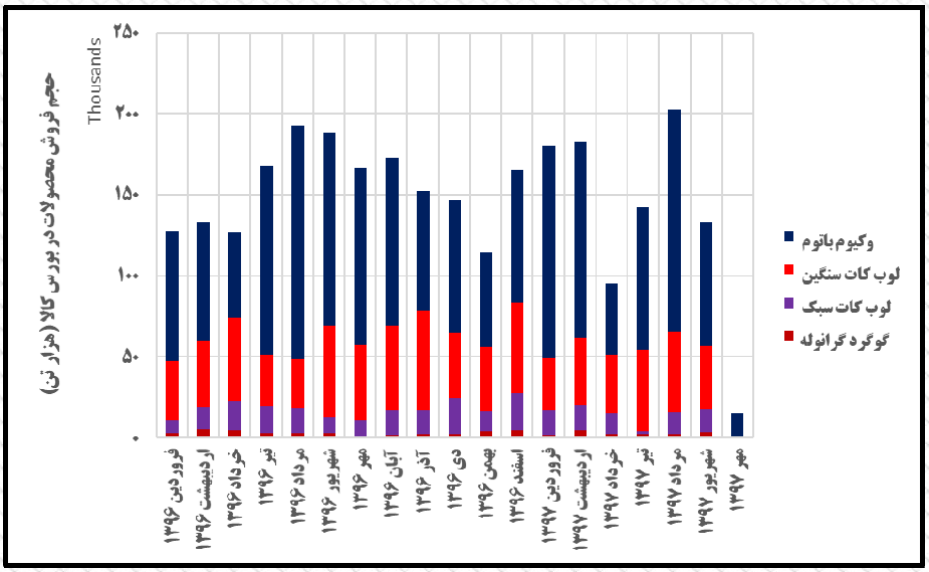

شکل ۲ : بررسی روند حجم فروش کل محصولات شرکت در بورس کالا به تفکیک نوع محصول
- منبع: سایت بورس کالای ایران

پالایش نفت تهران در مهر ماه ۱۳۹۷ فقط محصول وکیوم باتوم را در بورس کالا عرضه کرده بنابراین تقسیم بندی کالاهای عرضه شده در شهریور ماه را نشان دادیم. در شهریور ماه ۱۳۹۷ حدود ۱۳۳ هزار تن انواع محصولات خود را در بورس کالا عرضه کرده است که حدود ۳.۶ هزار تن آن مربوط به انواع گوگرد گرانوله ،۱۴۰ هزار تن آن مربوط به لوب کات سبک ، ۳۹ هزار تن آن مربوط به لوب کات سنگین و ۷۶.۵ هزار تن آن مربوط به وکیوم باتوم است.

۱،۱،۱،۱ بررسی روند میانگین قیمت آماری کل محصولات در بورس کالا و قیمت سهام در بورس اوراق بهادار

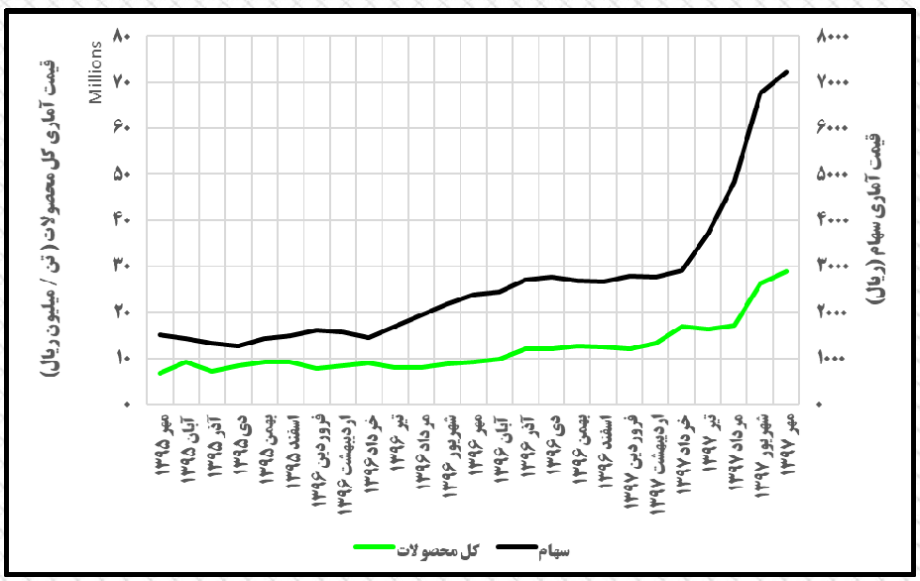

شکل۳ : بررسی روند میانگین قیمت آماری کل محصولات عرضه شده توسط شرکت در بورس کالا و قیمت آماری سهام در بورس اوراق بهادار
- منبع: سایت بورس کالای ایران – سایت بورس اوراق بهادار تهران

روند قیمت آماری سهام پالایش نفت تهران در بورس اوراق بهادار و میانگین قیمت آماری محصولات آن در بورس کالای ایران هر دو صعودی است و به نظر می رسد در طول زمان برآیندی هم جهت دارند. البته میانگین قیمت آماری محصولات در بورس کالای ایران با نوسات کمتری نسبت به قیمت آماری سهام حرکت کرده است.

در ادامه با این فرض که تغییرات قیمت سهام معلول تغییرات قیمت محصولات شرکت است، با استفاده از روابط آماری به بررسی شدت و میزان این رابطه می پردازیم.

۱،۱،۱،۲ بررسی رابطه میانگین قیمت آماری کل محصولات عرضه شده توسط شرکت در بورس کالا با قیمت سهام در بورس اوراق بهادار

۱،۱،۱،۲،۱ بررسی رابطه خطی بین میانگین قیمت آماری کل محصولات عرضه شده توسط شرکت

۱،۱،۱،۲،۲ در بورس کالا با قیمت سهام در بورس اوراق بهادار

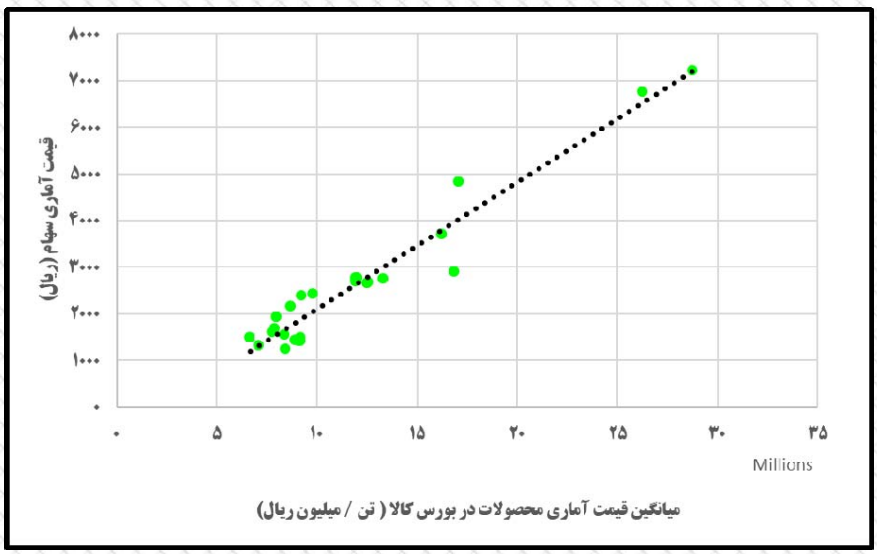

۱،۲ نتیجه

اولین هدف انجام این پژوهش بررسی رابطه بین قیمت‌ها در بورس کالا و بورس اوراق بهادار و تاثیر این دو بازار روی یکدیگر بود که نتایج حاصله نشان می‌دهد در شرکت پالایش نفت تهران می‌توان بین ۵۸ تا ۵۹ درصد از تغییرات قیمت سهام را به صورت خطی با تغییرات قیمت کل محصولات در بورس کالا توضیح داد. به عبارت دیگر رابطه قیمت آماری کل محصولات پالایش نفت تهران در بورس کالا و قیمت سهام این شرکت در بورس اوراق بهادار به شدت قوی است. در جدول زیر گزارش شدت رابطه خطی قیمت آماری انواع محصولات عرضه شده توسط شرکت را با قیمت سهام نشان می دهد.

نام محصول	R^2	شدت رابطه	P_{Value}	در سطح اطمینان 95٪
کل محصولات	% ۹۳.۷	بسیار قوی	۰.۰۰۰	معنادار
انواع گوگرد گرانوله	% ۸۷.۵	بسیار قوی	۰.۰۰۰	معنادار
لوب کات سبک	% ۶۵.۸	قوی	۰.۰۰۰	معنادار
لوب کات سنگین	% ۶۸.۶	قوی	۰.۰۰۰	معنادار
وکیوم باتوم	% ۹۳.۸	بسیار قوی	۰.۰۰۰	معنادار

در نهایت رابطه خطی به دست آمده بین قیمت آماری سهم و قیمت آماری محصولات را می‌توان برای تحلیل و پیش بینی قیمت آماری سهام مورد استفاده قرارداد. دومین هدف از انجام این تحقیق یافتن روش تحلیلی جدیدی برای تحلیل قیمت سهام و ارزنده بودن یا نبودن آن در بازار بود که در مرحله اول می‌توان از روابط رگرسیون به دست آمده بین قیمت سهام و قیمت محصولات استفاده کرد و در مرحله دوم از نمودار Contour برای بدست آوردن محدوده قیمتی سهام در آینده استفاده نمود که بهتر است برای این مورد علاوه بر استفاده از کل محصولات، از دو محصول اصلی شرکت یعنی وکیوم باتوم و لوب کات سنگین نیز استفاده کنیم.

یک بورس صدها صنعت

برخی از محصولات بازار فیزیکی و مرتبط با صدها صنعت

صنعتی و معدنی

۱۸۹ شرکت، ۵۱ کالای پذیرفته شده را در این تالار عرضه می کنند.

- فولاد
- مس
- آلومینیوم
- سنگ آهن
- سیمان
- خودرو

کشاورزی

۱۲۷ شرکت، ۷۶ کالای پذیرفته شده را در این تالار عرضه می کنند.

- آرد و گندم
- جو و ذرت
- جوجه یک روزه
- شکر
- پسته
- زعفران

پتروشیمی و فرآورده های نفتی

۲۶۰ شرکت، ۵۷ کالای پذیرفته شده را در این تالار عرضه می کنند.

- پلی پروپیلن
- پلی اتیلن ترفتالات بطری
- قیر
- روغن موتور
- محصولات شیمیایی

شرکت بورس کالای ایران

Iran Mercantile Exchange

www.ime.co.ir imereport @kalakhabar imereport.ir

تهران،خیابان آیت الله طالقانی، نبش بندر انزلی، شماره ۳۵۱

تلفن: ۲-۸۵۶۴۰۰۰۰ نمابر: ۸۸۳۸۳۰۰۰